

INDIJANSKI ZAKON

Roger Hill

INDIJANSKI ZAKON

LASO 424

Roger Hill: **INDIJANSKI ZAKON**
Naslov originala: **NAVAJO COUNTRY**
Recenzija: Dalibor Cvitan, književnik
Prijevod: Marijan Krmpotić
Grafički urednik: Ivica Bartolić
urednik: **Marcel Čukli**

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, Redakcija »Romani i stripovi« – Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković – Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: [041] 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00 – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«) Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

I

U tom bi kraju i divlje svinje pocrkale od gladi premda su najproždrljivije i najneizbirljivije životinje od svih papkara. Rijetki bi jahač tek tu i tamo u toj pustoši nabasao na baruštinu mlake i mutne vode okružene izblijedelim ljudskim i životinjskim kostima, kad bi, unatoč svim upozorenjima, svojim očima i svojom zdravom razumu pokušao preko nje otjerati svoje stado. Golema, pusta ravnica nekih četrdesetak kilometara prostirala se sve do groznih, blijedomodrih i vjetrom ogoljelih strmina Velikoga kanjona, kilometar široka i isto toliko duboka, a bez ijednoga jedinca tog stabla duž njegova ruba.

Takva bijaše postojbina divljih konja, mustanga.

U proljeće i u jesen silovit bi vjetar bez ikakve zapreke šibao preko prostrane puste ravnice. Ljeti, kao u svakoj drugoj pustari, nije se moglo disati od ubitačne vrućine sve do podvečerja.

— Divlji konji tumaraju slo-

bodno prerijom i u Wyomingu i u Montani, pa čak i u Koloradu, a mi došli ovamo gdje ne raste nijedno prokleta stablo na pet stotina kilometara, gdje skorpije mile pod svakim kamičkom i gdje nema kapl bistre vode, a da i ne spomenem Indijance — reče jednog jutra Dave Liddell dok je, češući se po glavi, piljio kroz ozračje bistro kao suza u daleku crtu obzorja. Okrenuo se prema svom ortaku koji je strpljivo čučao uz kamenom obloženo ognjište i pripremao doručak u čadavu i masnu tignju, dok je voda za kavu ključala u ulupljenu loncu.

Njegov ortak podigne glavu. Brada mu je bila četvrtasta, oči sive. Pljunuo je u prašinu i zagledao se preko beskrajna prostranstva natkrita krvavim nebeskim svodom, u daljini obrubljenim zlokobnim žutilom što je najavljivalo paklensku jaru.

— Iduće ćemo godine loviti u Montani. Čuo sam da svaki vrag dolazi loviti ovamo.

– Nisam vidio nekih većih stada ovdje – promrmlja Dave, pa odgurne šešir na potiljak i čučne uz vatru kako bi doručkovao i popio kavu.

– Ima ih ovdje, ima. Vidio sam tragove. Ima ih ovdje više nego što mislimo.

Dave je jeo, zamišljen. Slegnuo je zatim ramenima i namiješio se.

– Misliš li, Lese, da i ova prokleta divljina pripada Indijancima?

Les se osvrne, a zatim pogleda u Davea.

– Meni se ovdje sviđa. Tiho je i nekako lijepo.

I Dave je tako mislio, ali nerado je to priznao.

– Ha, nije ovdje ni tako loše. Pogledaj samo koliko tu živi otrovnih gmizavaca.

Pošto su doručkovali, oprali su posude, stavili su ga na grančice grmlja uz izvor, pa pošli po konje. Ostalo im je otprilike četiri sata za pregled okoliša, a zatim će ih jara vrušina stjerati natrag u zaklon.

Logor su smjestili u zavjetrini podno nevisokih, prhkih, crvenkastih stijena, što su okruživale i štatile mali izvor oko kojeg je raslo trnovito grmlje i trava unaokolo.

Les je pregledao okolicu čim su stigli. Zaključio je da podzemne vode napajaju izvor. Poslije, uvečer, dok je ležao na gunju, promatrao zvijezde i pušio, rekao je Daveu da će jednoga lijepog dana neki poduzetni doseljenik iskopati ondje dubok bunar i navodniti stotine jutara zemlje.

– Stotinu jutara pijeska, grmlja i čegrtuša – odvrati mu posprdno Dave.

– Dave, ti doista nemaš mašte. Pogledaj samo ovu travu. Ako raste uz izvor, rast će i tamo gdje navodniš zemlju. Ovdje bi čovjek mogao uzgojiti lijepo stado goveda čim iskopa bunar – odvrati mu Les i nastavi spokojno pušiti.

Desetak dana nisu više o tome razgovarali. Bili su prezaposleni. Izvidali su i slijedili tragove mustanga preko cijeloga južnog područja, koje su slabo poznavali.

Tada su naišli i na starog Indijanca.

Tog su jutra slijedili tragove mustanga što su vodili prema pojilu, tražeći pri tom i najpogodnije mjesto gdje će im postaviti zamku. Našli su dva dobra mjesta: jedno uz pojilo podno kamenite obale, a drugo uz solište koje su lakomi konjski jezici izlizali i izdubili nekoliko metara.

Odlučili su da zamku postave uz pojilo. I dok su jahali kroz trnovito grmlje i paprat južnije od pojila, našli su se na većem proplanku. Usred proplanka sjedio je, nalik na hrpu zardala željeza, stari Indijanac opasan širokim pojasom od domaćeg platna, spletene kose na potiljku, u iznošenoj, izbljedjeloj crvenoj košulji. Na zglavcima obje ruke nosio je široku metalnu narukvicu. Crnonarančasti smotani gunj držao je pored sebe na zemlji. Nije se okrenuo da ih pogleda i nije podigao glavu kad je čuo topot kopita njihovih konja. Čučao je nepomično na prašnjavoj čistini kao da je od stijene odvaljen.

Dave podigne obrve i upitno pogleda Lesa. Nešto čudno, neobično u zraku, nalagalo je šut-

nju. Napokon, Dave se sagne i zagleda u starca.

– Bolestan je – promrmlja Dave.

Jahali su u luku dok nisu stigli do mjesta odakle su mogli vidjeti starčevo lice. Les skoči s konja.

– Hej, djede, što ti je?

– Indijanac je načas ostao nijem i nepomičan. Kad je podigao glavu, vidjeli su da je star, naboran i mršav. Oči mu bijahu upale bjeloočnice mutne. Nijemo je odmjeravao lovce na mustange.

Dave Liddell skoči s konja i izvadi polupraznu bocu viskija iz džepa na sedlu.

– Čuvamo ga za lijek – reče Dave uz širok osmijeh i pride starom Indijancu, pa mu pruži bocu.

Stari je Indijanac polagano ustao. Stajao je pred njima, visok, ravan kao svijetla, koščat i očito zaplašen. Potresao je glavom kad je ugledao bocu.

– Prvi Indijanac u mom životu koji odbija ponudeno piće – napomene Dave.

– Onda ih slabo poznaješ. Vi-diš li one kesice od jelenje kože što ih nosi za pasom? Ljekovite trave. Možda je vrač.

Davea je pak više zanimalo kako je stari Indijanac dospio ovamo na proplanak.

– Gdje li mu je konj?

Stari je Indijanac razumio Daveovo pitanje.

– Hodam. Nemam konja. Od-veli konja. Hodam uvijek.

Kad su to čuli, Dave i Les se zgledaše, a zatim opet svrnuše oči na Indijanca.

– Tko ti je odveo konja, dje-de?

Indijanac je šutio i bez riječi ih promatrao.

– Kakvi li su to ljudi što ostavljaju starca bez konja u ovoj proklesoj pustoši? – reče Dave odmahujući glavom.

– Povešt ćemo ga s nama u logor. Zacijelo se sav rasušio od žeđi – dodao je Les samilosno.

Domahnuli su Indijancu da pode naprijed. Starac je neko vrijeme oklijevao, a zatim ustao, prebacio svoj crnonaran-džasti gunj preko ramena i la-ganim koracima pošao.

Dave i Les jahali su za Indi-jancem. Znali su da starac razumi-je poneku riječ engleskog, pa su razgovarali tiho da ih ne bi čuo.

– Njegovi opaki crvenokošci ostavili su ga bez konja i oružja – reče Dave.

– Zacijelo su mislili da će starac skapati od žeđi i gladi prije nego što tko naide na nj – napomenuo je Les.

– Ti su divljaci ponekad bez srca. A što ako te konjokradice pronađu naš logor i ukradu nam konje? – zabrinuto će Dave.

– Ako su pronašli i operušali tog starca, pronaći će i operuša-ti i nas. Njega su okrali jer je bio sâm i nemoćan. Dave, oni bi se zaista mogli vratiti – reče Les i ogleda se.

Krajina je, međutim, bila pu-sta i beskrajna. Ostatak puta do logora projahali su u šutnji, za-mišljeni i ozbiljni.

Kad su stigli do logora, stari se Navajo zaustavio.

Pomno je gledao logor, kame-ni krug oko ognjišta, vreće sa zalihama obješene o grmlje, par vinčesterki u koricama. Za-tim je sjeo podalje od ognjišta.

Gunj je položio na zemlju pored sebe.

– Stari nije žedan – šapnuo je Les.

I doista nije bio. Mirno je sjedio desetak metara od bistra izvora kao da ga i ne vidi, a oni su mislili da će se baciti potrbuške na vodu i pohlepno piti.

II

Stari Indijanac nije bio ni gladan. Pošto je vrućina uvečer popustila, prostro je svoj mekani gunj, legao, okrenuo im leđa i zaspao.

Les digne šešir i ponovo ga stavi na glavu, te pogleda svog ortaka. Nije znao što da kaže. Dave je također bio zabezeknut.

– Zacijelo je zbunjen i izgubljen.

– On je Navajo Indijanac. To vidiš po njegovoj odjeći i mokasinama gležnjačama. Ovdje mu je dom. Nije se taj izgubio. Jesi li ikad čuo da se neki Indijanac iz plemena Ute ili Šošona izgubio na svojoj zemlji? – upitao ga je Les različito.

– Ali ne zaboravi, on je star kao Biblija, a oko njega sama pustoš. Lese – nastavi tiho Dave – moramo biti vrlo oprezni.

– A zašto?

– Pa zbog konja. Noćas ćemo najzmjence stražariti. A možda bi bilo najbolje da se spremimo i vratimo odakle smo i došli dok je još vrijeme.

Les nikad nije donosio odluke naprečac. Najprije bi o svemu šuteći dobro razmislio. Bio je poput Davea otvoren i bistar, ali Les Prentice je ipak manje govorio, a više rasuđivao i odvagivao i razmišljao. Prijateljevali su već šest godina, zapravo otkako su zajedno napu-

stili družinu goniča za koju su radili blizu Kremmlinga u Koloradu.

Obojica su bili vrsni kauboji, ali i nemirna duha. Nisu se mogli dulje vremena skrasiti na jednom mjestu i raditi kao najamni radnici. Više su voljeli slobodu. Kao lovci na mustange dobro su zarađivali i živjeli su u slobodi, a uživali su tragati za divljim konjima ondje kamo još nije stupila ljudska noga. Svaki lovac na mustange, poput ispirača zlata, živi u nadi da će jednog dana naći bogatstvo, uhvatiti nebrojeno stado mustanga, dobro ih prodati, obogatiti se i kupiti ranč.

Ta ih je nada i natjerala da dođu u ovu pustoš. Gotovo u svakom gradu gdje su boravili čuli su priče o tajnovitom svijetu Navajo Indijanaca, o tisućama milja prostrane zemlje pune mustanga. Stoga su došli ovamo.

– Nije mi ni na kraj pameti da se vratim praznih ruku. Zar nisi vidio sve one tragove? – reče Les te večeri dok je stari Indijanac spavao u mraku podalje od njihove logorske vatre.

Dave mu nije protuslovio. Još se nikad nisu porječkali.

– Ha, onda ćemo još malo pronjuškati naokolo. No, svejedno, ne bih volio da se moram pješice vratiti preko ove pustoši, sa sedlom na ramenu.

– E, to bih baš volio vidjeti – reče Les uz širok osmijeh, pa ustane i doda:

– Ja ću stražariti do ponoći, a ti do zore.

– A što ćemo sa starim Indijancem?

– Vidjet ćemo sutra – reče

Les, uzme pušku te pođe na stražu.

Noć je bila tiha i blaga. Trnovito grmlje cvjetalo je sićušnim cvalom samo noću i opojno je mirisalo, na što se bilo teško naviknuti.

Les Prentice pošao je sa stržarskog mjesta kad je mjesec bio točno iznad logora i probudio je Davea. Pružio mu je lonac mlake kave.

— Sve je mirno. Mjesečina je. Vidi se na stotinu kilometara.

— A konji?

— Siti su i spavaju — odvrati mu Les uz smiješak.

Dave obuje čizme, nabije šešir na glavu, iskapi kavu i okrene se.

Indijanca više nije bilo.

— Baš je nezahvalan — procijedi ogorčeno.

I Les se okrenuo. Buljio je u prazno mjesto, gdje je još maloprije spavao stari Indijanac.

— Pošao je uhvatiti kradljivce svoga konja — rekao je i srdito prosuo talog kave na zemlju.

— Bez oružja? Samo sa svojim prokletim gunjem? Ubit će ga kao psa ako ih ikad stigne. Blesava stara budala — dobacio je srdito, uzeo pušku te pošao na stražu.

Les je sjeo na svoj gunj i izuvao čizme.

— Ne brini. Nikad ih neće stići pješice.

— Neće ih stići, ali će skapati od gladi i žeđi, ili će ga ujesti neka otrovnica.

— Zaveži već jednom s tim starim. Imamo mi svojih briga. Učinili smo za nj što smo mogli. Sad me pusti da spavam! — doviknuo mu je Les i okrenuo se na bok.

U proljeće zora rano sviće, sa-

mo što u toj pustoši nije bilo brda iza kojih bi iskočilo sunce. Ovdje je sunce sporo izlazilo. Najprije bi se svod zasivio, pa zatim zarudio, a potom ga je zažarila i rasplamsala sunčeva kruglja.

Dave zijevne, pljune i namjesti se udobnije. Odjednom opazi da su konji zabacili glave, načulili uši i posve se primirili. Uperio je pušku da spremno dočeka konjokradice. Ali konje je uplašila antilopa. Došla je plahim korakom i čim je nanjušila čovjeka, pobjegla je. Očaran njezinom ljepotom, Dave je nije htio ustrijeliti.

Ustao je iza zaklona i pošao prema ognjištu. Pročeprkao je pepeo i rasplamsao vatru. Zatim je ispričao Lesu što je vidio.

— Nije ovdje takva pustoš kako smo mi u početku mislili. Ima tu i divljači.

Izjahali su čim se sunce pomolilo na obzorju, ali tog jutra nisu slijedili tragove mustanga već su pošli u izvidanje ne bi li nabasali na tragove konjokradica.

Nekih pet kilometara južnije naišli su na još jedan izvor pitke vode. Oko njega mnogo raznovrsnih tragova. Očito, sve životinje koje su se prije napajale na izvoru uz koji su se utaborili Les i Dave, dolazile su sad ova-mo na pojilo. Naišli su i tragove pume, antilopa ili ovaca. Njih je bilo najviše.

Odatle su udarili preko visoravni što se uzdizala dvadesetak metara iznad pustare i ondje naišli na napušten logor i mnogo tragova divljih, nepotkovanih konja. Shvatili su napokon da u toj pustoši ima više života nego što su mislili. Na

povratku su se o tome toliko raspricali da nisu ništa neobično opazili kad su se vratili u logor.

Les se umivao na izvoru kad ga je obuzeo osjećaj da ga netko krišom promatra. Okrenuo se. Indijanac je stajao na vrhu hrbati. Očito, čekao ih je tamo dok se nisu vratili u logor.

Bio je krupna ljudeškara od nekih tridesetak godina, obla lica, tamne i napete kože, bez bora. Kosu je spleo uz potiljak i bio je, koliko se moglo vidjeti, nenaoružan. Nosio je crvenkastu košulju, iste boje kao i stari Indijanac, i plavkaste hlače, kakve su nosili Les i Dave. Noge su mu bile obuvane u mokasine gležnjače. Osim pojasa od domaćeg platna na njemu nije bilo drugih ukrasa. Nije nosio narukvice.

Les se uspravio i sporim koracima zaputio natrag prema logorskoj vatri. Taj Indijanac, osjećao je Les, razlikovao se nekako od onog starca. Kad mu se približio, Les osjeti da Indijanac zaudara na ovce. Tad mu je sinulo da su tragovi koje su vidjeli oko onoga drugog izvora bili zapravo tragovi indijanskih ovaca a ne antilopa.

Dave se držao opušteno, jer Indijanac nije bio naoružan. Les je bio nešto oprezniji. Pretpostavljao je da Indijanac nije došao sâm. Ogledavao se naokolo, ali nikoga nije opazio.

Indijanac se nasmiješio.

– Došao sam da porazgovaramo, ako imate vremena za razgovor – rekao je gotovo bez greške školskim engleskim.

– Vremena jedino i imamo napretek – odvrati mu Dave i pokaže mu rukom da pristupi

vatri, pa i sâm čučne uz ognjište.

Les, još i sad nepovjerljiv, pogledavao je uz hrbat i napokon sjeo uz vatru, ali položio je revolver uza sebe na tlo.

Indijancu to nije promaklo.

– Sâm sam došao. Ne bojte se. Pogledajte i sami ako mi ne vjerujete. Konja sam ostavio u grmlju.

Les kimne glavom premda mu nije vjerovao. U takvim bi prilikama obično šutio i prepustio Daveu da pregovara.

III

Indijanac se nije plašio Lesa i Davea. Oni su često sretali Indijance iz raznih plemena. Dođuše, nisu ih baš predobro poznavali, ali su ipak naučili da se Indijanci postupno navikavaju na odnose s bijelcima, iz pokoljenja u pokoljenje.

U zemlji Navaja **anasazi** ili stariji ljudi rijetko su znali poneku riječ engleski, teško su se odvikavali starih plemenskih navada i odricali svoje drevne nošnje. A i bijelci se u početku nisu baš mnogo trudili da shvate Indijance i poštuju njihov način života, kao što se i Navaji nisu odveć trsili da razumiju bijelce i njihove običaje. Ali svako novo pokoljenje sve je više premošćivalo duboki jaz što se bio ispriječio između dviju rasa, pa se Indijanac što je sjedio sučelice Lesu Prenticeu i Daveu Liddellu nije više osjećao nelagodno u društvu dvojice bijelih lovaca na mustange. Čak je zahvalno prihvatio kesicu s duhanom koju mu je ponudio Dave i namotao cigaretu.

Suprotno drugim Indijancima, koji bijahu pretjerano šut-

ljivi u društvu bijelaca, ovaj im je odmah i bez okolišanja objasnio zašto im je došao u posjet.

– Starca kojeg ste našli i doveli ovamo u svoj logor – Indijančeve crne oči nisu nijednom zatreptale dok je pušio i govorio – oh, znam, povelili ste ga iz samilosti jer ste mislili da se izgubio ili da mu se um pomutio.

– Da, tako nešto. Ali bio je bez konja, bez hrane i vode, bez oružja. Netko mu je oteo konja i pušku – dometne Dave kimaјуći glavom.

Crne oči Navaja zasjaše okrutnim sjajem kad je to čuo. Strpljivo je čekao da Dave dovrši rečenicu.

– A, ne, nije se starac izgubio. I nitko ga nije opljačkao – reče otresito Indijanac.

Les se malo namrgodio.

– Zovem se Jack Jim – postavio je Indijanac – a starac kojeg ste doveli u svoj logor moj je djed. On je zločinac. Mi Navaji kažnjavamo zločince tako da ih otjeramo u pustinju. Mi nemamo tamnica ni šerifa. To je naš drevni i nepisani zakon.

Les se još jače namrštiо kad je to čuo. Dave je bez riječi promatrao Indijanca kao da nikad dotad nije vidio crvenokošce izbliza.

– Kad netko od nas poćini težak zloćin, mi ga izopćimo. Tako mi to nazivamo. Vi to zovete progonstvom.

Dave ga pogleda zapanjeno.

– Mi ga – nastavio je Jack Jim – osudimo, već prema težini zloćina, na izopćenje na pet ili deset godina, ili čak i više. Tada s njim nitko ne smije razgovarati i ako slučajno vidi, pretvara se da ga nije vidio i prepoznao. Svi se prave kao da

ga ne vide. On ne smije napustiti rezervat, ali se ne smije ni vratiti u selo, a ne smije otići ni u neko drugo naselje.

– Slušajte – oglasio se Les tiho kao da ne vjeruje svojim ušima – zar ih otjerate bez hrane i oružja da pješice tumačaju pustinjom i zabranite im da vide svoje obitelji i da bilo s kim razgovaraju?

– Toćno tako. To je naš zakon – potvrdi im Jack Jim.

– Znaći, osuđujete ih da umru od gladi? – upita ga Dave.

– A ne. Moj narod živi ovdje od drevnih vremena. Nitko od izopćenih nije još umro od gladi. A moj je djed osuđen na pedesetogodišnje izopćenje – izjavi Jim gledajući netremice u svoje domaćine.

– Pedeset godina! – tiho će Les.

– Zar će starac morati lutati pustinjom bez konja i oružja a da mu nitko ne uputi nijednu rijeć pedeset godina? – zaprepašteno će Dave.

Prije nego što je Indijanac dospio odgovoriti. Les mu uputi novo pitanje:

– A što je, zaboga, učinio?

– Ubio je. Ubio je svog prvo-rođenog sina dok je još bio mlađić.

Dugo su šutjeli. Jack Jim ih je pozorno promatrao svojim kao ugljen crnin očima.

– Moja je žena ćuvala ovce kad ste jutros dojahali. Vidjela vas je i jućer kad ste odveli starca u svoj logor. Savjetovao sam se sa seoskim mudaracima. Rekli su mi da moram s vama razgovarati i sve vam objasniti.

Dave duboko uzdahne.

– Nije se doimao opakim. Zaboga, pa on je nemoćan starac!

– Ne, nije opasan – složio se Jack Jim – a možda nikad nije bio, osim kad bi se opio. Da, star je. Sada mu je sedamdeset i pet.

Les se uznemireno trgne.

– Zaboga, Jack, zar ćete dopustiti da starac lunja pustinjom i hrani se gušterima i pticama dok ne umre?

Jack Jim samo važno zakima glavom.

– Do vraga – uzbudio se Les – pedeset godina u pustinji, pa to nije ljudski! Zar već nije isku-pio svoj grijeh?

– Takav je naš zakon – izja-vi svečano Navajo, sagne se da ugasi opušak cigarete, pa se za-gleda u lovce na mustange.

– Zar vas moram – nastavio je Navajo Indijanac – podsjetiti da je ne posjećujem vaše gradove i ne puštam vaše kažnjenike iz tamnica? Nitko od mog naroda ne miješa se u vaše zakone, premda su neki od njih, pa našem mišljenju, vrlo loši i neljudski. Na primjer, vješanje ljudi koji ukradu konja, ili izazivanje na dvoboj, kad ustrijelite nekoga samo stoga što je rekao nešto što se vama ne sviđa. Ili, još gore, stoga što oko vrata nosi rubac crvene boje, a vi ne volite crvene rupce.

– Ne, mi se ne miješamo u vaše zakone – dometnuo je Jack Jim poslije kraće stanke – i naši su mi mudraci rekli da i vi morate poštovati naše zakone. Nemojte više pomagati starcu. Nemojte s njime razgovarati. Pravite se da ga ne vidite kad slučajno na njega naiđete.

I Les i Dave dobro su razumjeli upozorenje Navajo Indijanca Jacka Jima. Dave je ustao, uzeo plosku s grma i napio se

vode. Ponudio je plosku i Jacku i Lesu. Obojica su odbila. Dave se vratio k ognjištu i ponovo čučnuo.

– Mi se moramo prema starcu vladati kao i vi. Moramo se pretvarati da ga ne vidimo, zar ne?

– Da – odvrati mu mirno Jack Jim, ali nije mu promakla ni sumnja i prosvjed u očima lovaca na mustange.

– Vi ste išli u školu, zar ne?
– upita ga Les poslije kraće šutnje.

– Išao sam. Odvodili su nas na silu. Ako ne damo djecu, oni nam ne daju hranu. U školu sam polazio šest godina. Kući sam dolazio dvaput u tih šest godina. Htjeli su da završim učiteljsku školu. Pobjegao sam. Vratio sam se kući i uzeo za ženu udavaču koja je imala mnogo ovaca. Imamo troje djece.

– I njih su na silu odveli u školu? – upita ga Dave.

Jack Jim kimne potvrdno glavom.

– Najmlade je još dojenčce. Druge su odveli. Sada ih puštaju kući ljeti. Kad sam ja išao u školu, nisu nas puštali kući, jer se više nismo htjeli vratiti u školu. Naši su nas roditelji skrivali u pustinji ili u žbunju u preriji.

Jack Jim je zatim sjedio mirno kao kip i uporno šutio. Na Lesa i Davea nije ostavljao dojam kivna čovjeka, posebice ne osvetoljubiva, ali ni oni još nikad nisu upoznali nekog Indijanca iz plemena Navaja.

Navaji nisu bili ratoboran narod, a ni nomadi. Bavili su se poljoprivredom i stočarstvom, lovom i obrtom, a živjeli su po selima u zemunicama. Njihovi

najveći neprijatelji nisu bili bijelci već Apaši, koji su haračili južnim krajevima krajine. Zapravo, ime Apaš došlo je u engleski iz jezika Navaja, u kojem riječ **apachu** znači neprijatelj.

Jack Jim učini kretnju kao da će ustati.

— Željeli bismo da nas razumijete. Mi živimo po našim zakonima. Željeli bismo da poštuju naše zakone, jer i mi poštujemo vaše. To je sve... Došli ste u lov na **mestenose*** — nastavio je gledajući ih u oči — a njih ima ovdje u izobilju. No, mi ne žigošemo naše konje i ne potkivamo ih, pa bi se moglo dogoditi da uhvatite kojega našeg konja. Željeli bismo da pregledamo konje koje uhvatite, da ne ostanemo bez svojih konja. A s druge pak strane, što se nas tiče, slobodno lovite mustange na našoj zemlji.

Dave pogleda svog ortaka s izrazom brige i gađenja na licu.

— Uvalili smo se u grdnu kašu — progundao je Dave i ustao.

I Les je ustao. On i Indijanac mrko su se promatrali nekoliko trenutaka.

— U redu, gospodine. Ovo je vaša zemlja. Svejedno, mislim da je preokrutno kazniti čovjeka da pedeset godina jede gmižavce i ptice stoga što je davno, u pijanstvu, počinio zločin — reče tiho Dave.

Jack Jim se nije osvrnuo na njegove riječi. Pokazao je rukom preko crvenkaste visoravni.

— Najbolji mustanzi kasaju

* mestizo — križanac (španjolski), odnosi se i na poludivlje, mješance konje (op. ur.)

onkraj visoravni po širokoj dolini nekih dvadesetak kilometara odavde. U dolini ima vode i obilje trave. Grmoviti grebeni su kao stvoreni za postavljanje zamki.

Jack Jim je spustio ruku, nasmiješio im se prijateljski, pa se okrenuo i otišao i ne pozdravivši. Neko su vrijeme Dave i Les bez riječi stajali i zamišljeni gledali za njim.

— Drže nas neprestance na oku. Kako im samo uspijeva da se kriju u ovoj pustari a da ih mi ne vidimo — rekao je napokon Dave i prišao k ognjištu da podgrije kavu. Sunce se počelo spuštati prema zapadu, a dugačke su sjene pale na njihov logor.

— Na to se moramo naviknuti, Dave. Promatrat će svaki naš korak — odvrati mu Les dok je pio kavu i gledao prema crvenkastoj visoravni u daljini.

— Dvadesetak kilometara, kaže, ako nas nije prevario. Premjestit ćemo onamo naš logor, jer postavimo li tamo zamku, logor će nam biti predaleko — dodao je zamišljeno.

— A Indijanci? Nimalo mi se ne sviđa pomisao da će nam neprestance biti za petama. Možda među njima ima i takvih koji mrze bijelce. Otmu li nam konje ili nas rane, skapavat ćemo u ovom paklu — potužio se Dave.

Pošto je ispio kavu, Les pode do izvora i umije se hladnom vodom da se osvježi od nesnosne zapare.

— Ne vjerujem da će nas napasti, Dave. Možda nam otjeraju konje, ali neće nas ubiti. Nisu oni krvoločni kao neka druga

indijanska plemena – napomene Les kad se umio.

– Ukrast će nam konje? – zaprepašteno će Dave i prokune prostački.

– Neće ih ukrasti već rastjerati – ispravi ga Les.

– Velike li razlike! Meni je svejedno ukradu li ih ili otjeraju ako moram natrag pješice preko ove proklete pustinje.

– Doduše, nama se isto piše, otjeraju li ih ili ukradu, ali oni tako ne misle. Nadam se da više nećemo nabasati na izopačenog starca, a ostalo, bože moj, ovo je njihova zemlja, Dave. Mi ćemo svoj posao obaviti, pazeći da se s njima ne sukobimo. Ulovimo li dovoljno mustanga, kupit ćemo se odavde sretni i zadovoljni, zar ne?

Pošto je posrkao kavu kroz stisnute zube kako bi na njima ostao talog, Dave prospe ostatak kave po žeravici u ognjištu, obriše usta i objesi lončić o granu grma.

– O da, uhvatimo li dovoljno mustanga, prodat ćemo ih i odjahati odavde što brže možemo – složio se.

Les je stajao u hladovini podno crvenkaste stijene i zagledao se prema jugu.

– Uzeo je ženu koja je imala mnogo... ovaca!

Dave prasne u smijeh kad je to čuo.

Pošli su da zajedno namire konje. Napojili su ih, a zatim odveli natrag na livadicu uz izvor iza stijene. Sputali su im prednje noge i pustili ih da pasu.

Dan se odužio. Sunce je još peklo. Lagodno se disalo samo u sjeni. Logor im je bio podno stijene, u hladovini, uz potok na utrini.

Pošto su nešto založili za večeru, odlučili su da ove noći ne stražare. Probudili su se odmoreni i sposobni za jahanje. Izjahali su još prije svanuća da bi u jednom danu stigli do visoravni i natrag. Pa i tako će se u logor vratiti tek kasno poslije podneva, kad je vrućina najnesnosnija.

– Ovce – napomenu Les i frkne nosom kad su stigli do visoravni na zapadu.

Dave kimne glavom. Osjetili su vonj ovaca premda ih nisu vidjeli. Ne bi ih bili vidjeli čak ni da se razdanilo.

Nisu oni imali ništa protiv ovaca, kao, na primjer, neki govedari, jer nikad nisu živjeli u krajevima gdje su se kravari i ovčari svađali i borili za svaki pedalj ispaše. Ali u njima je ipak bila usađena duboka netrpeljivost prema ovcima i ovčarima, jer su nekad bili kauboји.

Smrad ovaca ostao je za njima čim su projašili preko visoravni, pa su zaboravili na njih zapanjeni promjenom krajolika.

I ovdje je još bilo pustare, ali tlo je bilo mekše, a posvuda sočna trava. Trava im, doduše, nije dosezala do stremena, ali je bila gusta, svježja i zelena, izvrsna za ispašu.

Područje se lagano spuštalo prema zapadu. Stablasto grmlje nalikovalo je na šumu. Divljači je bilo posvuda. Vidjeli su antilope, srne i jelene, a uplašeni zečevi skakutali su u grmlje.

Vidjeli su i tragove nepotkovanih konja. Slijedili su ih i došli do kamenita pojila u uvali. Nešto slično nisu vidjeli u južnoj pustari.

Pojilo je bilo staro, voda u

njemu plavičasta i bistra, nebo se u njoj zrcalilo. Tragova životinja posvuda, najviše tragova, nepotkovanih konja.

Les skoči s konja i prebaci uzde preko sedla.

— Reći ću ti što mislim. Pod zemljom je jezero ili neka ponorica, i to ne odveć duboko — maštao je na glas.

Dave također skoči sa sedla i povede konja na pojilo.

— Čovjek nikad ne zna što sve skriva ova zemlja — rekao je i udario nogom o nešto tvrdo.

— I goveda su se ovdje napajala, Lese.

Ali goveda je balega bila suha i tvrda kao kamen. Zacijelo, bilo je to davno.

IV

Predugo su se zadržali u razgledavanju prostrane doline i kad su napokon odlučili da onamo presele logor, vrućina je već bila nesnosna. Putovanje natrag bilo je dugo i naporno pod jarom sunčevom pripekom. Nisu tjerovali konje u kas, da ih ne izmožde, pa su tek predvečer stigli pod crvenkastu stjenovitu hrid, oznojeni, zagrijani, prašni i gladni.

Stari Navajo Indijanac ležao je uz izvor na svojem narančasto-crnom gunju. Nije se ni pomakao kad su Dave i Les zaustavili konje i zagledali se upitno u njega.

Les je duboko i glasno uzdahnuo. Dave je samo zdvojno slegnuo ramenima. Odveli su konje na livadicu iza hridi i vratili se k izvoru. Dave je rasplamsao vatricu za večeru, a Les prišao starom Indijancu pošto se umio i napunio ploske vodom.

— Dave! Starac je ranjen! — zaprepašteno će Les.

Starcu je noga bila zavijena. Mrlje od krvi natopile su zavoj. Dave klekne uz starca i položi mu ruku na čelo.

— Ima visoku vrućicu.

Odvili su zavoj i zamijetili dva duboka zmijska ujeda.

— Čegrtuša — prošapta zaplašeno Dave.

Meso oko ujeda bilo je natečeno, tvrdo i vruće. Dave izvadi nož iz džepa, nabrusi ga na kamenu i gurne šešir na potiljak.

— Drži ga čvrsto. Poskočit će kô srna kad ga zarežem.

Ali starac nije ni trepnuo kad mu je Dave zarezao oteklinu. Kao tinta tamna krv šiknula je iz rane koju je Dave tiskao prstima.

— Prekasno — izusti Dave dok mu je znoj curio niz čelo.

— Prokleti divljaci, da su mu barem ostavili nož, izrezao bi sâm otrovano meso.

Smijestili su obloge od blata i hladne vode s izvora. Često su ih mijenjali. Šutjeli su dok su se borili da starcu spase život. Stari Indijanac nijednim znakom nije pokazao da zna što se oko njega događa.

Les se umio na potoku i dobio Daveu mokru krpu da obriše krv s ruku.

— Starac bi ionako umro od starosti — tješio ga je Les.

— Znaš ti dobro što ja mislim o njima. Za to nema opravdanja. Promijenit ćemo mu oblog, ako još diše.

— Diše, ali teško. Izgubio je mnogo krvi. A i slabašan je. Nema u njemu više od četrdesetak kilograma.

Dave zamijeni starcu osušen

oblog svježim, a zatim pogleda u Lesa.

– Lese!

– Molim?

– Pa mi starcu nismo smjeli pomoći.

Les je trenutak gledao starčevu naborano smeđe lice.

– I za to mi puca prsluk. A tebi?

– I meni. Uostalom, već je mrak, pa ako nas i promatraju, ne vide što radimo.

Osvrnuli su se. Nikoga nisu opazili u sutonu.

– Danas nam starac neće pobjeći u mrak. A ja se kladim u što hoćeš da su vidjeli kad je došao ovamo.

Skuhali su juhu od zaprženog brašna i nahranili njome ranjenog starca, a zatim su pojeli ono što je starcu ostalo.

– A zar smo ga morali ostaviti da skapa?

Les mu nije odmah odgovorio. Smotao je cigaretu i zapalio.

– Tako mu je bilo suđeno.

– A zašto je onda došao ovamo?

– Jer nije znao kamo će.

Pošto su još jednom pogledali svoje konje, zamotali su se u gunjave i zaspali.

Sutradan u osvit zore Les se probudi uvjeren da je starac u noći izdahnuo. Ali starac je još bio živ. Noga mu je bila modra do prepona i toliko otekla da su mu rasparali nogavicu kako bi mu olakšali boli. Promijenili su mu oblog od blata.

Kad su pošli po konje, opazili su svježe tragove iza hridi.

– Uхватim li i jednog od njih da mi se šulja oko logora, razbit ću mu sve zube! – zasiktao je Dave.

I te su večeri starca nahranili

prežganom juhom. Dave zabrinuto potrese glavom dok su večerali.

– Ako starac umre, odnijet ćemo ga iza hridi i tamo pokriti kamenjem.

U to su začuli tih turoban pjev.

– Indijanski samrtni pjev. Čuo sam ga još kao dijete. Jezovit je, da ti se kosa nakostriješi na glavi – reče Dave te ustade i zagleda se u starca.

Starac ga rukom pozva k sebi. Pokazao mu je prstom u kožnate kesice oko pasa. Dave ih skine i položi na zemlju. Starac učini kretnju kao da hoće ustati. Les priskoči i položi mu sedlo pod glavu.

Pokazao mu je u prvu vrećicu i učinio ga rukom. Les otvori vrećicu. Bila je puna žarkocrvenog pijeska. Les uze sipati pijesak u širokom krugu oko starca. Starac zatim upre prstom u drugu vrećicu, u kojoj je bio svijetložuti pijesak i pokaza rukama da nacrtat pticu u letu unutar crvenoga kruga.

– Hoće da nacrtat pticu – reče mu Dave.

– To i sam vidim, ali koju?

– Orla – reče naprečac Dave.

– Kako da ga nacrtam? Pa ja nisam umjetnik – prosvjedovao je Les.

– To sad i nije važno.

Napokon Les nacrtat pticu jarkožutim pijeskom. Sličila je na ptičurinu raširenih krila i glave okrenute ustranu.

– Bueno – prošaputa starac kad se Les odmaknuo korak da bolje promotri svoje remek djele.

Pijeskom modre boje iz treće vrećice Les nacrtat nebeski

svod, kako mu je starac pokazivao rukom.

– Ptica leti od sunca k nebu – reče tiho.

– Posmrtni obred. A zar ipak nije lakše kleknuti i promrmljati uz raku nekakvu molitvu kako mi to činimo? – napomenuo je Dave.

Les prijekorno pogleda Davea. Upravo mu je htio nešto predbaciti kadli opazi da se Dave ukočio.

Tri Indijanca stajala su uz njihovo ognjište. Jedan bijaše Jack Jim. Druga su dvojica bila stariji ljudi ozbiljnih, namrštenih lica i stroga pogleda, odjeveni u tamnocrvene košulje od baršuna, ukrašene srebrenim resama. Jack Jim bio je u trapericama i radnoj košulji.

– Što ste se zabuljili u nas? Zar smo morali mirno sjediti uz vatru i večerati, te gledati kako starac u mukama umire? – izderao se na njih Dave braneći se.

Jedan od starijih Indijanaca pride starcu i zagleda mu se u lice, a drugi poče nogama gaziti i brisati Lesove crtarije u pijesku. Jack Jim se nije pomakao s mjesta uz ognjište.

Čim su zbrisali sa zemlje crveni krug, žutu pticu i plavi nebeski svod, Indijanci pridoše Jack Jimu. Nešto su mu rekli grlenim glasovima i ravnodušno otišli.

– Slušaj, Jacke... – počeo je Dave.

– Starac je mrtav. Niste smjeli crtati u pijesku. To je svetogrđe ako se radi u sumrak – odvratil Jack Jim.

– Zar da mu ne ispunimo posljednju želju? – upita ga začuđeno Les.

– Loše ste postupili – promrmlja Jack Jim.

– Ma što je u tome loše, čovječe božji? Zar nije loše to što ste mu oduzeli i nož, pa nije sebi mogao pustiti otrovanu krv?

– Bilo mu je suđeno da umre – mirno će Jack Jim.

– Svima nam je suđeno da umremo, ali ne bez pomoći – povikao je gotovo bjesomučno Dave.

– Njemu je bilo suđeno da umre od ugriza zmije.

– Da ste mu ostavili nož, ne bi mu bilo suđeno – derao se Dave.

– Dobro, nemojte se sada zbog toga svadati – umiješao se Les kad je vidio da se Dave odveć raspalio – Jacke, tvoj djed je mrtav. Nosi ga i pokopaj ga!

Jack Jim prostrijeli Lesa svojim crnim očima.

– Nemam ja djeda! On ne postoji za mene, a ni za moj narod! On tamo ne leži! Ja ga ne vidim – odsiječe im Jack Jim, okrene se i ode, ostavši zabežeknute lovce na mustange.

Les se okrene. Stari Navajo ležao je uz izvor.

– Zaboga – javi se ponovo Dave – on za njih ne postoji! Oni ga neće! On ga ne vidi! Znaš li što to znači, Lese?

– To znači da ga mi moramo pokopati – odgovori mu mirno Les.

V

Idući su dan premjestili logor. Kad je sunce granulo, logor je već bio podignut zapadno od ovčje visoravni u udolini. Pustili su konje da pasu, a oni su bacili gunjeve na zemlju i za-

spali dubokim snom, iscrpljeni i gladni.

Probudili su se oko podneva. Dave dobro istrese čizme prije nego što će ih obuti. Bojao se da se u njih nije zavukla kakva skorpia. Kad se obuo, nabio je šešir na glavu i ustao. Zijevnuo je i protegnuo se.

— Zaboravi staroga. Što se zbog toga kinjiš? — reče Lesu koji je snažno sjedio na svom gunju i pušio.

— Imaš pravo. Izvršili smo svoju dužnost i nije me briga za Jacka Jima i njegovo pleme — reče Les i zgnječi opušak.

— Zamku ćemo postaviti uz kamenito pojilo, pohvatiti što više mustanga možemo i, što se mene tiče, odmagliti odavde što prije i što brtže možemo — nadoveže Dave.

Tri su dana podizali zamku. Ogradili su žicom pojilo, a žicu opleli prućem i paprati. Posao je bio težak i naporan jer u blizini nije bilo drveća, a divlji konji ne smiju vidjeti ni kroz ogradu a ni preko ograde zamak. Napravili su i platnena vrata kojima će zatvoriti zamku kad u nju uđu mustanzi. Krpe što su povješali na vrata vonjale su na čovjeka tako da se mustanzi boje njima prići.

Zatim su pošli u potragu za mustanzima.

U dolini je paslo nekoliko stada. No najveći je ulov uvijek prvi. Mustanzi su vrlo oprezne životinje i vrlo osjetljivi na miris čovjekov, pa ih poslije više neće moći uhvatiti ni desetak, a za tako slab ulov nije se isplatilo onamo ni dolaziti.

Les je prosudio da su dotad vidjeli barem sedamdeset i pet grla čilih konja. Dave je time

bio zadovoljan. Nikad jo nisu gonili više od dvadesetak grla preko pustinje.

— Krvavo ćemo se namučiti dok ih uhvatimo — reče Dave dok su večerali pod zvjezdanim nebom.

— Moramo ih uhvatiti što više možemo, premda imamo opremu samo za dvadesetak grla.

— Ostale ćemo ostaviti u zamci i vratiti se poslije po njih ako ih prokleti Indijanci ne puste iz zamke i ne rastjeraju — reče Dave smotavši cigaretu i pripalivši je.

Indijance nisu vidjeli već tjedan dana.

— Nadam se da ćemo ih dobro prodati u nekom nedalekom trgovištu.

Daveu to nije zadavalo glavobolje. Ukroćene mustange nije u ovim krajevima bilo teško prodati.

— Jesi li ikad poželio da imaš svoj ranč? — dao je Dave krila mašti.

— Mnogo puta.

— Ovdje?

— Misliš u ovoj udolini? — upita ga Les i pripali cigaretu.

Da, premda ovo nije baš gostoljubiva zemlja.

— Dobra je ovo zemlja, momče. Još nikad nisam bio u kraju tako ugodna mirisa i široka obzorja.

— Nema šuma, a otrovnih gmazova ima više nego muha.

— Al' je ovdje zato sve tiho i mirno i trave ima dovoljno za ispašu stoke.

Dave zakima glavom. Sve se to i njimuotalo po glavi već od prvog dana. No, on je sve što mu se svidalo promatrao kritičkim okom.

– Bog zna gdje ovdje čovjek može dobiti tražbinu na zemlju.

– Zaboravio si da je ovo rezervat Navajo Indijanaca. Bijelcima je ovdje zabranjeno naseljavanje – podsjeti ga Les.

Dave je to doista bio zaboravio. Pogledao je razočarano Lesa, nešto opsovao kroz zube i ponovo si natočio kave u lončić.

Rano su legli, odlučivši koje će stado pokušati utjerati u zamku. Ustali su odmah nakon ponoći i jahali kroz tamu. Tek u praskozorje stigli su do mjesta gdje su mustanzi noćivali. Prišli su im sa stražnje strane. Upravo se toliko razdanilo da su ih u daljini mogli razaznati.

Les i Dave hvatali su mustanže na svoj način. Prijahali bi im sa stražnje strane i pokušali ih stjerati prema postavljenoj zamci. Pastuh vodič zanjištao je na uzbunu čim je osjetio njihov vonj. Krdo se dalo u bijeg, ali se i primirilo kad bi dovoljno odmaklo. Tada bi im Les i Dave ponovo prišli i tjerali ih tako u zamku.

Ponavljali su to cijelog dana, a nastavili kad je pripekla najveća jara i omara sve do večeri. Napokon, preostalo im je još samo čekati da mustanzi ožedne i pođu na pojilo i, dakako, nadati se najboljem.

Mustanzi su stigli na dva kilometra od svoga omiljelog pojila. Na zamku su nisu odveć obazirali. Ona je bila tamo već prošle noći kad su došli piti. Ali svaki šušanj ili nenadani pokret mogao ih je poplašiti i natjerati u divlji trk, pokvariti cijeli trud i napor učiniti uzaludnim. Zec što iskoči iz grmlja, ustremi li se jastreb na plijen, pa čak i nenadani večernji lahor

među hvojama grmlja, mogli su natjerati divlje konje u paničan bijeg.

– Krenuli su – šapnu napokon Les.

I doista su krenuli. Vruć zrak titrao je u tromim valovima, pa im se činilo kao da konji kasaju nekoliko stopa iznad zemlje. Njihovi mutni i nejasni obrisi kretali su se ravno prema pojilu ... i u zamku.

– Dugo im je trebalo – bilo je sve što je izustio Dave.

Mustanzi su prilazili pojilu gotovo u jednoredu. Izgledali su ružni i prljavi, s dugim i gustim grivama i repovima oblijepljenim blatom i balegom, kao posljedica života u divljini. No bili su čile, snažne i žilave životinje, izdržljivije od bilo koje druge pasmine konja. Lako ih je bilo ukrotiti i naviknuti na sedlo, premda ako ih njihov gospodar ne bi čvrsto i dobro zavezao, rado ponovo pobjegli u divljinu i slobodu zajedno sa sedlom i o glavom.

– Sad ili nikad! – poviče Dave i obojica udariše u galop za mustanzima. Neki će ih spaziti na vrijeme i uteći im iz zamke. No, tome nije bilo lijeka. Tako bi uvijek izgubili nekoliko grla, i to onih najvatrenijih.

Krupan, uplašen sivi pastuh, okrenuo se kao zvrk kad ih je čuo. Odmah je naslutio opasnost. Spustio je glavu i luđački pojurio natrag u pustaru. Prošišao je pokraj Davea i Lesa kao munja i probio se kroz žicu na sjevernoj strani ograde. Ostali mustanzi počеше se sudarati u bezumnoj panici. Les zaustavi svoga konja. Skočio je na zemlju i potrčao je da zatvori platenena vrata zamke.

Dave je objahivao oko mustanga i tjerao ih natrag u tor zamke. Potegnuo je revolver za svaki slučaj, jer se bojao da koji mustang ne pobijesni od straha. Tada ga je morao na mjestu ustrijeliti.

Poslije pola sata prašina se malčice slegla, a tutnjava kopita utihnula.

— Dvadeset i dva — povikao je slavodobitno Dave kad je Les zatvorio zamku.

— Točno toliko i možemo otjerati odavde. Dobro su uhranjeni i nisu kržljavi. Dobit ćemo za njih nekoliko stotina dolara — odvrati mu Les pošto je pomno proučio lovinu.

— Imamo i šest ždrijebaca — dometne Dave.

Lovci na mustange uvijek bi puštali na slobodu sve kobile sa ždrebadi. Stoga Les pričekao da se životinje prestanu komešati i uze ih ponovo brojiti. — Četiri kobile sa sitnom ždrebadi — reče napokon.

— Ostaje nam, znači, osamnaest grla. Nije loše — oduševljeno će Dave.

VI

Jedan je morao stražariti na ulazu u zamku dan i noć. Premda su platnena vrata zaudarala na čovjeka, ipak bi bilo dovoljno da ih samo jedan mustang sruši pa da svi ostali otkašu za njim natrag u divljinu i slobodu.

Pošto su za ručak pojeli zalogaj-dva, Les i Dave su se cijelo poslijepodne motali oko platnena ulaza u zamku i divili se svojoj lovinu.

— Oni prokleti Indijanci zacijsu su vidjeli prašinu. Sad će

dojuriti ovamo i reći da je svaki drugi konj njihov — ozlojeđeno će Dave.

— Ostat će nam svejedno dosta, a ima ih još mnogo i u pre-riji — smirivao ga je Les.

— Najbolje bi bilo da ih odmah počnemo krotiti i krenemo odavde sutra ujutro — odvrati mu Dave Liddell.

A ništa im drugo nije ni preostalo. Jer, premda je u pojilu bilo dovoljno vode, uz izvor u zamci nije bilo dovoljno trave za dvadeset grla lakomih divljih konja. A trave nije bilo ni u pustinji, pa će im mustanzi biti sama kost i koža kad ih dotjeraju na sajmište.

Te je večeri Dave spremao klade za sputavanje mustanga, a Les je spravljaao večeru. Mjesec još nije bio izašao. Nebo se osulo zvjezdicama. Obojica su se osjećali sretni i zadovoljni, jer su se nadali dobroj zaradi od prodaje mustanga. I dok su sjedili uz logorsku vatru i pušili, negdje u niskom grmlju huknula je sova.

— Stari Navajo došao nam je u posjet — promrmlja Dave i nasmijulji se.

Rano su legli jer su bili umorni. Sutradan ih je čekao naporan i mukotrpan posao, ali oni su mu se radovali, jer što prije krenu s mustanzima preko pustinje, to će prije zaraditi dobre novce.

Negdje oko ponoći sablasnu tišinu zvjezdane pustinjske noći odjednom je proparala zaglušna tutnjava. Dave, koji je spavao uz vatru, skoči iz gunja i potraži pogledom Lesa koji je bio na prvoj straži uz ulaz u zamku.

Mustanzi su istutnjali iz zam-

ke kao da im gori pod kopitima. Topot njihovih kopita začas se izgubio u mračnim prostranstvima prerije. Oko zamke uskovitlao se oblak gušte prašine. Kad je naišao Dave, Les je nepomično ležao na boku, gologlav.

Dave se sagnuo i opipao svog prijatelja, uvjeren da ga je neki mustang dohvatio kopitom i onesvijestio. Kad ga je okrenuo na leđa, ugledao je tanak mlaz krvi na Lesovu licu iz rane na čelu. Otišao je po plosku, kunući cijelim putem. Kad se vratio, orosio je Lesu čelo i oprao mu krv s lica. Zatim je polako pošao u zamku. Tragovi konjskih nepotkovanih kopita vidjeli su se posvuda. Na ulazu u zamku zastao je, duboko uzdahnuo, smotao cigaretu i pripalio je. Šibicu je bacio na zemlju, ali ona se nije ugasila. Dave podigne nogu da je ugasi, kadli ugleda otisak čizme u prašini, veći i duži nego što su bili otisci njegovih ili Lesovih čizama. Tad se i šibica ugasila. Dave zapali drugu i pođe za tragovima što su vodili ravno prema južnoj strani ulaza u zamku.

Kad se vratio, Les se već osvijestio i sjedio na zemlji. Dave mu pruži plosku da se napije i osvježi i smota mu cigaretu. Les odbije cigaretu uhvati se rukom za čelo.

– Mustanzi?

– Nema ih više. Odnio ih vrag. Što se dogodilo? – upita ga Dave.

– Kako ... što se dogodilo? – ponovi bezvoljno Les.

– Što ih je poplašilo?

– Ne znam. Zgazili su me. Netko se ušuljao i ...

– Lese, našao sam tragove

čizama s južne strane ulaza u zamku.

Les zatrepata očima. Oprezno je odmahnuo glavom kao da iskušava je li sve na svom mjestu. Zatim se smrknuto zagledao u Davea.

– Tragovi čizama, kažeš?

– Možeš li ustati? – upita ga Dave i pruži mu ruku. Les se teturavo osovi na noge. Dave ga povede do mjesta gdje je našao tragove. Sagnuo se i upalio šibicu da ih i Les vidi.

– Indijanci ne nose čizme – prošapta Les kao za sebe.

– Mi smo dosad vidjeli samo četvoricu. Možda neki i nose čizme. Tko bi nam drugi to mogao učiniti? – nije se dao Dave.

Les ponovo sjedne na zemlju opipavajući ranu na glavi. Doduše, glava ga je znala i gore boljeti ponedjeljkom ujutro poslije neprospavane noći i lošeg viskija. Zabuljio se u izgaženo platno i potrzanu žicu na ulazu u zamku.

– Konji su pobjegli, a to je najgore. Uh, da mi je ščepati onoga tko je to učinio. Ovako dobru zamku već odavno nismo sagradili. A kako smo se samo namučili da ih uhvatimo. Ode nam dvije stotine dolara uz zaglušnu tutnjavu – tugovao je Dave, sjedeći u prašini uz Lesa.

Les dohvati plosku i polije se hladnom vodom po glavi. Dave je i dalje sjedio snužden. Zagledali su se bez riječi u daljinu.

– A kako bi bilo da potražimo te Indijance? – oglasi se napokon Dave.

– Dave, to nisu tragovi Indijanaca – razložno će Les.

– A čiji su onda? Ovdje smo već dva tjedna, a vidjeli smo sa-

mo Indijance! – odbrusi mu srdito Dave.

Les je ustao i rasplamsao logorsku vatru.

– Zar želiš skalpirati Indijanca? – upita ga Les.

– Ne, doista ne želim – prizna Dave.

– Sada znam da me nisu pregazili mustanzi. Neka hulja me mlatnula po glavi – reče Les.

Zora je zarudjela sat prije nego što je izašlo sunce. A čim je ono izašlo, pripeka je pritisla zemlju. Zrak je još zaudarao na prašinu i divlje konje, ali se odlično vidjelo, kao uvijek u praskozorje.

Les ustane s rukom na dršku revolvera. Dave se bez riječi zagleda u jahača što je jahao pravo u njihov logor.

– Hrabar je. Mlatne te po glavi, rastjera ti lovinu i zatim ti dode u goste. To je Jack Jim, što sam ti rekao? – reče Dave.

– Smiri se, molim te. On ne bi došao da ne mora. Najprije ćemo ga saslušati, a zatim odlučiti što da radimo.

Indijanac se zaustavio ispred zamke, ogledao se oko sebe, a zatim sjahao i postavio se sučelice dvojici lovaca na mustange.

– Pobjegli su, zar ne? – bilo je sve što je rekao.

– Nisu pobjegli. Netko ih je rastjerao – odsiječe Dave.

– Ja sam slutio da će se nešto takvo dogoditi – izjavio je Jack Jim.

– A zašto? – upita ga Les.

– Neki govedar goni ovuda svoje stado u proljeće. Tjera nas s livada u vrijeme ispaše – objasni mu Jack Jim.

– Govedar sa svojim stadom?

– Da, i on ne voli da mu se itko mota ovuda. Zove se Will Benson. Ima ranč blizu Redstona, gore, uz sjeverni rub pustinje.

– Lažeš! Ti si nam rastjerao konje i mlatnuo Lesa po glavi – srdito mu predbaci Dave.

Les se umiješa prije nego što je Jack Jim uspio odgovoriti Daveu.

– Našli smo otiske čizama. Ti si vrstan tragač, Jacke, zar ne?

– Nisam tako dobar kao moj otac ili moja braća – odvрати skromno Navajo Indijanac.

– Dodi – pozva ga Les – pokazat ću ti otiske tragova. Lako ćeš ih prepoznati.

Jack Jim pregleda tragove i pokaže im rukom prema zapadu.

– Tragovi idu prema zasjedi gdje su se utaborili govedari, oko tri kilometra odavde.

Jack Jim spusti ruku i okrene se prema lovcima na mustange. On ne voli da se itko mota po krajini. Svakog proljeća dovede sa sobom nekoliko nabusitih kaubojja, pravih revolveraša. Već su ustrijelili nekoliko naših ovaca. Bolje je da odete odavde. Bježite što prije – posavjetovao ih je Jack Jim.

VII

Pozvali su Navaja u logor. Podgrijali su kavu i sjeli uz vatru da porazgovaraju.

– Kako može neki govedar doći u vaš rezervat sa svojim stadom, a da ga odavde ne odagna vojska ili neki predstavnik vlasti? – upita Dave Indijanca pošto se malčice ohladio.

– Ovo područje ne pripada rezervatu. Međa prolazi oko tri kilometra južnije odavde, a na-

še je selo nekoliko kilometara dalje od međe — objasni mu Jack Jim i srkne gorku kavu.

— Mi tjeramo naše ovce na ispašu čak ovamo — nastavi poslije kraće šutnje Indijanac — ali vaš bijeli govedar otjera nas čim ovamo dotjera svoje krave.

— Kako to misliš naš bijeli govedar? — namršteno ga upita Dave.

Jack Jim je šutio sve dok nije ispio kavu i položio lončić na zemlju pokraj sebe.

— Idite odavde, bolje za vas. Napustite odmah ovaj kraj — bilo je sve što mu je odgovorio Indijanac.

— Nije razlog samo taj Benson, zar ne? Ti nas tjeraš i zbog toga što smo njegovali tvog djeda? — upita ga Les koji je dotad samo pozorno slušao što Dave i Indijanac pričaju.

Jack potrese malodušno glavom.

— Rekao sam vam. Mi poštujemo vaše zakone, a vi ste morali poštovati naše. Moj djed s time više nema veze.

— Slušaj, Jacke, ružno i okrutno je ostaviti nemoćna starca da umre bez pomoći — ponovo se uzbudio Dave.

— To se vas ništa ne tiče. I vi često postupate s ljudima ružno i okrutno.

— Prestanite već jednom o tome — povišenim će glasom Les koji je htio promijeniti predmet razgovora.

— Niste smjeli iscrtati njegove šare u pijesku — nastavio je Jack Jim.

— Dobro, slažem se, ali mi nismo znali da ne smijemo — priznao je krotko Les.

— Ja sam im to i rekao. Vi to

niste znali. Niste imali zle namjere. Dapače. Svejedno, oni misle da bi trebalo da odete iz zemlje.

— Ako nismo na tlu rezervata, kojim pravom nas onda tjeraju? — uspalio se malčice i Les.

— Benson vas neće pustiti da ostanete. On će vas najuriti, a ne mi. Opomenuo vas je što vas čeka kad vam je prošle noći rastjerao konje. Da sam na vašem mjestu, ja bih ga poslušao — reče im Navajo i slegne ramenima kao da im je htio pokazati da pere ruke od onoga što će se zbiti ako ostanu.

— Ali ti nisi na našem mjestu — i nije me briga za tog govedara Bensonu koji se šulja noću kao smrdljivi tat i udara ljude s leđa dok im rastjeruje konje. Da je čestit čovjek, došao bi i s nama razgovarao gledajući nas u oči — odvrati mu Dave.

Jack Jim je polagano ustao.

— To je podlo, ali vi svejedno nećete više uhvatiti ni jednoga jedinog mustanga. Divlji će se konji razbježati — odvrati mu razložito Jack Jim i pride svom konju. Uzjahao ga je bez ikakve žurbe i otišao polako, kako je bio i došao.

— Čuj, možda taj crvenokožac ima pravo — počeo Dave kad je Navajo nestao — što da se kvačimo s tim govedarom Bensonom ako ne možemo hvatati mustange. Proći će nam cijelo ljeto uzalud. Ostat ćemo bez novaca, bez hrane i mustanga.

— Neće mi valjda biti potrebno baš cijelo ljeto da se objasnim s tim Bensonom — napomenuo je Les dok je pipao kvrgu na glavi — i da mu vra-

tim milo za drago. I kao što ti kažeš, Dave, ako nije lopov, što ne dođe po danu i ne kaže nam što hoće.

Sjedili su uz ognjište, pušili i šutjeli neko vrijeme zadubljeni u misli.

— Oдох ja da prošvrljam malčice naokolo — reče napokon Les i ustane.

Dave je šutke ustao i pošao za njim do konja. Osedlali su ih i izjahali. Slijedili su tragove čizama. Došli su do mjesta gdje je napadač sinoć ostavio konja. Našli su i nekoliko opušaka. Odatle su slijedili tragove konja, što im nije bilo teško jer je konj bio potkovan. Indijanci ih ne potkivaju.

Došli su do velike šikare i držali su se žbunja što su više mogli, jer je Les pretpostavljao da Benson očekuje odmazdu.

Jutro je bilo bistro kao suza. Kako su se bojali da ne prijeđu među rezervata, okrenuli su radije prema sjeveru.

Nisu odmah ugledali logor. Vidjeli su najprije stoku. Dugoroge ride krave, junad i ponekog bika. Dugoroge su krave zloćudne. Stoga im se Les i Dave nisu približavali. Zaobilazili su ih u širokom krugu. Krave s telićima na vimenu opasnije su i ratobornije od bikova.

Životinje su slobodno pasle na širokom proplanku. Neprestance su podizale glave i pozorno promatrale dvojicu lovaca na mustange. Na rebrima s lijeve strane imale su utisnut žig WB.

— Ove proklete kravetine kao da su došle iz zemlje pune medvjeda i puma. Neprestano nas promatraju — napomenu Les.

Dave zaustavi na tren konja i osvrne se za sobom.

Kad ja budem imao svoje stado, neću držati dugoroge krave. Previše su oprezne.

Odjednom ugledaše i jahača. Jahao je ispred njih, okrenut leđima. Došli su u kraj gdje se žbunje nešto prorijedilo. Vjerojatno su ga pobrstile srne i divlje koze. Teško su se stoga Dave i Les zaklanjali od tuđih pogleda.

Slijedili su nepoznatog jahača i nisu ga ispuštali iz vida, što im nije bilo teško jer je jahao nešto istočnije od njih niz proplanak.

— Zacijelo se vraća u logor — napomene Dave, pa doda ponešto zaplašeno: — Sreća naša što prošle noći nisu preko nas natjerali stado u stampedo. Sravnili bi nas sa zemljom. Ne bi od nas ostala ni mrlja u prašini.

Kauboj je usporio korak konju. Les i Dave također su usporili i okrenuli konje dublje u žbunje. Kad je Les vidio da je kauboj sjahao, podigao je ruku i dao znak Daveu da i on stane. Sjahali su, zavezali konje za grmlje i nastavili dalje pješice. Odavalo ih je samo sitno zveckanje ostruga.

Kauboj se zaustavio na gustom i visokom travnjaku gdje je nekad raslo i nekoliko starih sad već posječenih jablanova što su ležali na tlu sivi i polutruli. Ali drugo je zelenilo bujalo oko njih.

Izvor bogat vodom usred ove pustoši — izusti tiho Les.

— A što on tamo radi? — zanimalo je Davea.

— Čisti ga.

I doista, kauboj je čupao velike busene travurine i vukao s

njima grumenje zemlje i gusta korova što su zakrčivali prokapljivanje vode. Will Benson je očito želio svome stadu osigurati pojilo.

Počeli su se polako šuljati uz sâm rub šipražja, pozorno motreći kauboj.

— Taj je naš. Ti ostani ovdje. Bude li drzak, ti istupi da te vidi — naredi Les Daveu.

— Hej, čekaj malo. Ti imaš ranu na glavi. Prepušti ga meni — usprotivio se Dave i ispruži ruku za Lesom.

— Ne daj mu prilike da potegne revolver — nastavi Les kao da nije čuo što mu je Dave rekao.

Kauboj bijaše visok i mršav momak, sav zarastao u bradu i kosu. Očito dugo nije bio kod brijaća. Revolver mu je visio o boku na ramenu s velikom srebrnom indijanskom kopčom. Po kopči se vidjelo da nije prvi put u zemlji Navaja.

Bio je odveć zaposlen čišćenjem izvorišta, pa nije čuo koračke lovaca na mustange.

VIII

— Treba li vam pomoć, gospodine? — upitao ga je glasno Dave kad je stigao na petnaestak metara do izvorišta, pa zabio palčeve za pás i ustobočio se.

Kauboj je odbacio oveći grumen i htio se hitro okrenuti, ali kako je stajao u blatu, to mu nije baš osobito uspjelo. Imao je plave oči, grube crte lica preplanula od sunca i vjetra i prosijede zaliske. Unatoč sjedina na zaliscima uz sljepoočnice, doimao se mladoliko.

— Nekoliko Meksikanaca uradilo bi to bolje od mene —

rekao je kad se posve okrenuo prema Daveu.

— Ali još je teže mučke napadati pošten svijet noću — pred-baci mu Dave, strijeljajući ga mrkim pogledom.

Les iz svog zaklona opazi da se kauboj ukočio kad je to čuo. Zatim je izašao iz blata i stao spremno nasuprot Daveu.

— A zašto vi to meni govorite?

— Znae vi vrlo dobro zašto ja to vama govorim, gospodine.

Kauboj je trenutak mirno i pomno odmjeravao Davea, a zatim spustio desnu ruku uz drzak revolvera.

— Taknete li ga samo, završit ćete ovdje u blatu, gospodine — upozori ga Dave uz hladan osmijeh.

— E, ja baš tako ne mislim, momče — odvrati mu kauboj i iskesi zube.

Les brže-bolje iskoči iz svog zaklona s uperenim revolverom. Kauboj uzdahne i opusti se.

— Dobro, kažite što hoćete!

— Odbaci revolver! — naredi mu Dave.

Kauboj se namršti. Čekao je trenutak, dobacio još jedan pogled Lesu, pa se ponovo zagledao u Davea. Izvukao je kolt iz korica i bacio ga na zemlju.

— Dobili ste sinoć što vas ide. I budite sretni što smo vam samo rastjerali mustange. Idući put proći ćete još gore — reče im kauboj.

Les se neprestano osvrtao na sve strane. Bojao se da ih Bensonovi ljudi ne iznenade kao što su oni iznenadili Bensonova kauboja. Dave pak nije bio zadovoljan samo kaubojevim priznanjem. Skočio je stoga na nje-

ga bez riječi opomene.

Kauboj je bio nešto stariji od Davea, ali mišićav i čvrst. Dave je bio nešto deblji i krupniji, ali njega je u tučnjavu tjerala srdžba i želja da kazni podlaca za zločin koji im je učinio.

Bensonov je kauboj bio brži od Davea. Izmaknuo se Daveu, zamahao šakama i štitio se dok nije iskočio na tvrde tlo. Kad je Dave dohuktao za njim, kauboj ga je dohvatio dvaput šakama u košulju na prsima da se sve zaprašilo.

Dave zamahne nekoliko puta, ali kauboj uzmakne i uze se povlačiti natrag prema izvorištu, sve dok nije stigao ponovo do blata. Znao je dobro što mu Dave sprema, ali se iz škripca nije više mogao izbaviti. Dave je dođuše bio spor, ali je udarao snažnije nego kauboj. Kad bi udario, odmah bi oborio protivnika.

Dave se sagnuo. Jednom je rukom zaštitio lice, a drugom zamahnuo na kauboja. Kauboj odskoči ravno u blato. Dave pojuri za njim i udari ga desnicom u želudac. Kauboj popustiše koljena. Skljokao se kao vreća u blato. Dave pričekao da se kauboj podigne, ali on je samo trznuo nogama po blatu i onesvijestio se.

Les je prišao i sagnuo se. Uzeo je kaubojev revolver sa tla, a zatim uhvatio kauboja za ramé i počeo ga drmati.

— Hej, gdje vam je logor?

Kauboj je samo zakolutao očima. Les se uspravio.

— Hajdemo. Slijedit ćemo njegove tragove do Bensonova logora — rekao je Daveu i pošao po konje.

Sa sobom su povel i kauboje-

va konja. Tragove su slijedili sve dok u daljini nisu ugledali prerijska kola s arnjevima. Tada su sjahali i pješice se počeli šuljati prema Bensonovu logoru.

Kola su stajala nedaleko od ognjišta. Oko logora stajalo je nekoliko stogova pruća. U logoru nije bilo ni žive duše.

— Sad ćemo mu se odužiti — reče Dave i pokaza na kola u kojima su zacijelo bile zalihe hrane.

— Bila bi to djetinjasta osveta. Hajdemo odavde. Mori me neka zla slutnja — odvрати mu Les.

Uzjahali su i unatoč vrućini odjahali što su brže mogli natrag u svoj logor. Bili su vrlo oprezni cijelim putem, jer su se bojali da ne ulete u zasjedu.

Kad su se vratili u svoj logor, imali su što i vidjeti. Njihovo spremište hrane bilo je razvaljeno. Vreće bijahu razrezane, a limenke razbacane i razgažene. Više od polovice zaliha odneseno, ukradeno, ognjište razgaženo nogama. Netko u teškim čizmama prolio je vodu po rasipanom brašnu na zemlji.

— A mi smo mislili da je djetinjasta osveta da im uzmemo hranu — napomene Les pošto su se dali na raščišćavanje logora i pospremanje preostale hrane. Kad su ponovo oko vatre složili kameni krug ognjišta, postavili vodu za kavu, sjeli su uz vatru i pripalili cigarete.

— Jack Jim nas je upozorio da će nas stari gad Benson otjerati. Tko nam je kriv što ga nismo poslušali? — prvi će Les.

— Ja ne idem odavde dok tom Bensonu ne vratimo šilo za ognjilo. Zapamtit će nas taj go-

vedar dok živi, zar ne? – zapalio se Dave.

Les se sagnuo prema vatri, napunio je lončić kavom i pružio ga Daveu. Zatim je i sebi nalio pun lončić.

– Noćas nema mjeseca, Dave – bilo je sve što je Les rekao.

Iz logora su izjahali po mrkljoj noći. Bojali su se da ih netko ne vidi, a nisu se htjeli izlagati nepotrebnoj pogibelji. Vinčesterke su im se klatile u koricama na sedlu.

U logor govedara nisu se vratili istim putem. Krenuli su najprije na sjever, a zatim se spustili natrag niz proplanak nadomak logoru Bensona i njegovih kaubija. Konje su skrili u grmlje i posljednji kilometar propješačili s vinčesterkama u rukama.

Hodali su po mrklom mraku. Stali su tek kad su na ledini opazili žar logorske vatre i tamni, sablasni obris sjene kola s arnjevima.

Neki je čovjek stajao uz stražnji kraj kola, ledima okrenut logorskoj vatri.

– Sliča mi na onoga kaubojša s izvorišta – tiho će Dave.

– Možda je stara hulja Benson otišao ponovo do naše zamke.

– Pokušava nas napasti iz zasjede kao i mi njega – primijeti Dave i naceri se.

– Tako nešto – složi se Les.

– Onda imamo dovoljno vremena, Lese. Jesi li spreman? – upita ga Dave.

– Pojavi li se nenadano, uhvatit će nas na pola puta i na brisanom prostoru – podsjeti ga Les pošto je dobro razgledao kraj koji ih je još dijelio od logora govedara.

Les je imao pravo. Kad se čovjek okrenuo od kola, vidjeli su da to nije onaj kauboj kojeg su presreli na izvorištu. Bio je nešto širih ramena, niži i kretao se tromije. Oko pasa mu je bila vezana pregača.

– Benson? – upita Dave s prizvukom sumnje u glasu.

Les nije imao vremena za nagadanja. Začuo je tih zveket ostruga po šljunku nešto južnije od njih. Potegnuo je Davea za rukav, pa su se povukli dublje u tamu.

Nekoliko trenutaka zatim ugledali su još dva jahača. Jedan je bio visok i mršav, a drugi srednja rasta i zdepast. No, kretao se doista hitro za čovjeka njegove težine kad je sjahao s konja i svlačeći rukavice prišao logorskoj vatri.

Čovjek s pregačom što je čučao uz vatru i mijesio kruh podigao je glavu i pogledao dvojicu došljaka.

– Kako je bilo?

– Našli smo pet obitelji. Imaju logor oko pet kilometara unutar rezervata. Tamo su zajedno sa svojim smrdljivim ovčama – odvrati mu zdepasti, pa srkne kavu iz lonca uz vatru.

– Hej, Clive, kako se zove onaj njihov pametnjaković? – upita zdepasti svog pratioca povišenim glasom pošto se napio kave.

– Jack Jim – odvrati mu mršavi dugonja.

– Točno. Jack Jim. On govori engleski. Rekao mi je da su ih on i njihovi stari vračevi upozorili da se poberu odavde.

– Ali oni se ipak nisu pobrali – domietne onaj u pregači što im je spremao večeru.

– Ne još nisu – potvrdi mu zdepasti.

– Ovaj put hoće, nadam se – naceri se zlobno onaj s pregačom.

– Nisam baš siguran, Charley – nastavi zdepasti čovjek pošto je neko vrijeme gledao u vatru – jer umjesto da nestanu, pretukli su Clivea.

– Pa što? Momci su ratoborni. Svi lovci na mustange su takva kova. Ali bez hrane neće dugo.

U Daveu zavre krv kad je to čuo. Smrknuto je pogledao Lesa, koji mu prstom dade znak da šuti.

– Moramo ih što prije otjerati odavde – odvrati mu zdepasti, pa se zagleda u Clivea koji je upravo prilazio logorskoj vatri.

– Slabo si ga ti mlatnuo po glavi, Charley – predbaci Clive kauboju s pregačom pošto je sjeo uz vatru, uzeo kavu i pripalio.

– Nisam ga htio ubiti. Htio sam mu samo utuviti pamet u glavu – branio se Charley.

– Nije ostavljao dojam ranjena čovjeka kad su me jutros napali – nije popuštao Clive.

– Opiši ih! – naredi Cliveu zdepasti.

– Ne izgledaju baš miroljubivo i krotko, gospodine Bensone.

– A što im to pomaže ako nemaju – što jesti? Kad čovjeku kruli u crijevima, on nema volje ni za žensku a kamoli za borbu – podsjeti ih ponovo Charley.

Benson ljutito prolije ostatak kave po vatri, i žeravica jetko zašišti.

– I bez nekakvih ušljivih hvatača mustanga, mi imamo ovdje prečeg posla. Ako ih sutra

uvečer još zateknemo ovdje... natjerat ćemo stado preko njih.

– A Indijanci, gospodine Bensone? – u čudu će Charley.

– Već dvadeset godina tvrdim da su glupi kao i njihove ovce. Upozorili su hvatače mustanga, a kad ih oni nisu poslušali, što su učinili? Zamotali su se u svoje ušljive gunjeve i dali se u duboko razmišljanje. Sutra ćemo postupiti drukčije – odsijekao je odlučno Benson, okrenuo se i pošao prema kolima s arnjevima.

– Trebalo je ipak da ga jače mlatneš po glavi, Charley – ponovo Clive kad su ostali sami.

– To si mi već jednom rekao i sad zaveži. Idući put ga ti mlatni, pa da vidimo – odbrusi mu Charley.

– I hoću – spremno prihvati Clive.

– Ukoliko te opet ne zaskoče i pretuku – podsjeti ga Charley.

Clive ustane i odbaci prstima opušak u vatru. Smrknutim je pogledom jedan trenutak promatrao Charleyja, a zatim se i on okrenuo i šutke pošao prema svom gunju za spavanje ispod kola s arnjevima.

IX

Dave je htio pričekati dok svi ne zaspu pod kolima, a zatim im se prišuljati i naučiti ih pameti. Les odmahne glavom i vrati se konjima. Nisu prozborili ni riječi čak ni kad su se uspeli na sedla i odjahali prema istoku i svom logoru.

Dave je bio toliko ogorčen da je šutio cijelim putem, ali kad su stigli gotovo do zamke, nije više mogao držati jezik za zubima.

– Mogli smo ih razoružati na spavanju, a zatim malčice prodrmati.

– Mogli smo, ali što nam to koristi? Oni bi nam i dalje bili za petama, a to ništa ne bi riješilo jer mi nemamo više hrane – reče Les, koji je dalekovidnije razmišljao.

– A što ćemo onda?

– Sve ćemo stvari unijeti u zamku. Oni će natjerati stado na nas sa zapadne strane. Ulaz u zamku gleda na istok. Goveda će najvjerovatnije projuriti s obje strane zamke. Neće uletjeti u nju – objasni mu Les.

– Neće zgaziti ono što nam je ostalo, a ostalo nam je malo i ništa – gundao je Dave.

– Dave, mi ćemo u to vrijeme biti u njihovim kolima i puniti vreće njihovim zaliham a hrane.

Ujahali su u logor. Dave se malo oraspoločio i razvedrio kad je čuo Lesov naum, ali dočekalo ih je novo iznenađenje kad su ostavili konje iza hridi i pošli po svoje gunjeve.

U mraku uz zapretanu vatru sjedio je Jack Jim i čekao ih.

– Gospodin Benson – oglasi se Indijanac čim ih je vidio – bio je u nas na pregovorima danas ujutro. Propitivao se za vas dvojicu. Spomenuo sam mu da sam vam predložio da se čistite odavde. Želio je čuti o vama sve što znam.

– A što si mu rekao? – smrknuto će Dave.

– Ništa. Ja o vama ništa ne znam – otvoreno će Navajo. – Je li ti rekao da nam je upao u logor prošle noći?

Jack Jim odmahne glavom.

– Ne, nije, ali to vidim i sâm.

Les je raspalio vatricu u ognjištu i skuha kavu.

– Hoćeš li kave? – upita Les Indijanca.

Jack Jim ponovo odmahne glavom.

– Došao sam vas ponovo upozoriti. Ako ne odete... on će... Nećete više moći hvatati divlje konje po preriji. On će vam to onemogućiti. Budite pametni. Otiđite dok je još vrijeme?

Dave sjedne na svoje namotane gunjeve, gurne šešir na potiljak, pa se sagne da otkopča ostruge sa čizama.

– A na čijoj si ti strani, Jacke? – upita Indijanca bez okolišanja.

Indijanac ostade bez riječi. Nije se, očito, nadao takvu pitanju. Gledao je u oči Lesu kao uvijek dok je s njim razgovarao. I on je donio svoj sud. Kad je očekivao ozbiljnu odluku od ove dvojice lovaca na mustanga, obično mu je Les priopćio.

– Nema smisla da nastradate ako ne morate. Okomit će se nemilosrdno na vas ako ne odete.

Les se zagledao u Indijančevo široko i okruglo lice.

– A što misliš ti i tvoji Indijanci?

– Ako nam ne odvedete naše konje, nama ne smetate – tiho će Jack Jim.

– A što kažu stari vračevi koje si doveo u naš logor one noći kad je tvoj djed izdahnuo? – upita ga sumnjičavo Dave.

– Oni nisu odavde. Došli su iz glavnog sela.

Lesu je bilo jasno da Indijanac izbjegava izravan odgovor, pa nije ni ustrajao. To što misle vračevi za njih više nije bilo toliko važno. Zapravo, sve što se dogodilo prije Bensonova dola-

ska za njih više nije bilo važno.

Jack Jim ustade i pokaza im rukom prema izvoru, a zatim se okrene i šutke ode prema jugu u tamnu noć. Bio je donio vreću punu indijanske hrane i ostavio je uz izvor. Oni su uglavnom poznavali indijansku hranu: dimljeno meso divljači, papreni kaktus, osušen i začiničen. U niskom i širokom vrču bilo je nekakvo tijesto, koje dotad nisu ni vidjeli a kamoli okusili. Dave je mislio da je to tijesto za lepinje, neka vrst indijanskoga tijesta za kruh što nije bilo daleko od istine. Ali kako nikad nisu jeli piki, a nisu ni vidjeli kako se priprema i peče, ostavili su vrč po strani.

U vreći su našli i brašna, i šećera, i svježeg povrća iz nečijeg povrtnjaka.

— A ja mislio da nas mrze jer smo pomogli starcu na umoru — reče Les.

A takav su dojam Indijanci i ostavili one noći kad je starac umro u svom krugu od crvena pijeska što ga je nacrtao Les.

— Poznavao sam nekoga starog lovca na bizone po imenu Jackson. Jednom mi je rekao da čovjek može živjeti i sto godina, ali da nikad neće moći razumjeti dva bića: Indijanca i ženu — dobaci mu Dave i podiže ruke k nebu.

Pripremili su zatim obilnu večeru prvi put u posljednja dva dana, pa kako je noć odmicala oni su jeli, pušili, razgovarali i maštali, a zatim se punih želudaca zamotali u gunjeve. Ipak, kako reče Dave, nikako se nisu mogli sjetiti zašto im je Jack Jim pomogao. Ni idućeg im jutra nije palo na um da je Jack Jim vidio i znao da im je pomoć

potrebna. Ali kad su u zoru pošli pogledati konje iza hridi, Dave se ogleda pa upita Lesa:

— Imaš li i ti dojam da te netko potajice promatra?

Tog su jutra sve stvari prenijeli u zamke. Složili su ih tako da im goveda učine što manje štete, ulete li u zamku i sruvne je sa zemljom. Logorsku opremu, užad za oglave mustanizma i naočnjake sklonili su iza najžilavijeg žbunja, a zatim se odmarali. Dok je jedan stražario, drugi je dremuckao u hladu za najjače popodneve pripeke i omare. Bensonu i njegovu stadu nisu se, doduše, nadali prije noći, ali valjalo je biti oprezan jer se ni po bijelu danu ne može pobjeći razbješnelom stadu u stampedu, ako se ono na vrijeme ne opazi. Čovjek se u takvim prilikama nije smio posve opustiti ni sebi priuštiti ni najmanju grešku i najmanji promašaj, jer ga je to moglo skupo stajati.

Poslijepodne se polagano gasilo u suton. Vručina se vukla sve do kasno po ponoći, kad će im biti po Lesovu sudu najsigurnije izjahati. Sjene će tada poput tamne prašine popuniti udoline i okolno grmlje, a šipražje utonut će u mrklu noć.

Dave je bio dobro raspoložen. Veselio se kako će nadmudriti osornog Willa Bensona, sve dok ga Les nije ošinuo prijekornim pogledom.

Izjahali su prema sjeveroistoku, u suprotnom smjeru od Bensonova logora i stada. Kad ljudi sumnjaju da ih netko krdom promatra i prati svaki njihov korak, onda obično učine suprotno od onog što se od njih očekuje. I dok su Les i Dave jahali, vinčesterke su im se klatile

u koricama sedla i činilo se kao da su pošli prema krajevima gdje luta najviše mustanga, da bi do zore zauzeli dobar položaj i što bolje ocijenili stada na paši, što i bijaše, na kraju krajeva, razlog njihova dolaska u ove krajeve.

Zati su okrenuli prema sjeveru i u luku se vraćali, što im je dvostruko produžilo put, ali pred njima je bila još gotovo cijela noć.

Les je želio da dođu što južnije i bliže Bensonovu logoru kako bi na svoje uši čuli stado pri polasku. Za nj će to onda biti znak da može nesmetano upasti u Bensonov logor. Dave je pak svakog trenutka postajao sve nemirniji.

— Sve mi se čini prejednostavno da bi bilo istinito. Stoga se i plašim.

Lesu se ipak nije činilo da im je uspjeh već osiguran, premda je bio s razlogom siguran da Benson nije mogao ni posumnjati da su on i Dave prisluški-vali njegov razgovor s kaubojima.

Svejedno, bio je vrlo oprezan, pa su jahali, zastajki-vali i osluškivali pa ponovo jahali oko pola kilometra, ponovo zaustavili konje i ponovo osluškivali. Odjednom se Dave uspravi u stremenima i podigne ruku.

Šum je bio jak i dobro su ga čuli. Doduše, nisu čuli mukanje krava, za što se očito Benson pobrinuo.

— Upravo su ih digli na noge i tjeraju ih zasad korakom — napomene Les.

I točno je pogodio. Do trenutka kad su se lovci na mustange primaknuli stadu i osjetili smrad goveda, bilo je očito da

Benson i njegovi kauboји ne požuruju stado.

Dave položi ruku na kundak puške što je virio iz korica u sedlu. Zabuljio se u noć ne bi li ugledao kauboје. Ovdje — ondje vidjeli bi goveda, nekoliko pojedinačnih grla što su išla sjevernije od stada. Uvijek se nađe poneko tvrdoglavije govedo koje se neće tiskati u mnoštvu, u prašini i buci.

Odjednom se krupan jünac dugih rogova ukočio na mjestu i zagledao lijevo od sebe. Malo je vjerojatno da je vidio lovce na mustange, ali je zacijelo osjetio vonj njihovih konja. Zatim je zabacio glavu i nastavio tromim korakom niz proplanak.

Les i Dave su se odmah povukli dublje u žbunje i ondje ostali neko vrijeme. Neki se čovjek oglasio u daljini sa zapadne strane. Drugi mu je odgovorio s južne. Što je to značilo Les i Dave nisu mogli znati, ali jak smrad goveda koji je do njih dopirao kazivao im je da mimo njih prolazi glavina stada. Dave nije mogao odoljeti znatiželji. Zavezao je svog konja i odšuljao se naprijed koliko se god usudio da vidi koliko stado goni Benson.

— Do vraga, ne goni cijelo stado. Najviše stotinjak grla — obavijestio je Lesa kad se vratio.

A Benson nije imao ni razloga da u stampedo natjera cijelo svoje stado. Trebalo je pregaziti i srazniti sa zemljom samo jedan manji logor. Stotinjak grla bilo je dovoljno da ostvare Bensonovu poruku kad projure preko njihova logora.

Les pokaza rukom naprijed,

podbode konja i krene prema logoru govedara. Htio je biti siguran da su sva tri govedara sa stadom, a kad ih je čuo kako se doživaju, znao je da su Clive i Charley tamo, a mogao se okladiti da je i Benson s njima, ako zbog čega drugog a ono da bi uživao gledajući kako njegova goveda gaze i razaraju logor lovaca na mustange, a možda i njih same.

Les potjera konja u brzi kas, a kad je prošao najmanje kilometar uspori ga i nastavi jahati korakom. Znao je gdje se nalaze natkrita kola s arnjevima premda je bila tama i krajolik pustare jednoličan. Dave se jednom zaustavio i osluhnuo, a zatim dojahao do Lesa.

— Sve dosad ide nam kao podmazano. Stoga se i plašim.

Izbili su na rub šikare. Stali su. Vidjeli su kola. Doimala su se sablasno pod zvjezdanim nebom. Čekali su nekoliko trenutaka i pozorno se ogledavali. Les napokon polako izjaše iz šikare prema Bensonovu logoru, motreći oprezno sve oko sebe. Ako je itko ostao da čuva logor, uskoro će čuti dvojicu jahača i pozvati ih da stanu.

Bio je to najopasniji dio cijelog puta. Ali nitko se nije pojavio, nitko im nije naredio da stanu. Zapadno od kola pasla su tri-četiri konja. Zabacili su glave da im pokažu da ih ne poznaju, ali nisu pobjegli.

Les je dojahao do ognjišta i ostao sjediti u sedlu, a Dave, koji je bio vrlo nestrpljiv, skočio je s konja.

I sve je doista išlo kao podmazano, ali samo stoga što Benson nije ni sanjao da su njegov razgovor prošle noći čuli

ljudi koje je namjeravao sravniti sa zemljom. Dave je pritrčao stražnjem ulazu u kola, a Les je ostao na straži čuvajući konje.

Poluglasne Daveove kletve iz kola potvrđivale su da je Dave ondje našao bogatu zalihu hrane. Zatim je čuo kako Dave ubacuje limenke u vreću. Čim se pojavio iza stražnjeg zastora, pružio je punu vreću Lesu, a od njega uzeo drugu, praznu.

— Ovdje ima više zaliha nego u državnom skladištu — rekao je tiho i nacerio se.

— Požuri! — ozbiljnim ga je glasom upozorio Les.

Bensonovi su se konji nešto ohrabрили i počeli prilaziti Lesu da se bolje upoznaju s njihovim konjima. Les se uze na njih nabacivati kamenjem. Konji su se povukli korak-dva, ali nisu pobjegli.

Dave se ponovo pojavio na stražnjem dijelu kola. Najprije je bacio punu vreću na zemlju, pa iskočio. Uzeo je vreću i zavezao je iza svog sedla, pa pogledao u Lesa, smijući se veselo.

— Stari će gađ puknuti od jada kad se vrati.

Iz Bensonova su logora izjahali istim putem kojim su i došli. Konje su tjerali korakom. Opresno su se ogledavali na sve strane prije nego što su krenuli prema sjeveru i udarili ponovo kroz šikaru. Poslije nekoliko kilometara skrenuli su prema istoku, ali sjevernom kosi-
nom, gdje su se najmanje nadali da bi mogli naići na Bensona i njegove kauboje.

Les je u sebi nagađao u kakvu li će stanju naći svoj logor poslije sinočnjeg napada, a Dave se zadovoljno smijuljio. Izvadio je kožnatu kesu iz njedara

i podigao je u zrak prema nebu izbodenom zvijezdama. Les je odmah znao što je u kožnatoj kesi.

— Zar je držao novce u kolima?

— Sakrio ih je u limenku s brašnom.

Kasali su koji kilometar brzo, a tada su ponovo osjetili smrad stada i prašine.

— Gotovo je. Proklete životinje su se raštrkale — zaključio Les.

I nije se prevario. Dok su još bili nekoliko kilometara udaljeni od svog logora, sretali su goveda koja su išla pojedinačno, ili u paru, ili u manjim krdima s njihove desne strane. Oči su im bile izbečene, sapi znojne od bjesomučna trka u stampedu.

Daveovo se raspoloženje odjednom promijenilo. Premda je maločas bio oduševljen njihovim pothvatom i provalom u Bensonov logor, istodobno je u njemu zavrela krv i obuzela ga srdžba na Bensona. Izgubio je i volju za razgovor sve dok Les nije zaustavio konja i osluhnuo prije nego što će skrenuti prema jugu.

— Stari će se gad baciti na nas kao vrag na hromog sveca čim vidi da smo mu odnijeli novce. Kad svane, Lese, ne smijemo prići k našoj zamci — zaključio Dave.

Imao je pravo. Kako su dotad već dobro upoznali zločudnu narav govedara Willa Bensona, znali su da će im se krvavo osvetiti. Jer nema toga govedara pod suncem nebeskim koji bi dopustio da ga nekažnjeno namagarče dvije prerijske protuhe.

Les skrene prema jugu i pre-

ma njihovu logoru. Počeo si je dočaravati kako će im se Benson osvetiti. Osjetili su na vlastitoj koži da s Bensonom nema šale. A i Jack Jim ih je nekoliko puta upozorio da ga se čuvaju. Zacijelo će ih negdje presresti ili napasti iz busije i poubijati.

— Jesi li napisao oporuku, Dave? — upitao je svog ortaka.

Dave Liddell ga pogleda malodušno i slegne ramenima.

— Nemam ništa i nikoga. Što će meni oporuka? Ali taj će stari gad poderati noge i pljuvati krv prije nego što me dohvati. Časna riječ.

X

Sjedili su mirno i šutke na mjestu gdje je nedugo prije bio njihov logor. Da nisu vidjeli koliko je goveda Benson poveo sa sobom, pomislili bi da je logor zgazilo najmanje dvije stotine krava. Ni traga nije ostalo od kamenoga kruga ognjišta oko logorske vatre. Trava i zemlja bijahu smljeveni u prašinu. Dva oniska zimzelena grma bila su doslovno iščupana iz korijena i utabana u zemlju, a smrad goveda širio se posvuda.

Zamka je ostala gotovo neoštećena, ali ona je bila nešto podalje od logora. Dave je otišao da vidi što je još ostalo od njihove opreme koju su tamo skrili u žbunje. Većina opreme bila je razbacana po zemlji i izgažena, ali klade za sputavanje nogu konjima, oglavi, povoci i užad obično ostanu uporabivi i poslije takvih oštećenja.

Dave odjaha natrag smrknuta lica. Nije izustio nijedne riječi sve dok mu se Les nije obratio gotovo bezvučnim glasom.

– Koliko ima novaca u Bensonovoj kesi?

Dave ih nije brojio, ali znao je da novaca ima dovoljno i previše.

– Dovoljno da naplatimo štetu koju nam je učinio.

Les odgurne šešir na potiljak i zagleda se u Davea.

– A čemu si se ti nadao? Benson se sad već vratio u svoj logor i vrijeme je da se i mi pobavimo odavde s onim što nam je još ostalo.

Namotali su gunjeve, spremili stvari i svoje umorne konje sporim hodom povelili natrag prema crvenkastoj stijeni. Još ih je dugo pratio smrad goveda.

Osjećaji su im bili nesređeni, misli zbrkane. Hrane su opet imali dovoljno za cijelu sezonu lova, a imali su i Bensonov novac kao odštetu za izgubljen trud i muku i za počinjenu štetu.

Ali oni su ovamo došli hvatati mustange, a sad im se činilo da od toga više neće biti ništa. Ustrajali su u neprilikama koje bi većinu ljudi natjerale da sruše logor i pobjegnu glavom bez obzira. I nisu se samo oduprili nasilju, već su se tako branili da se više nisu mogli povući, osim ako ne podvinu rep i dadu petama vjetra. A to ni Lesu ni Daveu nije bilo ni na kraj pameti dok su kaskali kroz duboku noć.

Nisu se opet utaborili ispod crvenkaste stijene. Napojili su tamo konje, napunili ploske svježom vodom s izvora, pa odjahali prema jugu dok nisu došli do malog proplanka gdje je trava bujala u busenima. Sjahalili su kasno u noć, rasedlali su konje i istovarili s njih stvari,

pa razmotali gunjeve za spavanje.

Te se noći nisu baš previše odmorili, ali to za njih i nije bilo važno. Htjeli su samo da im se konji napasu i da predahnu, jer će im sutradan i te kako biti potrebni.

Uskoro je zarudjela zora. Dakako, po navici su se probudili u praskozorje. Dave je sjeo, nabio šešir na glavu i obuo čizme, pa zakopčao opasač s revolverom i mecima. Zatim se stao osvrutati za konjima dok ih nije spazio kroz rascvjetale graničice trnovita grma. Zijevnuo je, pljunuo i ustao na noge. Les je ležao na leđima s rukama pod glavom. Buljio je u nebo.

– Znaš, Dave – počeo je tihim glasom – šteta što nisi otišao u poštare kako si želio dok si išao u školu. Zamisli samo kako bi sada udobno živio. Imao bi lijepu bijelu kućicu s vrtom i povrtnjakom, ženu smeđih očiju i ride kose, koja bi ti kuhala bolje od rođene majke, i troje ili četvero sitne djece. Svako bi jutro išao na posao s velikom kožnatom torbom preko ramena i cijeli bi dan ubacivao pisma u poštanske sandučice.

– A nedjeljom – nastavi Dave uz smiješak jer je znao da je Les htio otići u popove – kupio bi ženu i djecu i kolima ih odvezao u crkvu da slušamo tvoje paklenske propovijedi.

Les prasne u smijeh i iskoprca se iz svog gunja. I on je najprije stavio šešir na glavu, a zatim obuo čizme.

– Samo ludak može otići u lovce na mustange umjesto u poštare ili popove.

– I sebi natovariti na vrat su-

ludoga govedara naprasne čudi.

— I to, dakako — složio se Les kad je ustao. Pošao je po konje. Kad se vratio, čučnuo je uz vatru koju je Dave zapalio od suhih grančica, što dobro gore i ne dime se.

— Hoćeš li da krenemo na sjever ili na jug? — zapita Les.

— Podemo li na sjever, zacijele ćemo na nekoga natrapati, a Benson bi mogao posumnjati da želimo pobjeći oдавде — odvrati mu Dave.

— Onda idemo na jug, ali ja se bojim da nas Indijanci neće baš dočekati raskriljenih ruku kad upadnemo nepozvani u njihov rezervat — podsjetio ga je Les.

— Barem neće pucati u nas. Lese, ovo je neka čudna zemlja. Dok nisam došao ovamo, još nisam sreo nenaoružanih Indijanaca.

— Imaju i ovi oružje, samo ga ne pokazuju dok im ne zatreba — odgovori mu Les Prentice suho i izlije talog od kave po vatri, pa se nasmiješi svom ortaku.

— Reći ću ti nešto neugodno, Dave. Onaj stari **pistolero** Benson sad već slijedi naše tragove.

Spremili su se za polazak i krenuli prema jugu. Jahali su cijeli sat prije nego što je sunce zarudjelo na istočnom obzoru. Tada su skrenuli prema zapadu i dok su kružili po šikari, zamrtili su cijelu mrežu tragova, što bi usporilo i zbunilo i najvještijeg tragača. Najzad su se vratili drugim putem i tako udvostručili niz tragova, a zatim još galopirali nekih pola sata dok ih sunce nije počelo pržiti.

Podoše nakon toga nekoliko kilometara u velikome krugu

prema sjeveru. Tamo su sjahali u sjenu zimzelena grmlja, smotali cigarete, pripalili i čekali.

Čekali su dulje nego što su se nadali. Zapravo, jara ih je pripekla prije nego što su ih čuli, a još prije toga ugledali su jahača nagnuta na sedlu. Tražio je i slijedio njihove tragove. Čuli su čak kako netko psuje. Očito, Bensonu i njegovim kaubojima sinulo je da su prevalili mnogo nepotrebnih kilometara slijedeći zamršene tragove.

— Oni se s nama igraju skrivača, zar ne? Pričekaj ti još malo, pa ćeš vidjeti. Naučit ću ja njih novu igru koja se igra s konopcem oko vrata — čuli su Bensonov glas.

Benson i njegova dva kaubojja projahali su oko pola kilometara istočnije od njih. Jahali su u jednored, naoružani do zuba. Dave odmahne glavom kad su on i Les ustali.

— Bogami, stari je jarac otrovan.

— Da mi je samo znati zašto? Morat ćemo s njime pregovarati. Gdje je njegova kesa s novcem? — upita ga Les dok se uspinjao u sedlo.

Dave ju je nosio u njedrima. Namrštio se dok je jahao za svojim ortakom.

— Misliš li ti to ozbiljno?

— Svakako. Ne možemo zadržati taj novac. Nismo mi lopovi.

— Zadržimo barem jedan dio. Stari nam je gad iz pakosti rastjerao mustange iz zamke, uništio logor i gotovo cijelu opremu, a i zalihe hrane. I to vrijedi novaca, zar ne? — prosvjedovao je Dave.

Les je šutio sve dok ga Dave nije sustigao.

— Moramo se s njime obja-

sniti ili ćemo zaraditi metak. Tamo dolje gdje smo skrenuli prema sjeveru, moraju prejahati neveliku ravnicu. Mislim da ih donde možemo prestići.

Dave je i dalje ostao smrknuta lica.

— Ovi ti neće ujahati u zasjedu. Varaš se, bogami neće.

— Onda neka nas se okane — reče Les i slegne ramenima.

Les je prvi izjahao iz šikare. Stao je u zaklon i ogledavao se, pažljivo i oprezno. Dave je imao pravo. Benson i njegovi kauboji nisu bili lakomisleni žutokljunci koji bi bezglavo upali u zasjedu. Sva trojica bijahu iskusni ljudi, koji su imali dobrog razloga da se čuvaju lovaca na mustange. Ali, kako reče Les, dokle god nastave tragati za njima, dotle će biti u opasnosti da upadnu u zasjedu.

Les se nadao da će ih zateći nespremno ako ih iznenada presretne. S tim na umu zaustavio je konja i čekao kad su se vratili na kosinu kamo su malo prije potjerali konje u kas prema sjeveru. Govedari će ispravno pročitati svaki dugi korak u tragovima koje su slijedili, pa će i oni na tom mjestu podbosti konje.

I podboli su ih. Les i Dave su ih čekali zaklonjeni od njihovih pogleda u gustoj šikari sa zapadne strane i tada su čuli nečiji glas.

— Do vraga, znate što ja mislim. Ti su kopilani ponovo odjurili u naš logor. Pogledajte ove tragove. Vraški im se žurilo.

Nisu prepoznali čiji je to bio glas, a nisu ih još ni mogli vidjeti. Nisu čak čuli ni korake njihovih potkovanih konja. Pustinja

je na jugu bila pokrivena debelim slojem prašine.

— Ja odoh na sjever i prići ću im s druge strane — reče tiho Dave.

Nije pričekao da čuje što Les o tom misli. Okrenuo je natrag kroz šikaru kad je Les sjahao i izvukao vinčesterku iz korica sedla. Les je stao uz konja spreman da ga čvrsto stegne pokušajući se trgnuti ili zanjštati kad nanjuši druge konje. Ukočio se i čekao. Ogledavao se. Zabrinulo ga je što radi Dave. Dave često nije bio osobito oprezan.

I ono što se poslije zbilo zaprepastilo je i zbunilo Lesa, jer je on sve to drukčije bio zamislilo.

Dva su jahača razgovarala i jahala utrtom stazom. Les ih je čuo. Osvrnuo se još jednom i posljednji put za Daveom. Pretpostavljao je da je Dave već zauzeo svoj položaj na suprotnoj strani staze i stajao je s vinčesterkom preko ruke spreman da istupi.

No, od Davea ni traga ni glasa. Jahači su i dalje mirno razgovarali. Sudeći po glasovima, nisu više jahali jedan iza drugoga. Budući da ih nije mogao vidjeti, nije ni znao točno gdje se nalaze, ali bio je ipak čvrsto uvjeren da će ih uskoro ugledati.

Glasovi su bili sve razgovjetniji i činilo mu se kao da jahači idu ravno prema njemu. U bistrinu i tihu ozračju, međutim, glasovi putuju mnogo brže i odzvanjaju mnogo bliže, a ljudi koji govore nisu nam zapravo tako blizu kako nam se čini.

Les je i to znao i još je bio pun samopouzdanja. Kad je napokon začuo kako tvrda koža sed-

la struže o grane trnovita grmlja, mogao je točno odrediti da su govedari već vrlo blizu. Uhvatio je vinčesterku objema rukama, uperio je pred sebe i napeto čekao.

Ugledao je prvog jahača, plećatoga i sjedokosog kauboja zvanog Charley. Proučavao je tragove koje su slijedili. Jahao je zgrbljen na sedlu, buljio u zemlju i lijeno žvakao gvalju duhana. Premda je vladala nenasnosna vrućina, Charley je na sebi ima kožuh od kravlje kože.

Les je stajao s prstom na obraču i nije skidao oči s Charleyja, nadajući se da će drugi jahač naići odmah iza njega. Ali, kad se drugi jahač pojavio, jahao je gotovo usporedo s Charleyjem i tako se Les našao u nepogodnu položaju kad je podigao pušku i naciljao.

Imao je na nišanu obojicu jahača, ali onaj drugi jahač, ako se dosjeti jadu, mogao mu je lako umaći služeći se Charleyjevim tijelom kao štitom.

Les prokune u sebi. Drugi jahač iza Charleyja bijaše Will Benson. I on je jahao pogrbljeno, na licu mu ljutnja.

Les je malo podigao pušku držeći je objema rukama uz tijelo.

— Stoj! Ni koraka dalje! — zapovijedio je Charleyju.

Charley se trgne i uspravi u sedlu. Konj pod njim stade kao ukopan. Okrenuo je glavu, pa se i on zagledao u smjeru odakle je čuo povik. Zaustavio se i Will Benson, ali je ipak bezbrižno obje ruke držao na jabučici sedla. Okrenuo je samo glavu i ravnodušno se zagledao u zasedu Lesa Prenticea. Ostao je

bez riječi jedan tren, a zatim je zarežao:

— Izlazi, skote, da te vidimo!

Les se nije pomakao iz guštare.

— Odbacite najprije puške i revolvere! — naredi im ostrim glasom Les.

Charley se sabrao od prvog zaprepaštenja, pljunuo i dobacio upitan pogled svom gazdi, a zatim se sagnuo, izvukao vinčesterku i bacio je daleko od sebe. Tromo i lijeno, kao što je žvakao i svoj duhan, a i bez riječi prosvjeda, bacio je na zemlju i svoj revolver. Gledao je ravno u šikaru, doimajući se bezosjećajno i bezvoljno.

I Will Benson odbaci svoj revolver, a zatim dojaha nešto bliže do Charleyja. Zaustavio se i zabuljio u šikaru, žmirkajući.

Les istupi iz zaklona. Will Benson se okrene i pljune kad ga je vidio.

— Pogriješili ste, gospodine moj, što ste se vratili. Niste se smjeli zaustavljati — dobacio mu je Benson.

Les je čekao da se Dave pojavi s druge strane staze. Iskosa je pogledom zirkao na šikaru sa suprotne strane, očekujući da se Dave svakog časa pojavi. Čuo je korake kroz grmlje i napokon se pojavio i Dave. I Charley i stari Benson svrnuše poglede na suprotnu stranu, mirni kao da se oko njih ne događa ništa neobično. Ruke su držali na jabučici sedla i pakosno se smješkali.

Dave je bio bez vinčesterke, što je Les odmah uočio. Nije mogao odmah vidjeti i njegov desni bok i korice revolvera, ali

Dave nije imao revolvera u ruci.

Granje grmlja ponovo se zatreslo i razgrnulo. Još je jedan čovjek izašao iza Davea. U ruci je držao napetu pušku uperenu u Daveova leđa. Les je odmah prepoznao Clivea, kauboja s izvorišta. On je držao Davea između sebe i Lesa. Šutke je gurnuo Davea naprijed na ravnicu i stao.

Prvi se oglasio Will Benson hladnim i oporim glasom, kao vjetar sjeverac kad huče kroz kukuruzovinu.

Baci tu vinčesterku što dalje od sebe ili će tvoj prijatelj dobiti metak u leđa! – prijetio je Lesu.

Les je trenutak oklijevao, a zatim se pobojavao da bi Clive mogao doista ustrijeliti Davea. Uzdahnuo je duboko i prislonio vinčesterku na grm pokraj sebe.

I revolver! – naredi mu osorno Benson.

Les pogleda u Davea. Dave se zagledao u njega ukočenim očima. Obrazi su mu se žarili od stida i poniženja. Pod drugim okolnostima Davea bi u takvoj prilici spopala takva zlovolja da bi neminovno skočio nekome za vrat. Ali u tom se trenutku doimao toliko krotak da se činilo da uopće ne diše.

Les izvuče kolt iz korica i baci ga na tlo pred noge. Tada su i govedari odahnuli i pokrenuli se. Benson odmah skoči s konja i umorno zastenje kad su mu noge klecnule pod težinom tijela. Charley je također brže-bolje sjahao. Čim su mu noge dotakle zemlju, okrenuo se u stranu i pomokrio.

Clive progunda nešto neraz-

govjetno i Dave zakorakne te pođe prema ostalima. Kad im se dovoljno približio, Les spazi divljački sjaj u njegovim očima. Propali su im svi njihovi naumi. Možda i nisu baš svi, jer to bijaše prvi koji im nije uspio.

Will Benson im pride. Odmjerio je jednoga i drugoga od glave do pete.

– Gdje je moj novac?

– Vрати mu novac, Dave – reče Les ostrim glasom.

Dave Liddell zavuče ruku u njedra, izvuče kesu i dobaci je Bensonu. Benson je uhvati u zraku, razveže uzicu, otvori i potrese njome nekoliko puta dok je gledao u nju. Zatim ju je ponovo zatvorio, zavezao uzicu i strpao u džep. Hladno i krvoločno pogledao je naprijed u Davea, a zatim u Lesa.

– Da ovdje ima drveća, odmah bih vas objesio, obojicu, kao obične kradljivce!

Les nijednog trenutka nije posumnjao u prijetnje staroga govedara.

– Vratili smo se svojevrijedno – rekao je Les Bensonu – i nismo mi prvi počeli kavgu. Što se tiče novca... mi bismo vam ga svakako vratili pošto bismo naplatili štetu koju ste nam učinili. Mi se nismo vratili da vam se osvetimo. Došli smo da pregovaramo.

– E, onda ste učinili najveću glupost u svom životu, koja će vas skupo stajati – odvrati mu Benson i domahne Cliveu da dovede Davea i postavi ga uz Lesa.

– Vi ste došli da pregovarate, a? Napali ste moga kauboja, provalili u moj logor, ukrali moj novac i hranu, postavili zamku za mustange na zabra-

njenom mjestu i još biste htjeli sa mnom pregovarati? E, gospodine moj, neću ja s vama pregovarati, ja ću vas **objesiti!**

XI

Nedostatak stabala u južnoj pustinji odavna je zamjenjivalo i nadomještavalo rudo kola kad je trebalo nekog objesiti.

Rudo prerijskih kola podiglo bi se visoko u zrak malo nagnuto pod blagim kutom. Zatim bi ga tako privezali pri vrhu lasom s obje strane, a drugi kraj lasa zavezao se za stražnje kotače kako bi vješala bila što čvršća. Ni Les, a ni Dave nikada još nisu vidjeli takva rezervna vješala, premda su za njih čuli.

Dok su jahali natrag u govedarski logor, Clive i Charley bili su na začelju, a Will Benson usporedio s Lesom.

Jedan pogled na krute crte lica i prkosan oblik brade Willa Bensona bio je dostatan da većinu ljudi uvjeri da on nije čovjek s kojim bi se moglo pregovarati ili nagoditi.

Les smota cigaretu i pripali je. Iskosa je pogledavao okorijeloga govedara.

— Gospodine Bensone, vi se varate. Mi nismo podigli zamku na zabranjenu mjestu, kako vi rekoste, nego na slobodnoj, ničijoj zemlji — obrati mu se Les pošto je kroz nos ispustio prvi dim cigarete.

— Kako da ne! Što vi to traćunjate? Ja tamo na livadice u udolini već dvadeset godina dovođim svoja stada na ispašu — ustvrdio je odlučnim glasom Benson i ne okrenuvši glavu da pogleda Lesa dok je s njime razgovarao.

— Svejedno, ta zemlja zakonski nije vaša — pobunio se Les dok je pozorno proučavao grube crte profila staroga govedara.

Benson još nije htio okrenuti glavu i pogledati u Lesa.

— Slušaj, kauboju! Ja sam odavde počeo goniti uljeze dok si ti još bio u pelenama. Utvrdio sam pravo na tu zemlju prije nego što si ti prohodao. To je boga mi dovoljno da je smatram svojom!

Les više nije htio o tome razgovarati s Bensonom. Vidio je da to nikamo ne vodi. Benson je bio tvrdoglav kao magare i ništa mu se nije moglo dokazati. A nije samo Benson tako mislio. Cijela je zemlja bila posuta grobovima, uglavnom bez križa i neoznačenima, na mjestima gdje su došljaci nenamjerno pogazili samozvana prava starih krajišnika.

— Zašto niste došli k nama da popričamo kao ljudi, nego ste se šuljali oko nas noću kao tvor i rastjerali nam mustange iz zamke? — upita ga Les, a Benson tada okrene glavu i presiječe Lesa pogledom punim prezira i mržnje.

— Da popričamo, a? Znam je, gospodine moj, kako se to radi. Koja mi korist od pričanja i pristojnosti s prerijskim protuhama? Obično gubljenje dragocjenog vremena, eto. A vi ste odmah razumjeli što ja hoću čim sam vam rastjerao lovinu — odbrusi mu Benson pa se izazovno zagleda u Lesa i Davea.

— Valjalo je — nastaviti na njih gnjevno siktati Benson — da me poslušate, a ne da se pravite junaci. Požalit ćete to još za života i prije nego što se s vama

razračunam. To vam svečano obećavam.

Les se okanio razgovora s Bensonom kad je to čuo. Uvjerio se da se s njime nikako ne može mirno i razložito razgovarati, a Les nije htio govedara moliti za milost, što im je jedino, činilo se preostao ako su željeli spasiti glave.

Jahali su po najjačoj podnevnoj vrućini. Samo jednom su malčice odahnuli i učinilo im se da je pripeka neznatno popustila dok su prolazili kroz predio obrasta u zimzeleno grmlje.

Trebalo im je nekoliko sati da stignu do velike livadne doline. Cijelo vrijeme Clive i Charley se nisu ni jednom jedinom riječi obratili lovcima na mustange, premda su povremeno međusobno razgovarali.

Dave je šutio kao zaliven, što nije inače običavao. I pod najneugodnijim okolnostima, i u najrazličitijim prilikama, Dave je uvijek imao nešto da kaže.

Les ga je nekoliko puta pogledao ispod oka, ali kako mu se činilo da Dave nije raspoložen za razgovor, i kako nisu doista imali bogzna što jedan drugome reći, radije je držao jezik za zubima.

Od paklenske jare vrućine zatrepao je zrak nad pustom. Blijedonarančasto sunce uzdiglo se u vrh neba iza bjelkaste sumaglice na gotovo bezbojnom nebeskom svodu, po kojem nigdje nije brodio nijedan ni najsićušniji oblačak.

Charley je najzad svukao svoj kužuh i zavezao ga za sedla. Odlijepio je mrku košulju od kože i poravnao je. Dvaput je nagnuo iz ploske i pohlepno pio.

U Bensonov su logor stigli sredinom poslijepodneva. Sunce je žeglo. Benson naredi lovcima na mustange da sjašu, a Cliveu i Charleyju da skinu bisage i omote s Daveova i Lesova konja i da ih ostave u kolima s arnjavima.

Kad je Charley opasao pregaču i otišao da im pripremi nešto za jelo, u zaklonu od sunca ispod razapeta platnena zastora u sjeni iza kola, gdje je vrućina bila nešto podnošljivija, Clive i Will Benson ostali su i promatrali svoje zatočenike kao u sedmo svjetsko čudo.

— Ovom debljem dužan sam šaku pod rebra, gospodine Bensone — prozbori napokon Clive.

Dave pogleda u Clivea očima punim mržnje.

— Gospodin mi može vratiti dug kad god to zaželi. Ja sam za njega uvijek spreman — oglasio se Dave prvi put otkako su ga zarobili govedari.

Benson strogo pogleda Davea. Odvagnuo ga je od glave do pete, a zatim se okrenuo postrance.

— Zaboravi na to, Clive. Dug mu možeš vratiti i tako da mu poslije večere jače zategneš konopac oko vrata — reče Benson.

Clive se i time morao zadovoljiti. Les je, međutim, nešto uočio i naučio. Kad bi Benson nešto rekao, nijedan njegov kauboj nije mu protuslovio.

Dave se primaknuo u sjenu kola. Clive zareža na nj neka se odmah vrati na sunce. Dave ga nije odmah poslušao, pa su i Benson i Charley hitro okrenuli glave i prostrijelili ga strogim i prijetećim pogledima.

Dave je nevoljko iskoraknuo iz sjene na sunce. I on i Les bijahu umorni i pregrijani. Znoj im je kapao s čela i cijedio im se po tijelu

od žarke pripeke, ali pomoći si nisu mogli. Prišli su kamenom ognjištu i tamo čučnuli. Promatrali su svoje otmičare kako se raspravljaju ispod uprljanoga staroga platnenog zastora koji im je služio kao suncobran.

Dave se neopazice nagnuo prema Lesu.

– Kad smo jahali ovamo, jesi li ih vidio? – upitao ga je šaptom.

– Koga? – začudio se Les.

– Pa Indijance. Zapazio sam ih četiri ili pet puta dok smo jahali prerijom. Izvirivali su iz zasjeda, a kretali su se kao sjene. Nisu ni šušnuli a kamoli progovorili.

Les nabra čelo. Sve mu se to činilo nekako nevjerojatno. On nikoga nije vidio i bio je siguran da Benson i njegovi kauboji također nisu nikoga vidjeli.

– Jesi li siguran? – upita ga ozbiljnim glasom Les, ne vjerujući.

Dave kimne glavom.

– Dakako da sam siguran. Vidio sam petoricu ili šestoricu.

Les je nekoliko minuta razmišljao o tome što za njih znači ta novost. Navaji se zapravo nikad nisu pokazali neprijateljski raspoloženi prema njima, ali pošto su njih dvojica pomogli izopćenom starom Indijancu, nisu bili raspoloženi ni odviše prijateljski. Što li su pak smislili ti Indijanci? I što hoće? – pitao se Les namrštena čela.

– Možda nam pomognu da se odavde izvučemo i spase nas od vješala – promrmaljao je Les.

Dave se nasmijuljio turo i ki-selo.

– Sve se bojim da hoće – odvratio je skeptički.

Charley je bio vrstan logorski kuhar. On, Clive i Benson jeli su s tekom u sjeni ispod platnena zastora iza kola. Clive bi rijetko kad skidao oči sa zatočenika. Naprestano ih je

pozorno promatrao. Kad su se najeli, Charley upita nešto Bensona. Benson mu progunda nekoliko riječi odgovora, a Charley uze dva limena tanjura, napuni ih hranom i odnese zatočenicima.

– Vi, mornici niste baš pametno postupili kad ste se zakvačili s Bensonom – rekao je Daveu dok mu je davao tanjur u ruku.

Dave mu ne odgovori, ali uze tanjur iz Charleyjeve ruke.

Les se, međutim, nije mogao svladati premda je bio staloženije čudi od Davea.

– Ako nas linčujete, ni vi nećete baš odveć pametno postupiti, Charley.

Charley ih nije upitao da li su žedni. Okrenuo se i prije nego što će otići dodao:

-- Donijet ću vam plosku s vodom.

Les se zagledao za njim dok se Charley nije vratio u hladovinu iza kola, a zatim se osvrnuo oko sebe i stao pozorno promatrati okoliš. Vidio je samo konje kako pasu na livadi i ništa drugo.

– Požurite, moram oprati tanjуре – rekao im je Charley povišnim glasom kad se vratio i donio im plosku punu vode.

Dave naheri glavu i zagleda se u Charleyja.

– Voliš li se ti, starino, kladiti? – upitao je Charleyja.

Charley je pozorno pazio što govori.

– Ti se više nemaš o što kladiti – odvratio mu je suho i vratio se u hladovinu iza kola, gdje su Clive i Benson o nečemu živo raspravljali. Charley im se pridružio. Najprije ih je samo slušao, a poslije se i on upleo u razgovor.

Dave stavi prazan tanjur pokraj sebe na zemlju, potegne nekoliko gutljaja vode iz ploske i uze motati

cigaretu pošto je plosku dao Lesu u ruku.

– Taj je stari govedar lud! Ne vješaju se ljudi stoga što su ti vratili milo za drago.

– On vješa – odgovori mu Les upravo u trenutku kad je uzeo plosku u ruku i kad je Clive ustao i pošao prema njima. Doimao se vrlo veseo. Pričekao je da se Les napije vode, a onda se zaustavio, zabio palčeve u opasač i zlorado im se nacerekao.

– Ustanite, gospodo!

Les i Dave ga poslušaju i ustanu, gledajući netremice i bez riječi u Clivea.

Kauboj im se cerekao dok je klimatao glavom prema njima.

– Proklete budale, obojica! Kažite, želite li nekome možda napisati oproštajno pismo, ili se možda pomoliti za spas duše prije smrti? Došlo je vrijeme da to hitro učinite.

Na ledini iza Clivea, Charley i njegov gazda podizali su rudo kola i pripremali ga za vješanje. Charley ga je držao u zraku i čekao Bensonu koji je otišao da sa sedla uzme nekoliko lasa. Clive se neprekidno cerekao u brk svojim zatočenicima. Očito, uživao je u njihovu strahu.

– Nemamo nikoga kome bismo pisali... ni ja, a ni on. Vi mislite da smo mi ludi. Ne, nismo mi ludi, kažem vam. Lud je onaj stari tamo kod kola – izjavi Les i trgne glavom prema Bensonu.

Clive je likovao. Posebno je htio dražiti Davea, koji ga je pretukao na izvorištu.

– Koliko vrijedi taj tvoj konj? A i tvoje sedlo vrijedi koji dolar. I gunj za spavanje, i tvoj revolver, a i ostruge. Sve će to Clive prodati za dobre novce i popiti za vašu dušu – kesio im se zlobno kroz zube Clive.

Dave nije bio toliko uplašen koliko ogorčen.

– Zamukni već jednom, govno! Nosi mi se s očiju! Idi, pomogni tvom ludom gazdi postaviti vješala – zarezao je na nj Dave.

Slijedilo je iznenađenje za Davea, bez ikakva prethodna upozorenja. Clive je bio poznat kao brz šakač. U tren oka i nenadano udario je Davea izbliza po zubima. Dave, nespreman za takav udarac, srušio se na leđa, prevrnuo se na bok, podigao i kleknuo na jedno koljeno, te podigao ruku sa stisnutom šakom. Iz smrskane donje usnice curila mu je krv.

Les je znao što slijedi čim je Dave kleknuo na jedno koljeno i stao se njihati naprijed – nazad. Stao je brže – bolje ispred svog ortaka, a Clive je ustuknuo nekoliko koraka do mjesta gdje ga Dave nije više mogao dohvatiti.

– Clive! Dovedi ih ovamo! – povikao je u tom času Will Benson.

Clive je stisnuo usta u ravnu crtu. Stao je u stranu i zaprijetio im šakom.

– Vi proklete protuhe bez kuće i kućišta, sad ćete barem imati svoju rupu dva metra pod zemljom! Mičite se! – izderao se Clive na lovce na mustange.

Les je čekao dok se Dave nije ponovo osovio na noge. Kad je Dave ustao, najprije je šeširom otresao prašinu sa svoje odjeće, a zatim uzeo rubac koji je nosio oko vrata i pritisnuo ga na otečenu i rasječenu donju usnicu.

– Kako se osjećaš? – upitao ga je Les.

Dave ispljune krv iz usta, gledajući netremice Clivea u oči.

– Odlično, stari moj. Nikad bolje u cijelom životu – odvrati mu Dave dok su mu oči sijevale.

Clive im mahne rukom da po-
du.

– Stanite tamo ispred kola, ga-
dovi – povikao je.

Clive izvuče revolver, napne ga i
uperi u njih čim se povukao u stru-
nu da ih propusti pred sebe.

Dave i Les, kako im ništa drugo
nije preostalo, zapute se sporim ko-
racima najprije pokraj zastora od
priljava platna, pa oko njega sve
dok nisu stigli ispred kola i ruda,
što se kao tužna ogoljela i ukočena
grana uzdizalo upereno prema bli-
jedome, toplom nebu.

Benson nije skidao svojeg nemi-
losrdnog pogleda s lica svojih zato-
čnika.

– Posljednja želja? Samo brzo,
govorite, nama se žuri. Moramo još
skupiti stoku koja se prošle noći
raštrkala oko vašeg logora.

Charley odjednom zatomljeno
krikne od zaprepaštenja. Svi ga
zgranuto pogledaše. Buljio je lijevo
od sebe kraj šikare. Svi su se okre-
nuli i imali su što vidjeti. Indijanci
su izlazili iz šikare na nekoliko
mjestâ. Govedari su izbečili oči, što
od straha, što od iznenađenja. I Les
i Dave također svrnuše pogled pre-
ma šikari.

Nečujno i bez riječi Indijanci su
se postrojili duž ruba šikare. Zurili
su kao u čudo u kola i podignuto
rudo, a zatim su posjedali na zemlju
kao da su došli na neku zanimljivu
predstavu. Osam ratnika s vinče-
sterkama, koje su ravnodušno i ne-
hajno položili preko krila.

Bensonovo je lice pomodrililo od
bjesomučne srdžbe. Charley je bio
toliko općinjen onim što je vidio da
je izgubio dar govora. Ukočio se na
mjestu od neugodna i nenadena iz-
nenađenja.

Clive je neopazice spustio desnu
ruku uz bok do drška revolvera, ali
se nije usudio povući.

S Indijancima je došao i Jack
Jim. Les ga je odmah prepoznao, a
ostale je vidio prvi put. Nisu poka-
zivali namjere da im pridu bliže ili
da im bilo što kažu. Nisu učinili ni-
jednu prijetecu kretnju, samo su
ondje čučali s puškama u rukama
i gledali spokojno preda se.

Benson pode nekoliko koraka
prema šikari s rukama uz bokove
nadohvat revolverima.

– Tornjajte se odavde, vi prokle-
ta gamad! Zabranio sam vam da
dolazite ovamo i ne odete li odmah,
požalit ćete što ste se uopće rodili.
Dižite te vaše smrdljive stražnjice i
tornjajte se iz mog logora! – grmio
je Benson i rikao kao ranjeni lav.

Nijedan se Indijanac nije ni po-
makao. Nijedan nije dotakao pušku
u krilu a kamoli da bi je podigao i
naciljao. Nepomično i postojano
gledali su u ljutitoga govedara cr-
vena vrata od srdžbe koju nije mo-
gao zatomiti.

Will Benson se nije usudio učiniti
više nijedan korak prema Indijan-
cima. Svi su mogli čuti njegovo
hroptavo disanje. Indijanaca je bilo
previše da bi se u njih zaletio sti-
snutim šakama ili zapucao. Čak i
da svaki njegov metak pogodi jed-
noga, ostaju još dvojica koji će ih
osvetiti.

Ali Bensona je bilo teško zaplaši-
ti.

– Donesi puške što brže! I što zu-
riš kao telac u nova vrata?! – na-
redio je Benson Cliveu.

– Da sam na tvom mjestu, ne bih
ga poslušao, Clive – javio se Da-
ve.

Charley, koji se napokon jedva
oporavio od iznenađenja, složio se
s Daveom.

– Pustimo ih na miru. Nemojmo
ih izazivati – rekao je Charley.

Benson se okomio na Charleyja
kad je to čuo.

– Ustrana kukavice! – izderao se i pošao prema svom starijem i plećatom kauboju kao da će ga udariti.

Dave je stajao nedaleko od Charleyja. Strpljivo je čekao do posljednjega trena, a tada skočio korak naprijed pred Bensona i snažno ga udario šakom pod bradu. Benson je posrtao nekoliko koraka prije nego što se stropoštao licem u prašinu, gdje je ostao nepomično ležati.

Kad je to vidio, Clive je potegao revolver, napeo ga i uperio u Davea.

U to se javio Jack Jim mirnim i stalozanim glasom.

– Ustrijeliš li ga, imaš deset svjedoka da si pucao u nenaoružana čovjeka.

Ali ni sad ni jedan Navajo nije podigao pušku ni ustao s mjesta na kojem je čučao.

Cliveovo se lice ljeskalo od znoja, no ipak je oklijevao, što je bilo isto kao da je stavio revolver natrag u korice.

– Okani se čorava posla i čuvaj glavu. I ja čuvam svoju – opomenuo ga je ponovo Charley tihim glasom pošto ga je odmjerio strogim i smrknutim pogledom.

Bolji mu savjet nitko nije mogao dati. Clive se pokolebao. Šutke je spustio revolver u korice, pa se ljutito obratio Indijancima.

– Došli smo da vidimo koliko vrijedi zakon bijelog čovjeka. Rastjerali ste im mustange – dobacio mu je Jack Jim hladnim glasom gledajući ga pogledom punim gnušanja – i uništili njihov trud i muku. Njihov je grijeh u vašim očima samo to što su vam vratili milo za drago. Stoga ih hoćete objesiti. Pa, objesite ih onda. Što čekate? Mi smo došli da to vidimo. Da vidimo zakon bijelog čovjeka na djelu. Pro-

matrat će vas osam svjedoka oćevidaca.

Clive se slomio kad je to ćuo. Ostavši bez Bensona, Cliveu je ponestalo i odlućnosti i nabusitosti. Charley pak, koji nikad nije želio borbu, pokazao je da zapravo nije ni želio sudjelovati u vješanju lovac na mustange.

– Nije ovo zakon bijelog ćovjeka, Indijance. Ovo je zakon **govedara** i taj ne vrijedi ni pišljiva boba. Nikada i nije ništa vrijedio – objasnio je Charley Jacku Jimu.

Dave je prestao otvarati i zatvarati šaku i trljati zglobove otećenih prstiju kojom je udario Bensona.

– Lijepo si ti to njemu objasnio, Charley, ušljivi licemjeru. Preokrenuo si koćuh kad si vidio Indijance, a da oni nisu došli, i ti bi zatezao konop na vješalima upravo kao Clive i onaj stari gad Benson što leži tamo u prašini – predbacio mu je Dave i pljunuo u prašinu.

Charley to ćak nije poricao i nije protuslovio. Šutio je, jer je znao da Dave govori istinu. Otišao je pokunjeno do kola, uzeo plosku, prišao svom poslodavcu u nesvijesti, pa mu počeo lijevati vodu po glavi. Izlio je mnogo vode dok Bensona nije vratio k svijesti.

Benson je zastenjaio kad je pokušao ustati. Izgubio je ravnoteću i ponovo pao na leda.

Charley ga svojom snaćnom rućetinom pograbi za košulju na prsima, te ga uspravi. Morao ga je držati objema rukama. Bensonove male i blijede oćice nikako nisu mogle razaznati Charleyja koliko mu se vrtjelo u glavi dok ga je kauboj nosio u sjenu pod zastorom i u zaklon iza kola. Kad ga je Charley spustio na tlo, prislonio ga je lećima uz straćnji kotać kola. Zatim je Bensonu gurnuo plosku u ruku.

– Isperite lice i oko, inaće će

vam lice oteći kao da vas je osa ubola... gospodine Bensone, čujete li vi mene? – vikao mu je Charley u uho.

XII

Navaje bijahu po prirodi stoici, pa im se činilo da promatraju predstavu glumaca putujućega kazališta, koji su obično dolazili u njihovu postojbinu iz Meksika svakog proljeća da ih razonode melodramskim tragedijama, zamršenim ljubavnim spletkama i srcedrapateljnim pričama uz mnogo galame, lažne i deklamatorske osjećajnosti i škripanja zubima. Navaji su se zabavljali uz te pretjerane izljeve osjećaja i bijahu očarani i začuđeni kako drugi narodi javno i bez stida i ponosa izražavaju svoje i najskrovitije osjećaje, jer to Indijanci nikad nisu činili i držali su da se to ne smije činiti, pa bijahu pomalo i zbunjeni kad su vidjeli što se sve događa pred njihovim očima.

Ti ljudi uz prerijska kola pokazali su krvožednu bjesnoću vukova, i to otvoreno i bez ustručavanja i stida, pa su Navaje pratile sa zanimanjem kako Will Benson dolazi k svijesti. Opazili su, također, rasporenu i otečenu usnu Davea Liddella i krvave mrlje na njegovoj košulji.

No najdublji je dojam na njih ostavio Les Prentice, najstaloženiji od svih bijelih ljudi tamo uz kola. I kad je Les rekao svom ortaku da dovede njihove konje, i kad je pošao pod platnenu zastor iza kola i uzeo njihove opasače s revolverima i ne osvrnuvši se na Charleyja i Bensona, Indijanci su počeli kimati glavama odobravajući tako Lesovu odrešitu odlučnost i hrabrost.

Cliveu, međutim, Lesova odlučnost nije baš bila po volji. Istupio je drsko pred njega i ispriječio mu se na putu. Les je u njega upro prstom.

– Bolje ti je da poslušáš svog prijatelja – opomenuo ga je, podsjetivši ga na savjet koji mu je dao Charley, i Clive se pokolebao drugi put tog poslijepodneva. Očito, nije to bio čovjek koji bi se drznuo bilo što učiniti na svoju ruku.

Will Benson se teško oporavljao od udarca Daveove snažne desnice. Charley mu je na sve moguće načine želio pomoći, ali starom se govedaru još vrtjelo u glavi. Činilo se da se tjelesno malo oporavio, barem je mogao držati plosku u ruci, i najzad, kad je Dave doveo konje, Benson je čak mogao stajati na nogama, ali svi su mogli vidjeti da mu se u glavi još vrti.

Dave uze svoj revolver i opasač od Lesa. Dok ga je zakopčavao oko pojasa, neprestano je gledao u Clivea. Svi koji su poznavali običaje na Divljem zapadu, pomislili su da će neminovno doći do revolverskog dvoboja između Clivea i Davea.

Ali Les je odlučio spriječiti dvoboj. Želio je samo što prije i brže odjahati iz Bensonova logora, pa je stoga doveo svoga konja i postavio ga između Clivea i Davea pa ogorčenim glasom naredio svom ortaku da se usigne u sedlo, a zatim je i sâm zajahao i zagledao se u Davea nepopustljivom odlučnošću.

Dave zakorakne preko sedla i nagne se preko jabučice.

– Još ćemo se mi sresti. Ne brini! – zasiktao je prema Cliveu prije nego što je okrenuo konja i odjahao iz Bensonova logora uz bok Lesu.

Clive se okamenio od čuda dok je gledao za lovcima na mustange, očito opet sapet između želje da povuče revolver i zapuca za njima i nedostatka odlučnosti koju je takav čin zahtijevao.

Odlazak lovaca na mustange nije ni najmanje uzbudio Charleyja i Bensona, koji su bili nedaleko od

Clivea. Clive je gledao prema Indijancima, koji su još čučali uz rub šikare kao jato gavranova na plotu. Napokon je shvatio da je poražen, ljutito se okrenuo i pošao pod platneni zastor gdje je Will Benson sjedio i držao mokri oblog na natečenom licu. Charley se okrene, pogleda Indijance i slegne ravnodušno ramenima, kao da je htio kazati da on nije dosta pametan što da o tome misli, pa ponovo počne njegovati svog ranjenog gospodara.

Konj zarza. Najave ustadoše i pođoše za Jackom Jimom natrag u šikaru. Kad su Clive i Charley podigli glave, Indijanaca više nije bilo. Kao da su u zemlju propali.

Will Benson pođe nesigurnim koracima do stražnjeg ulaza u kola. Nagnuo se preko ograde i stao rukama čeprkati ispod hrpe gunjeva. Kad se ponovo uspravio, u ruci je držao bocu viskija, za koju nisu znali ni Clive ni Charley. Potegao je iz nje dva dobra gutljaja, a zatim je bocu ponovo sakrio na tajnovito mjesto. Ne obazirući se na svoje kauboje, vratio se pod platneni zaklon iza kola, sjeo na tlo i drhtavim rukama uzeo smatati cigaretu. Napokon se oporavio od Daveova udarca i u tom je trenutku očito smišljao krvavu osvetu.

Tišina, koja je sastavni dio južne pustoši i koja kao da je visjela u zraku spremna da raširenih ruku prihvati i uguši svaki šum ili glas, spustila se svom težinom na cijelu krajinu, zatomiujući svaki šum koraka koje su mogle čuti samo navikle i istančane uši kakve su imali Les i Dave.

U toj zaglušnoj tišini čuo se samo hod njihovih konja. I kad je Dave rekao:

– Tako nešto još nikad nisam čuo, a kamoli doživio – riječi su mu ostale bez odjeka, raspršile se u

jami mukle tišine, pa Davea i Lesa ponovo obvi sablasni muk.

– Nismo se baš proslavili, Dave. Opet smo na početku. Ostali smo čak ponovo i bez hrane – podsjeti ga neveselim glasom Les.

Vratili su se na mjesto gdje su podigli zamku za mustange. Potražili su u zasjedi ostatke zaliha hrane koju im je donio Jack Jim pa sjeli i počeli jesti.

Les se zamislio kad je pripalio cigaretu poslije jela. Zabrinulo ga je što li će Benson poduzeti protiv njih poslije svega što se dogodilo.

– Neće taj mirovati i žderati se, Dave. Dobro ja poznajem takve kao što je on. Tvrdoglav je kao mazga. Premda smo danas nekako izvukli živu glavu, sutra će nam glava ponovo biti u torbi.

I Dave je tako mislio, samo što se nije dao obeshrabriti.

– Znam, ali tu su sada i Indijanci. Misliš li da će se i s njima zakrviti? Zakvači li se s njima, bit će mu kao da je dirnuo o osinjak. Vidio si i sâm. Došli su s puškama. A zacijelo ih ima više od one osmorice koju smo vidjeli.

– Ne smijemo se više izlagati istoj opasnosti. Idući nas put Benson neće htjeti linčovati. Pucat će u nas čim nas vidi – zamišljeno će Les.

Dave prokune i nagne piti iz ploske. Kad se napio, dao je plosku Lesu.

– Da imamo imalo soli u glavi, osedlali bismo konje i dali petama vjetra, a da se ni jednom nije osvrnemo.

Les o tome nije uopće htio raspravljati.

– Mi moramo zaskočiti njih – odlučno će Les.

– Mi njih? Pa zar ih nismo zaskočili? I što smo doživjeli?

– Točno, ali sve do onog trenutka dok ti se Clive nije prišuljao s

leda. Pogriješili smo onog časa kad smo pomislili da da mi njih možemo domamiti u zasjedu.

Daveu je bilo neugodno kad je to čuo iz Lesovih usta. Pogledao je svog ortaka skeptično, pa se glasno nakašljao kao da pročišćava grlo.

Les je prasnuo u glasan smijeh.

– No, dobro, dobro. Ja sam pogriješio. Ali kaži mi sad otvoreno... ostajemo li ili ćemo dati petama vjetra?

– A zašto ti to mene pitaš?

– Ja znam što bih ja učinio, ali bih najprije htio čuti što ti misliš.

Dave mljачne jezikom, proguta slinu i zagleda se u mjesto gdje su bili podignuli zamku. U mašti je vidio mustange kako se ritaju i vitlaju repovima.

– Da čujem najprije tebe.

Les se nasmiјao, jer je Dave u duši bio za to da ostanu.

– Znaš ti dobro što ja mislim. Radije pokušajmo prozreti Bensonove namjere.

Dave slegne ramenima. Najeo se i napio i osjećao se zadovoljan. I još jedan dan polagano je gasnuo. Preostalo im je još samo da negdje nađu skrovito mjesto gdje će prenoćiti. Ali Dave još nije bio umoran.

– Na konje, onda! – rekao je i ustao.

No jedva da su i stigli do konja kad su čuli tihi zvižduk. Javio im se Jack Jim. Nije jahao na svom uobičajenom konju već na uškoplјenu šarca. Prišao im je s jugoistočne strane.

Stali su i čekali ga, gledajući ga upitno i začudeno. Da nije imao na glavi svoj indijanski povez, a na nogama mokasine, nitko ne bi ni pomislio da je Indijanac. Nikakvih ukrasa nije imao na sebi, a vinčesterka mu se klatila ispod **rosadera** njegova sedla baš kao u bijelih konjanika.

Dojahao je do njih i zaustavio šarca.

– Spremni ste za polazak? – upitao je gledajući ih pozorno svojim kao ugljen crnim očima dok je njegovo tamno smedecrvenkasto lice ostalo kruto i bezizražajno.

Les kimne potvrdno glavom, što je iznenadilo Jacka Jima premda mu se to nije odrazilo i na licu.

– Pazite što radite i zapamtite: prije ili poslije Benson će vas šćepati i ubiti – ponovo ih je opomenuo Jack Jim.

– Ortače moj – reče Dave smiješeći se – zar mi kroz to već nismo prošli?

Odgovor Jacka Jima bio je kratak ali jezgrovit.

– Benson je odjahao iz logora. Ostavio je Charleyja da čuva stado. Sa sobom je poveo Clivea. Otišli su prema sjeveru. Žurilo im se.

Les se uozbilјio kad je to čuo. Jedini razlog koji mu je pao na um, a zbog kojeg je Will Benson mogao žurno odjahati na sjever, bio je da vrbuje što više ljudi.

– To mi se baš ne sviđa, Jacke! – rekao je, a Indijanac je samo kimnuo glavom složivši se s njim.

– Zlo nam se piše. Sutra navečer stići će do najbližeg naselja. Prekosutra predvečer možemo mu se nadati. I neće se vratiti sâm.

Les je predobro razumio Indijančevu uznemirenost i tjeskobu.

– Nesreća je u tome što ste se i vi u to upetljali – rekao je Les Jacku Jimu.

Jack Jim je i na to imao spreman odgovor.

– Moj je rodak stražario. Kad se vratio i rekao nam kamo je Benson odjahao, sjeli smo i posavjetovali se.

Mi se ne želimo s njime boriti.

Davea ta odluka baš nije obradovala pa se namrštio.

– Benson se neće valjda usuditi da upadne u vaš rezervat?

Crne kao ugarak, oči Indijanca Jacka Jima dugo su i podrugljivo gledale u Davea prije nego što je Indijanac ponovo progovorio.

– Velika je ovo zemlja. Ne vidiš joj kraja. Naš rezervat ima više od tisuću kilometara. Naselje gdje živi moje pleme, južno odavde, udaljeno je od Window Rocka više od nekoliko dana jahanja. U Window Rocku imamo redarstvenu postaju rezervata. Tjedan dana u sedlu donde, još tjedan dana natrag s odredom redarstva... Benson će se dotle vratiti, sve nas pobiti i pobjeći prije nego što naš glasnik uopće stigne do Window Rocka.

Dave je neko vrijeme šutio. Les je također bio utučen onim što je rekao Indijanac. Ali Dave se svejedno nije dao posve obeshrabriti.

– Jack! – rekao je odlučno, ali i uz kiseo osmijeh – to znači da se moramo uzdati u se i u svoje kljuse.

– Nije sve tako crno. Još možete otići. Najbolje bi bilo da ste to već odavno učinili – poticao ih je Jack Jim.

Les se nije htio s njim rječkati i raspravljati. Možda bi doista i bilo najbolje da su otišli kad ih je Jack Jim prvi put upozorio na zlu narav govedara Willa Bensona. No kako su ih Indijanci spasili od linčovanja i smrti, našli su se do guše u nevolji zajedno s njima.

– Možda smo morali otići, ali nismo, a sada više ne možemo – ustvrdi odlučno Les Prentice.

Kad se Jack Jim uspeo u sedlo svog šarca, krajina je već bila utočnula u sivilo.

– Ja sam im i rekao da ne možete – rekao je Jack Jim Lesu, i nitko više nije spomenuo razlog zašto je Les mislio da više ne mogu odande pobjeći.

Ali njih su trojica dobro znala zašto. Indijanci su Lesu i Daveu spasili život, a to je bio dug koji se morao vratiti.

– Kad bismo barem znali s koliko se kauboja vraća, bilo bi nam lakše... promrmljao je Dave i zašutio jer su to mogli samo nagađati.

– Ah, dobro – nadoda Les – ionako smo do guše u govornima, ali pokazat ćemo mi njima. A reci, Jack, kako bi bilo da faj tvoj rodak pode u izvidnicu i javi nam kad se Benson vraća i s koliko ljudi?

Indijanac se malko promeškoltio u sedlu. Les pomisli da on napokon shvaća što to znači i da se želi iz toga izvući.

– Mi im se ne možemo sami oduprijeti – podsjeti Les Navaja.

– Posavjetovat ću se sa svojim rodakom – odgovorio im je suho Jack Jim. Dave je osjećao da se Indijanac izmotava, pa se namrštio i oneraspoložio.

– Slušaj, ortače, nema nama mile-lale. Ostanemo li skrštenih ruku, Benson će nas sve pobiti.

Ni logika im nije baš osobito pomogla jer se Navajo i dalje doimao neodlučno i turobno. Zatim je okrenuo konja i odjahao, ne rekavši ni riječi ohrabrenja.

Dave zabrinuto odmahne glavom.

– Nabasali smo na najkukavičnije pleme crvenokožaca koje sam ikad upoznao. Lese, misliš li i ti da će oni skupiti svoje šatore i pobjeći, a nas ostaviti na cjedilu da se sami suprotstavimo Bensonu?

– Ja mislim da oni ne žive pod šatorima.

– Ma znaš dobro što ja mislim!

Les je znao što Dave misli, premda nije poznavao narav i čud Indijanca Navajo, pa mu je stoga samo ponovio da su svi u istoj kaši, a zatim su on i Dave šutke osedlali ko-

nje, uzjahali i odjahali prema Bensonovu logoru zaobilaznim putem.

Koliko su znali, u logoru je ostao samo Charley, a Charley im nije bio najljubičiji neprijatelj.

Ali kad su vezali konje i stali se šuljati uz rub šikare u večernjem sutonu i pozorno promatrati mjesto gdje je bio logor govedara, nikoga tamo nisu vidjeli, čak ni neoseljena konja.

– Otišao je iz logora i negdje se skrio. I ja bih tako uradio da sam na njegovu mjestu – reče Les.

Obilazili su naokolo i tražili Charleyja, ali ga nisu našli, a zatim su odjahali natrag u šikaru i smjestili se da prenoće.

– Prokleta pustoš... doima se tako praznom i samotnom i sve tako, a ja se u ovom času ipak osjećam kao da me promatra tisuću znatiželjnih očiju iz ove proklete tame. Osjećam se gore nego u gradu, gdje oko tebe vrvi stotinu ljudi – reče Dave prije nego što se zavukao pod gunj za spavanje.

Ali Dave nije našao tragova nepozvanih gostiju kad su se sutradan u praskozorje probudili, dok je Les pripremao mršav doručak za sebe i svog ortaka od zaliha hrane koju im je ostavio Indijanac. Sve su pojeli osim onog tijesta u vrču. Bacili su ga jer se ukiselilo od vrućine.

Sunce je ranije izlazilo, što je značilo da je počelo pravo ljeto. Pa ipak, vrućina nije nadošla ništa brže nego prijašnjih dana. I na povratku u logor govedara, naišli su na tragove nepotkovanih konja. Budući da to nisu bili tragovi divljih mustanga, mogli su biti samo tragovi konja Navaja, što je opet značilo da Indijanci prošle noći nisu uhodili i nadzirali Lesa i Davea nego logor govedara. Tragovi neo-

potkovanih konja doveli su ih do Bensonova logora.

Charley je bio u logoru. Upravo je osedlavao svoga konja. Les i Dave nisu potajno i skrivajući se ušli u logor. Ujahali su odlučno i Dave je glasno nazdravio 'dobro jutro' plećatom kauboju Charleyju. Charley se trgnuo i stao ih pozorno promatrati dok su mu prilazili. Nije im odzdravio. Šutke je stajao uz svoga konja dok mu lovci na mustange nisu prišli i zaustavili se pred njim, gledajući ga ravno u oči.

– Zar ti nije ružno samom? – upita ga Les.

Charley mu nije odgovorio. Uporno je šutio nekoliko trenutaka, a zatim im prstom pokazao lonac s kavom na žeravici što je tinjala pod pepelom.

– Poslužite se. Natočite si kave, momci, ako želite. Ja odoh pogledati da se krave ne bi raštrkale.

– Što se sad izmotavaš? Znaš ti vrlo dobro gdje su ti krave. Na livadama su istočno i sjeverno od mjesta gdje je bio naš logor, koji su izgazile – podbo ga je Dave kao da se hoće svadati.

Charley se očito pripremao što će reći i učiniti dođe li do ovakva neugodna susreta.

– Slušajte, momci, ja radim za plaću. Kad mi gospodin Benson naredi da nešto uradim, ja to uradim jer sam za to i plaćen – reče im Charley kao da se ispričava.

– I da zatežeš konopac na vješalima kad Benson linčuje ljude bez suda i pravde? – upita ga zajedljivo Dave, ali Les odlučio da prekine to neugodno i svadljivo prepiranje, jer je osjećao i vidio da se Charley drži prilično neopredijeljeno.

– Kad se vraća? – upita ga neposredno Les.

Charley je neko vrijeme poravnavao gunj ispod sedla svoga konja.

– A kako znate da nije ovdje? – upitao ga je napokon.

– Znam. Odjahao je prošle noći zajedno s Cliveom.

Steta što tebe nije poveo sa sobom, a Clivea ostavio da čuva logor. S Cliveom moram izravnati još neke stare račune – podrugljivo će Dave.

Charley duboko uzdahne.

– Stoga je gazda i poveo sa sobom njega a ne mene – priznao je iskreno, pa dodao, pošto je Davea presijekao malodušnim pogledom.

– Imate pravo što se osjećate oštećenima, ali ja vam ipak savjetujem da se što prije nosite odavde. Nitko još nije pobijedio Willa Bensona, pa nećete ni vi. Ja vam to kažem... nitko nikad! Ne razumijem uopće zašto ste se toliko zainatili da ostanete. Mustanzi ovdje i ne vrijede bogzna što. Ja to znam. Tako sam i upoznao gospodina Bensona. Došao sam ovamo hvatati divlje konje. Vidio sam da su zakržljali i da se teško daju ukrotiti. Bilo je to prije šest godina. Odonda i radim za Bensona. No, svejedno, moram vam priznati. Zamku ste napravili stručno i postavili kako valja – reče im uz smiješak Charley i učini korak kao da će poći, vodeći konja za uzde.

Dave nije želio premostiti jaz među njima, pa se namrštio na Charleya i zaustavio ga.

– Nešto se dosjetih, Charley. Vi ste rastjerali naše mustange, a kako bi bilo da mi sada uplašimo i rastjeramo vaše prokleta stado da pojuri u stampeu niz preriju?

Charley je zastao. Raskolačenim se očima zabuljio u Davea.

– Gospodine, moja je dužnost da pazim na logor i stado dok se Benson ne vrati. Vi, momci, učinite što mislite da je vaša dužnost. Ja ću vam ipak nešto reći: Bensona neće-

te poraziti rastjerate li mu stado. Poslušajte moj savjet... pustite ga na miru i gubite se već jednom odavde!

Dave pogleda Lesa. Isti im je savjet dao i Jack Jim nekoliko puta.

Les trgne uzdama i potjera konja u kas. Nije više izustio ni riječi. Dave pojaha za njim, ali se dvaput okrenuo u sedlu i smrknutim pogledom ošinuo Charleya, koji je nepomično stajao i gledao za njima.

XIII

Jack Jim bane u njihov logor iduće večeri. Došao im je javiti da je njegov rodak pristao da ponovo odjaše na sjever i da se tamo negdje skriva uz rub prerije, odakle će moći držati na oku grad bijelih ljudi i njihove rančeve u okolici i vratiti se čim ugleda Willa Bensona s unajmljenim kaubojima.

Jack Jim im je saopćio još nešto što ih je vrlo obradovalo. Naime, njegov je brat otišao vrbovati ljude iz drugih naselja koji su čuvali ovce na ispaši u gorskim kotarima.

– Nadam se da će doći da nam pomognu, ali neće ih biti mnogo jer im žene neće dopustiti – odmah ih je upozorio Indijanac.

Dave je podigao obrve kao u čudu i promrmljao kroz smijeh.

– Kakve žene? Što se to tiče žena?

Jack Jim se na trenutak zagledao u vrške svojih mokasina gležnjača. Kad je ponovo progovorio, Lesu se učinilo da mu je neugodno i da je smeten.

– Žene su u nas glave obitelji – objasnio im je kratko Navajo.

Dave se namrštio od zaprepaštenja.

– Žene glave obitelji?! Zar se vaše žene miješaju u muške poslove?

Izraz lica Jacka Jima uozbiljio se u masku bezosjećajnosti.

– Ženama sve pripada. Konji i ovce, djeca i kuća, sve je njihovo.

Dave se zablenuo u Indijanca kao da ga prvi put vidi.

Djeca dobivaju imena po majkama, a ne kao u vas po ocu – reče Jack Jim i pokaza svoga konja.

– Konj moje žene – reče, a zatim u šaljivom tonu doda opipavši svoju odjeću: – Ali odjeća je ipak moja – a tamne mu oči bljesnuše čudnim vragolastim žarom.

Daveu to sve nikako nije išlo u njegovu mušku glavu.

– A što ako ti hoćeš izjahati, a žena ti ne da konja? – upita ga Dave jedva čekajući da čuje što će mu Indijanac odgovoriti.

– Nemojmo pretjerivati – stalozeno mu odvrati Jack Jim.

– A što ako tvoja žena zavoli nekoga drugog muškarca? – ni Lesu nije vrag dao mira.

– Onda ona iznese moje sedlo iz kolibe i stavi ga ispred vrata, a to znači da smo se razveli – jednostavno će Jack Jim.

Les i Dave blenuli su raskolačenih očiju u Navaja. Dobro da su sjedili, jer bi inače sigurno pali na stražnjicu kad su to čuli.

Dave zausti da još nešto upita Navaja, ali ga Les preduhitri. Predobro je znao Davea, pa je znao i on često ispadne neumjestan, doduše, nehotice, ali to ga nimalo ne ispričava.

– Ako možeš skupiti dosta ljudi, Jack – reče Les – Benson se neće usuditi da nas napadne. Što nas je više, to...

– Benson hoće rat. Zato je i otišao u grad po pojačanje. Rekao sam vam. Taj se nikad neće predati – odvrati mu duboko uvjereni Navajo.

Dave nikako nije mogao zamisliti da bi muškarci bilo gdje na svijetu mogli biti u podređenom položaju i nije mogao poimati matrijarhalno ustrojstvo društva u plemenu Navaja. Nešto takvo on nikad nije čuo, a kamoli vidio.

Zapravo, to ga se toliko dojmilo da je izgubio privremeno dar govora i uopće nije sudjelovao u razgovoru.

– Ako žene drže u svojim rukama, a muškarci ne smiju ni pisnuti, kako to da i Jacka Jima njegova žena nije poslala u brda da čuva smrdljive ovce dok su na ispaši? – oglasio se Dave tek jedan sat pošto je Jack Jim odjahao natrag kući. Upravo mu je toliko vremena trebalo da se pribere poslije onog što je čuo od Navaja.

Les prasne u smijeh.

– Možda je njegova žena pametnija nego što ti misliš i drži da ovce previše vrijede da bi ih čuvao njezin lakomisleni muž što šuruje s nekakvim vjetrogonjama što hvataju mustange po preriji – odbrusi mu Les i ode po konje, koje je valjalo napojiti.

Kad se Les vratio s pojila, Dave se već donekle oporavio od zaprepaštenja da na svijetu ima muškaraca koji dopuštaju svojim ženama da im zapovijedaju.

Pojeo je skromnu večericu, smotao cigaretu, pa kad ju je pripalio, zaklimao je malodušno glavom.

– Čovjek doista mora biti lud da uzme Navajo Indijanku za ženu – zaključio je nakon duga mozganja.

– Na svijetu onda ima mnogo ludaka, Dave, jer ima i mnogo oženjenih Navaja – logički zaključio Les dok je pripaljivao cigaretu. – Ali – nastavio je Les pošto je zadimio – to ima i svoju dobru stranu. Recimo, vidiš, ti želiš poći u lov na mu-

stange, a tvoja ti žena to brani. Ti svejedno odeš, i kad se vratiš nađeš svoje sedlo ispred kolibe. Više se nikada ne možeš s njom svadati kad želiš poći u lov na divlje konje – završi Les, a oči mu zablistaju.

Tada je konj zarzao. Obojica se u tren oka odvaljaše u tamu što dalje od odsjaja logorske vatre. Zatim posegnu za puškama.

Nisu čuli odgovora drugoga konja na rzanje i moglo je vrlo vjerojatno biti da je jedan njihov konj pasući otišao podalje od drugog, pa je zarzao da bi čuo gdje mu je drug.

No lovci na mustange bijahu odviše iskusni i oprezni da bi ih takvo jednostavno objašnjenje uljuljalo u spokoj i smirilo. Šćućurili su se u tami podalje od vatre, čekali u zasedi osluškujući i pozorno promatrali širom otvorenih očiju sve što se oko njih zbiva.

Nakon nekoliko minuta konj ponovo zarza. Les se okrene i uze se tiho potrbuške šuljati prema mjestu odakle je čuo rzanje. Dave također pođe za njim pužući, ali se odmah od njega odvoji. Puzao je prema sjeveru, da zaobiđe mjesto gdje je bio konj i pride mu sa suprotne strane.

Vidjeli su samo jednoga, konja, Daveova. Pasao je mirno travu pri dnu široka žbunja. Doimao se mirno. Ali nigdje ni traga Lesovu konju. Lesa obuže zla slutnja, pa se nastavi šuljati uokrug livadice i tražiti svoga konja.

Daveov konj podiže glavu, ogleda se i ponovo zarza. Les položi vinčesterku na tlo, podigne se na koljeno ne bi li opazio neku sjenu u pokretu na pozadini plavičastog neba. I spazi u daljini na jugu sjenu jahača.

Dave mu pride, a Les ustane i pokaže prstom jahača. Dave ga nije vidio, a Les, kome se učinilo da bi

jahača mogao presresti potrči li prećacem, nije više gubio ni trenu. Okrenuo se i hitro potrčao prema jugu, preskačući grmlje i korijenje.

Jahaču se nije žurilo. Prema Lesovu sudu jahao je sporim korakom i tiho iz straha da koga ne probudi topot konjskih kopita. Upravo je ukrao konja!

Dave je teškom mukom trčao za Lesom. Bio je pretežak i predebeo za brzi trk, a nije imao ni poticaja koji je Lesu davao krila. Ostane li Les bez konja u toj pustoši, sve će mu se ostale nevolje činiti nevažnim.

Najzad, pošto je Les pretrčao više od kilometra, skrenuo je prama jugu da presretne lopova.

Dave je kasnio nekoliko minuta iza Lesa, ali ustrajno je grabio za njim, a topla noć sa svojim kristalnosvjetlucavim zvijezdama nad njima bijaše tiha kao što to mogu biti samo noći u južnoj pustinji.

Les je zastajao nekoliko puta da bi na plavičastom nebu uhvatio sjenu konjokradice. Kad ga je posljednji put ugledao, lopov je upravo počeo tjerati Lesova konja u kas. I on je zacijelo morao čuti rzanje Daveova konja, možda samo prvi put, jer je upravo odlazio kad je konj počeo rzati, pa je zacijelo mislio da je rzanje diglo na noge lovce na mustange. Ipak, nije se još usudio podbosti Lesova konja u brz kas iz straha da ga lovci na mustange ne čuju. Konjokradici su cijelo to vrijeme živci morali biti napeti kao strune prije nego što je napokon pomislio da može zagalopirati bez straha i najzad odahnuti.

Les je opazio Davea i dao mu znak rukom da se ne miče sa svog mjesta. Obojica su u tom trenu jasno mogla čuti topot kopita Lesova

konja. Da su bili nešto dalje, lopov bi im zacijelo umaknuo.

Les je podignute glave promatrao sjenu obrisa koja se kretala na pozadini plavičasta nebeskog svoda. Kad je bio siguran da konjokradica jaše ravno prema njemu, uspravio se, stao uz gust grm i podigao pušku. Konjokradica je dojahao ravno pred cijev njegove puške.

– Stoj i ni koraka dalje! – naredio mu je oštro Les.

Jahačeva desna ruka poleti od iznenadjenja k revolveru, a Lesov konj stade na mjestu kao ukopan.

Iz mraka i iza grma s jahačeve desne strane oglasio se Dave, jer se bojavao da lopov ne trgne kolt i ne zapuca u Lesa.

– Ruke u vis! – zapovijedio mu je osornim glasom.

Lopov se nije ni pomakao. Lesov konj zastrže ušima kad je čuo poznate glasove i okrene glavu prema Lesu.

Les vinčesterkom mahne lopovu.

– Sjaši, odmah! ... S ove strane!

Lopov zakorakne preko sedla i skoči na obje noge na zemlju, što mu nije bilo teško jer je Lesova konja jahao bez sedla.

Dave istupi iz mraka i pride lopovu, zaškilji da bolje vidi kroz tamu, a zatim glasno odahne.

– Pa to je, zaboga, naš stari znamac kauboj Charley!

Prišao je kauboju odmahujući glavom kao da ne vjeruje svojim očima.

– Charley, što ti je? Zar si šenuo? Što radiš ovdje u gluho doba noći? Svaka budala zna da ne može nečujno razdvojiti dva konja koji godinama zajedno pasu. Onaj kojeg ostaviš uvijek se rasplače od tuge i usamljenosti – podrugljivo mu do-
baci Dave.

Charley podigne obrve, pa kao u čudu pogleda najprije u Lesa, pa u Davea.

– Čovjek ne može jahati dva konja odjednom, a da sam i poveo oba odjednom, odmah biste me čuli. Dva konja prave više buke od jednoga – opravdao se Charley.

Les mu pride i osloni se o vinčesterku koju je kundakom upro o zemlju, pa se netremice zagleda u kauboja. – Poslao te Benson, zar ne? – upita ga Les, a kad je Charley potvrdno zakimao glavom, Les mu reče:

– Pa ti si prava budala, Charley!

Više mu nije rekao ni riječi, samo je mahnuo rukom prema njihovu logoru. Les se osjećao više ogorčen nego srdit. Charley poslušno i pokunjeno okrene konja natrag. Dave i Les išli su za njim. Obojica su doista više bili srditi na Bensona nego na Charleya, koga su zapravo sažaljevali. Jer samo je budala mogla pokušati učiniti takvu glupost. Stoga su u jedno ipak bili sigurni: Charley nije imao baš mnogo soli u glavi.

Dave je odveo Lesova konja natrag na livadu i kad se vratio, Charley je smireno sjedio uz logorsku vatru koju je Les rasplamsao ispod ulupljena i čadava lonca za kavu.

Charley je zatim uzeo rezati štiješnjene listove duhana za žvakanje. Dave je sjeo pokraj njega uz vatru. Charley mu ponudi na vrhu noža prstovet duhana izrezan za žvakanje kao da su na nekom prijateljskom sijelu. Dave odmahne glavom pozorno promatrajući svaku Charleyevu kretnju.

Charley mu se jedva vidno nasmiješi i slegne svojim širokim ramenima.

– Kao što ti onomad rekoh, momče, kad čovjek prima plaću,

onda mora i slušati svoga gazdu i raditi što mu on naredi.

Charley se Daveu u tom trenutku zgadio.

– Za boga, Charley, kako možeš neprestano ponavljati jednu te istu glupost. Nitko neće ukrasti konja samo stoga što mu je to netko naredio, ukoliko nije najobičnija budala.

– Pa, ne može se reći da sam ga ja baš ukrao. Ja sam ih htio samo odvesti od vas i otjerati ih u slobodu – izmotavao se Charley.

Dave krikne kao da ga je zmija ugrizla.

– Zar oba? I ti bi se vratio po drugoga?

– Pa bih, a to nije isto što i krasti – opravdavao se Charley i kiselo se smješкао.

Dave značajno pogleda Lesa, a zatim se opet zagleda u kauboja.

– Znaš, što ja mislim, Charley? Ti si glup kao top. U glavi nemaš pameti ni koliko crnog pod noktom. Za boga, pa čim zajašiš i potjeraš tuđega konja bez dopuštenja vlasnika... ti si ga ukrao!... A stari Benson je nas dvojicu htio linčovati jer smo mu se Les i ja osvetili što je rastjerao naše mustange iz zamke.

Charley pljune u vatru, a žeravica zapišti i zadimi. Nikad ga još nisu vidjeli tako utučena i turobna.

– Ja nisam bio za to da vas linčujemo.

Dave duboko i hroptavo uzdahne.

– Sad ćeš nam još tvrditi da ti ne bi potezao konopac na vješalima. Ne zaboravi što si nam rekao, Charley. Ti moraš raditi ono za što te gazda plaća.

Charley se promeškolji. Mljackao je svoj duhan. Nagnuo se naprijed da ponovo ispljune gvalju sažvakana duhana u logorsku vatru, ali ga Dave preduhitri.

– Prestani nam već jednom pljuvati u vatru, budalo!

Charley se krotko i obzirno okrene u stranu, ispljune gvalju u prašinu, pa podigne ruku i prljavim rukavom obriše usta i bradu. Pogledao je zatim gotovo prijekorno u Davea Liddella, ali ne reče ništa.

Les se sagne i napuni lončice kavom. Pružio ih je Daveu i Charleyju, a kad je ponovo sjeo, zagledao se u kauboja zabrinutim pogledom.

– Sad ću ti nešto predložiti, Charley. Vratit ćemo se natrag u Bensonov logor i povest ćemo te sa sobom. Ti ćeš tamo osedlati svoga konja, namotati svoj gunj za spavanje i odjahati bez traga... kamo god hoćeš samo ne prema sjeveru... i nećeš se zaustaviti dok ne stigneš u šumovite krajeve... Ili ćemo se zajedno s tobom vratiti u Bensonov logor, pa kad se Benson vrati, on će te skinuti s vješala na kolskom ru-du.

Dave se zadovoljno nasmiješio dok je srkao kavu i ispod oka promatrao Bensonova kauboja. Daveu se neobično svidio Lesov prijedlog. Charley je, međutim, i dalje žvakao duhan, pijuckao kavu, sjedio pogrbljen i skrhan malodušjem. Dugo je šutio.

– Benson mi je dužan jednu mje-sečnu plaću, a novci ne rastu na drveću u šumi – najzad je otužnim glasom prosvjedovao Charley.

– Ni vratovi ne rastu na drveću, nego se o njih vješaju – podsjeti ga Dave.

Charley neutješno zakima glavom.

– Dobro kad je tako. Neka bude kako kažete. Ali Benson će iskočiti iz kože kad se vrati i vidi da mu ne čuvam stado.

Les ga odmjeri začuđeno kao da je Charley izvalio neku glupost.

– Goveda neće daleko u tih ne-

koliko dana, ukoliko ih netko namjerno ne potjera, a mi čuvamo svoje konje i ne želimo ih izmrcvriti samo zato da bismo naudili starom Bensonu... A ti, Charley, odjašeš li slučajno na sjever, ili ako poglavu i vratiš se u krugu natrag sa zapadne strane da bi se ponovo pridružio Bensonu... dobit ćeš metak u glavu.

Charley je pristao na Lesov prijedlog bez pogovora, a i nekoga boljeg izbora nije ni imao. Možda je čak pomislio da ga je i sreća poslužila što se tako lako izvukao iz nevolje. Mnogi drugi ljudi ne bi s njime čak ni razgovarali, a kamoli da bi s njim tratili dragocjeno vrijeme. Ustrijelili bi ga na mjestu i tijelo mu zatrpali kamenjem.

Ispio je kavu, podigao lončić kao da će talog politi po vatri. Zastao je u posljednjem trenutku i pogledao u Davea, a talog prolio pokraj sebe u prašinu.

Les ustade. Dave je uzdahnuo i polagano se podigao na noge, što su ga boljele od trčanja. Bila je to za nj teška i naporna noć.

Charley je morao ići pješice ispred njih s o glavom preko ramena. Pješice je bio i došao do njihova logora s o glavom preko ramena i bio je red da se pješice i vrati istim putem neobavljena posla.

Nisu ga bili čak ni razoružali kad su ga uhvatili. Nisu se bojali da će Charley možda na njih hitro povući, jer Charley je bio spor u svemu, a najviše u glavi.

Jednom se zaustavio i napio se vode iz Lesove ploske, a zatim je ponovo nastavio klipsati. Kad su u daljini već mogli vidjeti staro platno na arnjevima prerijskih kola u Bensonovu logoru, Charley je koraćao tromije nego u početku. Poput svih kaubojica mogao je neumorno šetkarati po drvenim nogostupima

govedarskih gradova od napajališta do saluna i plesnih dvorana i torova, ali ovako ubrzano pješice nije mu baš godilo. Jer, kako kauboji vele, priroda je konju dala četiri noge i sićušnu pamet, a čovjeku dvije i veći mozak, stoga dvočno stvorenje jaše četveronožno.

Kad su stigli na proplanak Bensonova logora, Charley se zaustavi kod stražnjeg ulaza u kola. Činilo se kao da se nešto dvoumi jedan trenutak, a zatim se nagnuo preko ograde, gurnuo ruke pod hrpu gungjeva u kolima i izvukao napolje polupraznu bocu viskija.

– Sad više nije važno ako i opazi da sam ponekad potegnulo iz njegove boce. Hoćete li i vi, momci, koji gutljaj? – upitao je Lesa i Davea pošto je dobrano nagnuo iz boce.

Obojica su popila gutljaj na sedlu i vratila mu bocu. Charley u srcu i nije bio loš čovjek, i da je imao više pameti mogao je bolje prolaziti u životu.

Sjahali su i pomogli Charleyju da nade i uhvati svoga konja, a zatim promatrali kako ga Charley osedlava. Kad je bio gotov, stao je neodlučno ispred njih i gledao ih molećivim pogledom dok je držao uzde u rukama. Les je odmah pogodio što se Charleyju mota po glavi.

– Penji se i uzmi što hoćeš i koliko hoćeš – rekao mu je Les i pokazao rukom prema kolima.

Charley im se zahvalno osmijehnuo. Dao je uzde svoga konja Daveu u ruke i popeo se u kola da napuni vreću. A osmijehivao im se i kad je iskočio iz kola. Pošto je vreću s hranom zavezao iza sedla, pogledao je u njih preko leda konja.

– Hvala vam, momci – rekao je kratko, pa se uspeo na sedlo i odjahao korakom prema zapadu.

Samo se jednom osvrnuo. Les mu je mahnuo rukom na oproštaj.

Charley mu je odmahnuo, a Dave je klimao glavom kao da ništa od toga ne razumije.

XIV

Iduće noći, kasno, čuli su konjanika ali ga nisu vidjeli. Odjurio je galopom.

Kad su se izmotali iz gunjeva u praskozorje da rasplamsaju vatru i pripreme dobar doručak iz vreće s hranom koju su uzeli iz Bensonovih kola, našli su pokraj ognjišta kamen obojen zelenom bojom.

Nisu znali što to znači sve dok im se nije pridružio Jack Jim dojavivši opet na svom šarcu. Tog je jutra prvi put pristao da s njima sjedne uz vatru i jede.

– Moj je rodak projahao ovuda prošle noći. Ostavio vam je poruku da je Benson krenuo iz grada.

Les pokaže zeleni kamen Jacku Jimu. Indijanac kimne glavom, a Les baci kamen u žbunje.

– S koliko ljudi?

– Šest – kratko će Jack Jim. Daveu zape zalogaj u grlu.

– Šest kauboja i Benson?

Jack Jim nadolije još kave u svoj limeni lončić.

– Da. Moj rodak kaže da su svi naoružani vinčesterkama, da nose sa sobom gunjeve za spavanje, te da mu se čini da znaju svoj posao.

Dave dobaci brz i kratak pogled svom ortaku.

– Samo nam je još to trebalo.

Jack Jim srkne kavu iz lončića. Kava je bila odveć vruća, stoga je stavio lončić na zemlju pokraj sebe.

– Upozorio sam vas. Benson je opasan kao zmija.

Dave lizne prste pošto je pojeo.

– Zmija sa cijelom vojskom – doda pa pogleda uzdignutih obrva u Indijanca. – A što su rekle vaše žene? – upita ga, a brk mu se namiješi.

Navajo zgrči lice, otvori usta kao da će nešto izustiti, pa ih ponovo zatvori i konačno reče:

– Moji su prijatelji spremni. Stari vračevi se protive. Kažu da će to opet dovesti do rata između bijelaca i Indijanaca.

Les je završio s jelom, pa je sjeo uz vatru s lončićem kave u ruci.

– Kaže mi, Jack, srde li još na nas tvoji suplemenjaci zato što smo pomogli tvom djedu?

Jack Jim mu nije odmah odgovorio. Šutio je nekoliko trenutaka kao da smišlja odgovor.

– Možda se oni na vas nikad nisu ni srdili – počeo je napokon – jer oni znaju da svi ljudi ne mogu poznavati običaje i navade drugih naroda. A mislim da je i moja krivica što je došlo do nesporazuma. Ja sam im rekao da sam vas upozorio da se ne družite s mojim djetetom, a vi ste mu ipak poslije pomogli kad ga je ujela otrovnica. To im onda nije bilo milo.

Jack Jim uze lončić sa zemlje, pogledao je Lesa Prenticea u oči.

– I još nešto – nastavio je Indijanac tihim glasom – i mi Indijanci koji smo pohađali škole ... nismo više kao naši stari. Ponekad nas stoga i nazivaju bijelim Indijancima. Mi na život gledamo drukčije od njih. Odrasli smo u drugoj sredini. Upoznali ljude druge rase. Hoću vam reći ... ja i ostali školovani Indijanci ... mi znamo zakone našeg plemena i znamo zašto je moj djed morao biti izopćen ... Ali mi smo, također, naučili čitati i u knjigama piše ... kako valja postupati s ljudima. Tako, pokušao sam objasniti ocu da vi niste ništa loše mislili kad ste pomogli starcu u nevolji. Ima i bijelih ljudi koji vole svoje bližnje. Eto, moj otac i ja često smo se svadali zbog djeda. Ja sam mislio da je

starac dovoljno ispaštao i iskupio svoj grijeh. Razumijete valjda što vam hoću reći? – upitao ih je na kraju Jack Jim i bespomoćno podigao ruke k nebu.

– Razumijemo, kako da ne – potvrdi mu Les.

– Ali to još nije sve. Ja sam pristao uz vas jer je moja sestra vlasnica velikoga livadarskog udolja gdje gospodin Benson pase svoja stada već godinama.

Dave odjednom živnu, a oči mu zasjaše.

– Zar je to njezina zemlja? – gotovo je kriknuo Dave.

Njezina je. Ima je desetak kilometara. Nije je mogla dobiti jer je Indijanka, ali ona je platila nekim ljudima sa sjevera da uzmu tražbinu, a onda ju je od njih otkupila. Moja sestra ima mnogo trgovačkoga i poslovnog duha.

Dave je sjedio kao kip i buljio u Navaja kao opčinjen.

– I ona nije ni prstom maknula da s nje otjera Bensona?

– A što može učiniti sama žena?
– glasio je odgovor koji je išao uz usamljenu ženu svake rase.

Dave je shvatio što mu je Jack Jim htio time reći, ali njegovo zanimanje za tu zemlju nije stoga bilo ništa manje.

– A bi li je možda prodala, Jack?

Navajo odmahne glavom i tada zbog fatalističke malodušnosti, svojstvene Indijancima, odrešito promijeni predmet razgovora, jer je držao da se o tome nema više što reći.

– Otišao je čovjek koji je čuvao Bensonova kola – reče Jack Jim.

Dave o tome nije htio razglabati. Očito, bio je zaokupljen drugim mislima, pa stoga Les objesni Jacku razlog zbog kojeg je Charley morao otići. Činilo se da Indijanac odobra-

va kako su Les i Dave postupili s konjokradicom.

– Samo da se ne vrati – napomenuo je na kraju.

Les je bio čvrsto uvjeren da se Charley neće vratiti. Bilo bi to vrlo nesmotreno od njega, jer je odnio vreću hrane koja je pripadala njegovomu bivšem gazdi. No Les to nije spomenuo Jacku Jimu, nego ga umjesto toga upita:

– A što ti misliš, Jack, kako bi bilo da izjašemo u susret Bensonu?

Indijanac se očito dvoumio što da mu odgovori i, vidjelo se, nije bio odveć oduševljen Lesovim prijedlogom.

– Ne smijemo biti lakoumni – reče.

– Kad bi ti sa svojim prijateljima došao u naš logor sutra ujutro, mogli bismo svi zajedno odjahati na sjever.

Dave se odjednom prenuo iz svog maštanja i vratio u zbilju.

– I mogli bismo ih nenadano presresti i rastjerati.

Jack Jim je ostao namršten i mrzovoljan. Znao je on mnogo toga o naoružanim nasilnim i jarosnim bijelcima, doduše, ne iz vlastitog iskustva, ali iz usmenih predaja koje je slušao od najranije mladosti.

– Moj otac misli da bi bilo najbolje da ih pustimo da se najprije zalete u naš rezervat. Tako, kad dode odred redarstva rezervata, nitko nas Indijance neće moći optužiti da smo izlazili iz rezervata i izazivali bijelce – reče razumno Jack Jim.

Lesu se Jackov prijedlog nije baš osobito svidao. Njegov je naum bio da udari po Bensonu kad se on tome najmanje nada. Ali po izražaju lica Jacka Jima zaključio je da će on i Dave ostati sami protiv Bensona i njegovih revolveraša, zainati li se i ne prihvati prijedlog Jacka Jima.

– Nije loše smišljeno. Tvoj otac je mudar čovjek – složio se Les uz smiješak.

Dave se pak smrknuo. On je htio na brzinu i što prije slistiti Bensona i njegove najamnike.

– A što će vaše redarstvo reći kad nađe Lesa i mene s vama? Bijelcima nije dopušteno da ulaze u rezervat.

Indijanac se na trenutak zamislilo. Prema zakonskim propisima bijelci nisu smjeli ulaziti u rezervat bez službenog dopuštenja, a nikako nisu smjeli boraviti u rezervatu.

– Proći će mnogo vremena prije nego što stigne odred redarstva, do tle ćete vi već otići iz rezervata.

Les se samo kiselo nasmiješio kad je dodao:

– Ili ćemo biti pokopani pod hrpom kamenja, Svejedno, slažemo se. Pričekat ćemo dok Benson ne stigne ovamo. Tada ćemo ga pokušati navesti da pojuri za nama u rezervat... Jack, nadam se da imaš više od šest ili sedam prijatelja i da će se pojaviti prije nego što nas dvojicu dohvati Benson.

– Stražarit ćemo i paziti na svaki njegov korak. Doći ćemo – rekao je Navajo i ustao.

Čim je Jack otišao, Dave je odmah podmetnuo pod nos Lesu da im Jack Jim nije spomenuo s koliko će ratnika doći u pomoć.

– Ne dovede li Jack Jim toliko ratnika da se Benson napravi u gaće od straha kad ih ugleda, najbolje nam je da odmah osedlamo konje i otprašimo na jug – odvrati mu staloženo Les.

Pokušali su prema suncu odrediti koje je doba dana. Zaključili su da još ima otprilike sedam sati do zalaska sunca, pa su osedlali konje i sitnim kasom zatrupkali prema sjeveru. Nisu očekivali da će ugledati Willa Bensona, ali htjeli su se

svakako dobro upoznati s tim krajem i pregledati okoliš.

I isplatilo im se. Vidjeli su tri naoružana Indijanca u galopu prema jugoistoku. Les je odbio Daveov prijedlog da im podu u susret i presretu ih, jer se bojao da možda nisu baš odveć prijateljski raspoloženi.

Davea je odjednom postao uznemiren i zabrinut kad su nastavili jahati prema sjeveru.

– U grdnoj smo kaši, Lese, koja svaki čas može zakuhati. O da, morao sam poslušati svoju učiteljicu i otići u poštare – rekao je i malodušno pogledao u Lesa.

Prešli su oko desetak kilometara prema sjeveru kad su spazili sedmoricu jahača. Zastali su neugodno iznenađeni. Prema njihovim pretpostavkama Benson je morao stići u svoj logor kasno u noći ili rano idućeg jutra. Ali zabune nije bilo. Odmah su prepoznali starijeg zdepastog jahača koji je predvodio ostalu šestoricu.

Dave se skrio iza ovećeg grma i pratio ih pomno pogledom.

– Do vraga, pa i nije važno što je stigao danas umjesto sutra. Važno je da s njima što prije svršimo... i skinemo ih s vrata. A što kažeš na njegove momke? – upita ga Dave.

– Nisu loši. Pravi revolveraši, koji će nas pokopati za dobru plaću bez grižnje savjesti. Vidiš li Clivea uz Bensona? – upita ga Les pošto je i on dobro promotrio Bensonovu družinu.

Dave se sa zanimanjem zagledao u mršavoga kauboja odmah iza Bensona. Clive je razgovarao s krupnim čovjekom obraslim u crnu bradetu.

– Prije nego što me pokopaju, moram još zavrnuti šiju tom pašjem sinu – promrmlja Dave.

Povukli su se dalje prema zapadu

kroz šikaru, a zatim se u zaobilaznom krugu vratili u svoj logor. Les nije vjerovao da će Benson započeti rat istoga dana. Zacijelo je bio umoran i gladan poslije žurnog povratka iz grada. A i njegovi najamnici nisu zacijelo bili u boljem stanju.

Svejedno su Les i Dave ponovo premjestili svoj logor još dalje na jug prema rezervatu i nekoliko milja dalje od konjske staze. Tamo su udisali smrad ovaca čak i kad je sunce sjelo iza dalekoga pustinjskog obzorja, ali su se osjećali spokojnijima.

Nedavno je tuda zacijelo moralo proći veliko stado ovaca. Tragovi su, doduše, bili već nejasni, ali vonj je ostao. A i okolno je grmlje bilo dobro obršteno.

– Indijanci su sklonili svoje ovčice – mrmljao je Dave – da ih ne dohvati koji zalutali metak. Znaš, istini za volju, moram ti priznati: osjećao bih se mnogo bolje kad bih vidio Jackove ratnike umjesto njihovih smrdljivih ovaca.

Sputali su konjima noge u klade i ostavili ih uz logor da im budu pri ruci zlu ne trebalo. Pojeli su zatim hladnu večeru. Cigarete su zapalili tek kad se spustio prvi mrak. Znali su da je Benson dotad već stigao u svoj logor i otkrio da ga je Charley napustio i odnio sa sobom vreću hrane za popudbinu iz kola s arnjevima.

– Ponovo će se pjeniti od bijesa. Odakle mu samo toliko žučljivosti i okrutnosti? – pitao se glasno Dave.

– Takva mu je ćud, pa mu je to u krvi – objasni mu Les i donese vinčesterku, pa sjedne na gunj, skinu rubac s vrata i uze čistiti pušku.

– Čudan mi je nekako ovaj način na koji ove godine hvatamo mustange. A dosad se baš nismo ni proslavili – gundao je gotovo ispod glasa Dave.

– Ne cmizdri! Još nam je na ramenu glava – tješio ga je Les.

– A kako dugo?

– Zar misliš da će nas Indijanci ostaviti na cjedilu?

Les to nije mogao sigurno tvrditi, ali sumnja mu je ipak izjedala i dušu i srce. Znajući da Indijanci imaju dovoljno razloga da baš ne vole bijelce, bojao se da ne odluče ostaviti bijelce da se sami međusobno razračunaju.

– Očisti ti revolver i pušku, bolje ti je – bilo je sve što mu je odgovorio Les.

Ne bi se moglo reći da su tu večer proveli u nekom veselom raspoloženju premda su jeli bolje otkako je Benson bio otišao u grad nego dani prije toga, a kako su prohtjevi prerijskih jahača obično vrlo skromni, jelo je za njih bilo najvažnije, pa se tako Les i Dave te večeri doista nisu imali na što potužiti.

Les je poslije večere otišao nešto sjevernije od logora i uzeo pušku sa sobom. Odabrao je dobro skrovište iz kojeg je mogao držati logor na oku i tamo se smjestio, a Dave se omotao u gunj i zaspao. Nisu očekivali da će ih Benson napasti te večeri, ali ni jedan ni drugi nisu se htjeli lakoumno izložiti opasnosti da ih netko u snu zaskoči.

Što je Les duže sjedio budan u mraku na straži, to su ga više opsjedale misli o njihovu ne baš ružičastom položaju. Sve u svemu, zaključio je, nisu se imali bogzna čemu nadati, jer čak da im Indijanci i pomognu slomiti Bensonovu samovolju i nasilje, i njegovo svojatanje te zemlje koja zapravo nije ni bila njegova, ali koju je prisvojio pravom jačega, on i Dave svejedno na kraju ostati siromašni kao crkveni miševi, tek s kojim dolarom u džepu. Ukoliko im, dakako, Indijanci ne dopuste da uhvate koje kr-

dašće mustanga u rezervatu, jer po-
jila na koja su dolazili mustanzi u
udolju bijahu prezasićena čovjekov-
im vonjem.

Doista, teško mu je bilo sjedeći
sām samcat tamo u tami, iskreno
povjerovati da se otporom Bensonu
bore i za svoj probitak. Ali svejed-
no, premda mu se to učinilo u tom
času bezvezno, pomislio je kako će
se kad ostari ponosno sjećati dana
kad su se Dave i on suprotstavili
zajedljivom i pohlepnom starom
govedaru i izvoievale pobjedu.

Samo ako stari govedar ne bude
njihov grobar.

Dave nije mogao zaspati. Dovu-
kao se kroz grmlje do Lesa. Šešir
mu je bio navrh glave, vinčesterka
u jednoj ruci, a limenka s ukuha-
nim breskvama u drugoj. Donio je
i dvije limene žlice i izvadio ih iz
džepa. Promrsio je nekoliko riječi
Lesu o tome kako od gladi nije mo-
gao zaspati, sjeo, otvorio limenku i
dao Lesu žlicu.

Jeli su breskve zajedno, u toploj
noći, a zbog nesklada Daveova čina
s njihovim cijelim položajem, Lesu
je došlo da prasne u glasan smijeh.
Međutim, samo se tiho nasmijuljio.

– Znaš – počeo Dave šaptom –
svašta mi se večeras motalo po gla-
vi. Ako Jackovoj sestri pripada ova
zemlja, možda bi nam je prodala.
Ovdje bismo mogli podići pravi
ranč. Iskopati bunare i sve pretvo-
riti u zelenu tratinu i raj na zemlji.

Lesu gotovo zastane u grlu polo-
vica breskve.

– A čime ćemo joj platiti zemlju?
Ja imam u džepu točno jedanaest
dolara, a od toga je jedan meksički
– pokuša ga Les probuditi iz sna-
tjenja.

Stvarnost začas Daveu začepi
usta, ali samo načas, jer je Dave bio
nezatomljive sanjarske prirode.

– Možda će nam je najprije dati

u napolicu, a poslije ćemo je ispla-
titi zaradom od ranča. Potrajat će
nekoliko godina, znam, ali mi ćemo
se ipak nekako snaći. Zar se nismo
i dosad?

– A što ćemo uzgajati na ranču?
Odakle nam novci za stoku?

– Ti moraš uvijek sve pokvariti!
Pa uhvatit ćemo valjda stado divljih
konja, ukrotiti ih, pripitomiti i od
njih učiniti najrasnija grla, prodati
ih i tako doći do novca. A onda će-
mo, za koju godinu, kad uštedimo
nešto novca, kupiti i goveda.

Les proguta i posljednju breskvu
iz limenke, protrlja svoju neobrija-
nu bradu i nasmiješi se Daveu u
brk.

– Dobro, kad baš hoćeš. Možda
je nagovorimo. Ali ako je svojegla-
va kako veli Jack Jim, neće nam do-
pustiti ni da sjašemo dok smo na
njezinoj zemlji – reče Les i ustane,
pa pođe prema svom gunju za spa-
vanje.

– Sad ti stražari. Ja odoh na spa-
vanje – dobaci Daveu.

– Čuvaj se skorpija. Našao sam
tri pod svojim gunjem! – upozori
ga Dave.

Les pođe prema logoru. Odmahi-
vao je zabrinuto glavom. Noć je bila
tiha sve dok njezinu mrtvu tišinu
nije rasparalo zavijanje čopora za-
lulalih kojota. Les se zaputio do ko-
nja jer se bojao da ih to vučje dera-
nje ne zaplaši, što ne bi bilo čudno.
Inače, kojoti nisu napadali konje,
osim ako nisu stari i bolesni, a i on-
da samo iz pakosti.

Kojoti su, međutim, najvjerojatni-
je osjetili vonj čovjeka, jer su skre-
nuli prema jugu za tragom indijan-
skih ovaca. Kojoti su rado klali ov-
ce, ali ne zato da bi ih pojeli. Uživali
su naganjati ustrašene ovce, koje
su u paničnu strahu blejale i bježale
na sve strane dok su im kojoti
skakali za vrat i zabijali im svoje

oštre zube u grlo.

Ali Les je bio uvjeren da su Navaji već odavno smislili kako da obrane svoje ovce od prerijskih vukova. Njihove su ovce čuvali ovčarski psi koji su se zalijetali na kojote čim bi se ih nanjušili i ugledali. Ali ni psi ovčari se nisu usuđivali pojedinačno napadati čopor razjarenih vukova. Stoga su ih Indijanci izvježbali da i oni u čoporu napadaju kojote.

XV

Prve su konjanike čuli u svitanje kad su pošli po svoje konje. Primirili su se i dobro osluhnuli. Po topotu kopita ustanovili su da se konjanici kreću polagano i da nastupaju u širokom krugu. Češljali su krajinu. Dolazili su sa sjevera i nisu se skrivali.

— Stari gad ne skriva što mu je na umu — zaključio kratko Dave.

I nije se prevario. Will Benson nije mijenjao svoju taktiku. Samo ih je jednom potajno napao, i to one noći kad im je rastjerao mustange iz zamke. Poslije toga svaki put se na njih okomio bez ustručavanja kao razjareni bik.

A tog jutra nije imao ni razloga da se skriva ili da preza pred zasjedom. Zacijelo se već bio i dosietio zašto ga je Charley napustio, a to ga je zacijelo još jače razbjesnilo.

Dok su Les i Dave osedlavali konje, Les se poboja da Indijanci ne zakažu, jer ih nigdje nije čuo ni vidio. Ili još nisu ni izjahali iz rezervata, ili se još dvoume da li da im pomognu. No znao je iz iskustva da Indijancima ne može promaknuti ništa što se zbiva u preri, bilo obnoć ili obdan.

Sat prije nego što je sunce granulo, ponovo su začuli kojote. Dave im opsova sve na svijetu dok se spremao da se vine u sedlo. Okrenuo je

konja prema sebi, čvrsto mu stegnuo uzde i stavio nogu u stremen. I tad je preko sedla ugledao prvog Indijanca. Bio je visoka rasta, na glavi je imao crn kaubojski šešir široka oboda s tirkiznom trakom. Oko pasa visio mu je revolver. U desnici je držao pušku, a lijevom je rukom zatezao uzde krupna ridega konja.

— Čini mi se da više nismo sami, Lese — reče Dave i pogleda svog ortaka.

U šikari je bio roj Indijanaca. Neki su jahali, a neki išli pješice vodeći konje za uzde. Les se osvrne želeći ih prebrojiti, a zatim odahne kad je ugledao Jacka Jima. Indijanac im je prišao vodeći šarca za uzde. Vincsterka mu se klatila u koricama sedla.

Domahnio im je rukom na pozdrav i Les mu kimne glavom. Jack se zaustavio nedaleko od njih.

— Motaju se gore-dolje oko mjesta gdje je bila vaša zamka. Čini mi se da se ne mogu odlučiti koje tragove da slijede. Benson je s njima — izvijestio ih je Jack Jim.

— Koliko si ratnika doveo? — upita Dave Jacka Jima.

— Trideset — odgovori mu Indijanac i brzo doda kad je ugledao izraz iznenađenja na licima lovaca na mustange. — Doći će ih još. Dolaze izdaleka, ali stići će na vrijeme, ne bojte se.

— Hvala ti, Jack — kratko će Les.

Jack se okrenuo i trgnuo glavom prema mišićavu krupnom Indijancu srednjih godina, koji je svoju vranu kosu zavezao žutom vrpcom u pletenicu na potiljku.

— Moj otac — rekao je jednostavno, a zatim je glavom kimnuo prema još jednom Indijancu divovska stasa. — Moj tast.

Navaji su vjerovali da je izravno pokazivanje, osobito rukom ili pr-

stom, vrlo nepristojno. Stoga su radije klimali glavama prema ljudima koje su predstavljali. I još su nešto lovci na mustange naučili o Navajima prije nego što je sunce zašlo tog dana. U jeziku Navajo Indijanca nije bilo kletvi ili ružnih riječi. Ako je Navajo Indijanac psovao ili kleo, što su oni radili samo u najtežim i najneugodnijim prilikama, onda su kleli i psovali engleski ili španjolski.

Jack Jim je zatim pogledao Davea i Lesa.

— Moj se stric nekad borio s Apašima. On kaže da je najbolje da im se postavimo sučelice, svi u jednom redu s puškama u rukama — reče Jack Jim i zašuti kao da je očekivao da će mu Les i Dave protusloviti. Ali lovci na mustange, koji još nikad u životu nisu bili u kreševu i ništa nisu znali o okršajima s neprijateljem, osim o tučnjavama s pijancima u salunima ili na ulici subotom uvečer, pozorno su slušali što im je poručio stric Jacka Jima.

Kad je Les slegnuo ramenima i kimnuo glavom, Jack Jim više nije tratio vrijeme. Okrenuo se i skočio na svog šarca. U istom trenutku svi su ostali Indijanci bez riječi zajahali.

— Neka nas onda tvoj stric i vodi. On je prekaljeni ratnik i zna o ratnim vještinama više nego mi — doviknuo je Les Jacku kad su on i Dave uzjahali.

Jack Jim na to domahne krupnom, visokom Indijancu koji je jahao dugonogoga ridana. Indijanac odmah izjaše na čelo čete dok su njegovi ratnici izlazili iz šikare.

Danilo se. Jutro je bilo ugodno svježe jer je suncu ostao još koji sat da izade. U daljini se ponovo oglasio čopor kojota. Les se trgne i okrene od iznenađenja. To, naime, uopće nisu zavijali kojoti, već su se

to Indijanci dozivali i odzivali i prošle noći dok su jahali prema sjeveru i tražili logor lovaca na mustange. Ali samo su kojoti mogli razaznati razliku, a možda i ne svi.

Indijanci su se kretali prirodnom lakoćom i bešumno kroz šikaru. Svi su bili naoružani karabinima, a otprilike polovica njih jahala je s puškama preko krila jer nisu imali korica za puške u sedlu.

Krupan Indijanac s crnim šeširrom ravna oboda jahao je sporim korakom i ispred svih izvidao okoliš. Često se zaustavljao i skretao. Ništa nije moglo promaknuti njegovu oku.

Kad se napokon zaustavio, pričeka je dok mu nije prišao Jack Jim. Razmijenili su nekoliko riječi, a tada krupni Indijanac domahne ostalima. Prozreo je što kane govedari i gdje se nalaze.

— Nisu mogli pronaći vaš logor, pa su odjahali prema crvenkastoj stijeni. Moj stric misli da im Benson pokazuje put... Ovdje ćemo se razdvojiti. Polovica će poći s nama, a polovica s mojim ocem. Oni će im presjeći odstupnicu — obavijesti Jack Jim Lesa.

Les kimne glavom, a krupni Indijanac odjaše. Sve se događalo u tšini, bez kletvi, bez čavrljanja, bez cerekanja, kako bi se inače bijeli kauboji vladali u takvoj prilici.

I sunce je izašlo i obasjalo krajinu. Sivilo se stalo prelijevati u nježne ružičaste i modre boje, a jarko crvenilo najavljivalo je vruć dan za tri ili četiri sata.

Les je poznavao kraj uz crvenkastu stijenu. Ogledao se. Krajina se doimala pustom kao obično. Uspravo se u sedlu kad je Jack Jim zakliktao kao ptica i pozvao ga da mu pride. Indijanac trgne glavom naprijed.

Les ugleda crvenkastu stijenu u

daljini i proplanak oko izvora. Jackov tast sjaše i stade uz svoga konja. Les i Jack Jim skočiše također na zemlju.

Šest ili sedam ljudi motalo se podno crvenkaste stijene, podizalo prašinu i proučavalo tragove na zemlji. Dvojica su se popela na sedlo i odjahala prema sjeveru, najvjerojatnije da pregledaju kraj iza stijene gdje su Les i Dave običavali ostavljati konje i gdje su pokopali staroga izopćenog Indijanca.

Les je odmah prepoznao Willa Bensona, ali ne i ljude koji su ga okruživali. Izgledali su grubo i neuredno i ostavljali dojam vještih revolveraša. Čovjek s crnom bradom koga je Les jučer na stazi vidio kako razgovara s Cliveom prišao je Bensonu i nešto mu govorio.

Krupni se Indijanac okrenuo Jacku Jimu i nešto mu šapnuo u uho.

– Moj tast kaže da odeš onamo, jer će uskoro odjahati – reče Jack Jim Lesu.

Les je predao uzde svoga konja u ruke Jacku Jimu, uzeo pušku iz korica u sedlu i stao se probijati kroz redove Indijanaca.

– Kaži im da odu odavde. Kaži Bensonu da mu je stoka u rezervatu. Ako odmah ode, mi ćemo je otjerati s naše zemlje. Ostane li, uzet ćemo je. Kaži mu da dolazi redarstvo rezervata. Kaži mu neka se više ne vraća ovamo – upućivao ga je Jack Jim.

Les se namrštio. On se nikad nije mnogo pouzdavao u isprazne prijetnje.

– Zna on dobro gdje mu je stoka, Jack – prigovorio je Les.

– Ne zna! Mi smo je noćas skupili i otjerali u rezervat! – odvrati mu Jack Jim.

– Doista? – žmirne od čuda Les.

– Sve je istina što sam ti rekao da mu poručiš – potvrdi Jack Jim.

Les pode i izade iz šikare. Bensonovi su ga ljudi spazili tek kad im se približio na stotinjak metara. U tom ga je trenu ugledao i Benson.

– Arche, to je on! – dovikne Benson crnobradom kauboju.

Arch se zagleda u Lesa i njegovu uperenu pušku.

– Da sam na vašem mjestu, gošpodine, skinuo bih prst s obarača! – opomene Arch Lesa.

Les se pravio da ne čuje što mu je crnobradi Arch doviknuo.

– Bensone – obratio se Les govedaru – tornjajte se odavde i ne vraćajte se više. Stoka vam je u rezervatu. Dobit ćete je natrag samo ako obećate da ćete otići odavde. Ostanete li, redarstvo rezervata dolazi i Indijanci će vam zaplijeniti stado!

Svi su kauboји oko Bensona tupo buljili u Lesa. Benson je pomodrio od srdžbe, a oči su mu zasjale zlokočnim sjajem.

– Jadni ti dani, kopilane, kad te ja dohvatim. Htio bi ukrasti moju stoku, zar ne? Ovaj ću te put objesiti! Hoću, bogami! Obojicu ću vas objesiti, a te šugave Indijance...

Les opazi da je Benson odjednom raskolačio oči. Spazio je i da su ljudi oko Bensona stajali kao ukopani kad je Les iza sebe čuo korake Indijanaca što su izlazili iz šikare. Uzjahali su i stali uz Lesa.

– Poslušajte me, ljudi – počeo je Les – bolje vam je da što prije poberete svoje stvari i otprašite na sjever.

– Ne bojte se -- pjenio se Benson obraćajući se svojim kaubojima čim se pribrao od neugodna iznenađenja – jedan hitac i Indijanci će se razbježati kô zečevi. Krdo je to bijednih kukavica. Arche...

Ali Bensonovi kauboји što su bili odjahali iza stijene, vratili su se u tom trenutku blijedi kao smrt. Clive

ih je predvodio i bili su razoružani. Iza njih stajali su Indijanci i Dave.

Dave je izjahao ispred blijedih i razoružanih kauboja. Prezrivo je bacio na zemlju njihove revolvere, a mršavi Indijanac puške. Dave je zatim pogledao Bensona.

– Kako ćete se boriti bez oružja? – upitao je Bensona i kad mu on nije odgovorio, Dave je pogledao kauboje oko njega.

– A što ćemo s vama, momci? Jeste li možda vi željni borbe?

Kako mu nitko nije odgovorio, Dave gurne šešir na potiljak, podboči se i potrese glavom.

– Bensone, gade, najradije bih ti dobro protrljao nos.

Uto su i sa sjeverne strane začuli Indijance. Izlazili su iz šikare.

– Opkoljeni ste! Bacite oružje! – naredio je Les Archu i kaubojima oko Bensona.

Budući da ga kauboji nisu odmah poslušali, prozbori i visoki stari Indijanac. Lesa je to iznenadilo jer ga još dotad nije čuo govoriti engleski.

– Idite! Vi već dugo vremena kradete našu travu. Nema više. Sada idite... ili **nikad** **nećete** otići!

Jedan po jedan kauboji su počeli odbacivati oružje. Arch ošine Bensona ljutitim pogledom.

– Samo dva pišljiva lovca na mustange, kažeš? – predbacio je Arch Bensonu i pljunuo mu pod noge. Izvadio je zatim kolt i bacio ga na zemlju.

– Ni jednom nam riječi nije spomenuo Indijance – reče Arch Lesu kao da se ispričava što mora baciti oružje.

– Inače biste odveć lako zaradili dobru plaću. Pošli ste sedmorica na dvojicu. Sram vas bilo! Bolje niste ni zaslužili – prekori ga Les.

– Opljačkali ste mu logor i pretukli njegova čovjeka – pravdao se crnobradi Arch.

Lesu je bilo ispod časti da se opravdava, pa se radije pravio da ga ne čuje.

– Mičite se već jednom! – izderao se na njih i pokazao im puškom put.

Benson se uzvrpoljio. Pogledao je najprije Clivea, pa Archu i ostale kauboje.

– Nitko neće dobiti ni centa ako im se predate bez borbe! – upozorio ih je Benson.

– A nećete dobiti natrag svoju stoku! – viknuo je srdito Dave. Skočio je s konja i rukom dao znak Cliveu da sjaše, a zatim mu je prišao, pograbbio ga i snažno odgurao.

Clive jedna jedvice zadrži ravnotežu. Osjetio je kakva opasnost prijeti, pa se hitro sagnuo, a Dave se na nj bacio svom žestinom.

Clive poskoči i ustukne nekoliko koraka. Dave zamahne i udari ga šakom u srce između podignutih ruku. Clive posrne i Dave ga udari pod bradu. Cliveu pade šešir s glave, a glava mu klone nemoćno unatrag i on padne s rasječenom usnom. Tako mu se Dave odužio za podmukle udarce kad su Les i on bili Bensonovi zatočenici.

Arch i ostali kauboji pogledali su začudeno najprije Clivea, pa Davea.

– Nas se ne tiče zašto ste se potukli. Mi odlazimo. Nismo došli ovamo da ratujemo protiv Indijanaca – reče Arch – pa pogleda Indijance, a zatim svrne pogled na Bensona.

– Bensone – reče Arch – mi ćemo vam pomoći da odagnate stado odavde... a vi ćete nam platiti što smo došli ovamo.

Benson mu nije dospio odgovoriti. Odjednom su se sa zapadne strane crvenkaste stijene pojavili ratnici s ocem Jacka Jima na čelu. Glasnik mu je javio što se zbiva na pro-

planku podno stijene i on je odlučio da više ne čeka.

Arch je stisnutih očiju promatrao ratnike Jackova oca.

— Pobogu — promrmljao je zaprepašteno i ošinuo Bensonu srditim pogledom — nešto ste nam ipak zatajili, Bensone. Mogli smo zbog vas ovdje i zaglaviti.

Čim je Arch uzjahao i svi su ostali kauboji skočili u sedlo. Les prijaše bliže Bensonu.

— Ne vraćajte se više ovamo, Bensone. Ova zemlja pripada jednoj Indijanki i vi to zacijelo znate.

— A moje stado? — upitao ga je Benson, prvi put utučenim glasom. Odjednom je nestalo njegove bahačnosti.

— Dotjerat ćemo ga večeras u vaš logor. Tamo ćemo ga i ostaviti. A sada put pod noge! Svi! — naredio im je Jack Jim.

Benson i njegovi kauboji odjahali su s poprišta skamenjenih lica i poniknuta pogleda. Podigli su Clivea i posadili ga na sedlo. Indijanci su uzeli njihovo oružje kao ratni plijen. Otac i tast Jacka Jima razmijenili su nekoliko kratkih riječi, pa skupili svoje ratnike i pojahali na dobrom razmaku za kaubojima.

Jack Jim je ostao s Lesom i Daveom. Jackova je košulja bila vlažna od znoja na prsima i leđima. No, svejedno, smiješak mu je lebdio na tamnopusutom licu. Bio je to smiješak čovjeka kome je pao težak kamen sa srca. A Les i Dave su ga tada vidjeli prvi put nasmiješena.

I oni su se njemu srdačno smješkali.

— Nisam znao kako će sve završiti kad se Dave pograbio s Cliveom — reče Les.

— Nitko to nije znao čak ni prije nego što se Dave potukao s Cliveom. Ratnicima su puške bile prazne — reče Jack Jim.

Les i Dave raskolačiše oči zaprepašteni.

— Samo u cijevima. Plemenske starješine su naredile ... ne ubacujete metke u cijev.

Dave polagano odahne, pogleda Lesa i nasmiješi se.

— Uh, sve je dobro što se dobro svrši — reče Dave.

Jack Jim pođe prema konjima.

— A sad natrag do vaše zamke.

Jack im nije rekao zašto idu natrag do mjesta gdje je bila njihova zamka, a oni ga nisu ni pitali, jer su od Indijanaca naučili da je neprikladno postavljati suvišna pitanja. Uzjahali su i pošli za Indijancem kroz šikaru. Jack Jim je uporno šutio sve dok nisu ugledali zamku.

— Odviše je ljudskih tragova naokolo. Tu više ništa nećete uhvatiti — reče napokon Jack Jim.

— Bila je to najbolja zamka koju smo ikad podigli — napomenuo je Dave otuženim glasom.

Jack Jim se zaustavio uz rub čistine i zagledao se u zamku za mustange.

— Tu više ne možete hvatati. Ali ja znam kako ih možete uhvatiti. Mi tjeramo na ispašu naše ovce preko cijele ove krajine. Vonj ovaca zatomi sve druge mirise. Ovce imaju lojne žlijezde u papcima. Kuda one prođu, ostaje samo njihov smrad. Moja će porodica dognati ovamo stado na ispašu. Poslije nekoliko dana ostat će za njima samo vonj na ovce. Mustanzi se ne plaše ovaca. A i ja ću vam poslije pomoći da uhvatite krdo dobrih mustanga — reče Jack Jim, pa se podigne i uspravi.

— Eno, dolaze moja žena i moja sestra — reče Indijanac.

Les i Dave podoše za Jackom Jimom. Ugledali su dvije Indijanke. Jedna je bila punačka i jedra, maslinaste puti, druga vitka i visoka,

osinjeg struka, blijedožučkaste puti i kratko podšišane crne kose, prekrasnih smeđih očiju.

Les i Dave vidjeli su tada prvi put Indijanku kratke kose.

Pripremale su im ručak u sjeni zamke za mustange. Kad su muškarci došli i sjahali, visoka je žena najprije odmjerila znalačkim pogledom Lesa, a zatim Davea. Nasmiješila im se. Nije bila nalik na Indijanku. Bila je ne samo visoka i uspravna stasa, nego i lijepa. Dave raskolači oči, skine šešir i nakloni se. Zarumenio se kao jabuka bez ikakva razloga dok ih je Jack Jim predstavljao ženama.

Les odvede konje da ih rasedla i pusti na pašu. Ostao je uz njih, pušio i razmišljao kad mu se pridružio i Jack Jim.

– Jesi li gladan? Dodi, ručak tek što nije gotov.

Les i nije znao koliko je gladan dok nije osjetio miris tečna jela.

– O da, gladan sam kao vuk. Jack ... je li to ta tvoja sestra zemljoposjednica?

– Da. Svida joj se tvoj prijatelj. Pričaju i smiju se kao dječurlija. Nisam ih htio smetati. Zato sam i došao po tebe. Lese?

– Molim?

– Što ćete poslije kad uhvatite mustange?

– Odagnat ćemo ih na sajmište i prodati, a zatim ih opet loviti. Nadam se, barem. A zašto me to pitaš?

– Pa, vidiš, razgovarao sam sa sestrom. Pitao sam je da li bi vam prodala zemlju. Rekao sam joj ... bit ćete nam dobri susjedi ... i nećete dopustiti da nas neki bezvezni govedari uznemiruju.

– A što je ona odgovorila? – zanimalo je Lesa.

– Rekla je da će razmisliti. Ali sad kad vidim da joj se Dave svida, sve mi se čini da će vam je prodati ... Lese?

– Molim?

– Upozori Davea, molim te. U nas sve pripada ženama.

Les se vragolasto nasmijuljio.

– Upozorit ću ga, ne boj se. Ali, znaš, Jacke, čim sam vidio kako je raskolačio oči kad ju je ugledao, čini mi se da ga to neće mnogo smetati.

Pogledali su se u oči i prasnuli u gromoglasan smijeh.

– Hajdemo jesti! Čekaju nas – pozva ga Indijanac.

Ostavili su konje da pasu, a oni su se polaganim koracima vratili na proplanak gdje ih je čekao prostrt ručak u sjeni zamke za mustange.

KRAJ

U PRIPREMI:

**Gordon F. Uvalde:
LOV NA UBOJICU**

POTRAŽITE NA KIOSKU

MAGAZIN ODABRANIH PRIPOVIJEDAKA, STRIPOVA I HUMORA